TERÖR ÖRGÜTLERİNİN FİNANS KAYNAKLARI
VE PKK TERÖR ÖRGÜTÜ ÖRNEĞİ
(KUZEY IRAK SAHA ARAŞTIRMASI)

ANDAÇ
KARABULUT

KARA PARA

BİLGE OĞUZ

okunacak kitaplar

KARA PARA

TERÖR ÖRGÜTLERİNİN FİNANS KAYNAKLARI VE PKK TERÖR ÖRGÜTÜ ÖRNEĞİ

(KUZEY IRAK SAHA ARAŞTIRMASI)

Andaç KARABULUT

BİLGE OĞUZ

KARA PARA

ANDAÇ KARABULUT

Yayın Yönetmeni	Oğuzhan Cengiz
Editör	Av. Filiz Değer
Kapak Tasarım	Ercan Portakal
Mizampaj	Burhan Maden
ISBN	978-605-9960-07-6
Yayıncı Sertifika No	12460
Matbaa Sertifika No	22858
Baskı Tarihi	Ekim 2014
Baskı Cilt	Lord Matbaası 02126749354 Davutpaşa Emintaş Sanayi Sitesi 103/430 Davutpaşa-Topkapı Sertifika No: 22858

BİLGEOĞUZ

İrtibat: Alemdar Mahallesi Molla Fenari Sokağı 35/B
Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: 0212 527 33 65 - 66 Faks: 0212 527 33 64
e-mail: bilgi@bilgeoguz.com.tr
www.bilgeoguz.com.tr

Bu kitabın yayın hakkı, yazarıyla yapılan sözleşme gereği Bilgeoğuz Yayınları'na aittir. Kitabın hukuki sorumluluğu yazarına aittir, kitapta yer alan fikir ve önermeler yayınevine yasal bir sorumluluk doğurmaz. Kaynak gösterilmeden kitaptan alıntı yapılamaz. Yayınevinin yazılı izni olmadan radyo ve televizyona uyarlamaz. Oyun, CD ya da manyetik bant haline getirilemez, fotokopi ya da herhangi bir yöntemle çoğaltılamaz.

KARA PARA

TERÖR ÖRGÜTLERİNİN FİNANS KAYNAKLARI VE PKK TERÖR ÖRGÜTÜ ÖRNEĞİ

(KUZEY IRAK SAHA ARAŞTIRMASI)

Andaç KARABULUT

BİLGE OĞUZ

Andaç KARABULUT

Andaç Karabulut, ilkokul öğrenimini Şırnak, Silopi'de tamamladıktan sonra, eğitim hayatına İstanbul'da devam etmiştir. 2010 yılında Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi "Kamu Yönetimi" bölüm'ünden mezun olup, 2011 yılında Beykent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler yüksek lisans öğrencisi olmuştur. Bu doğrultuda yüksek lisans mezuniyeti 2014 yılında gerçekleşmiştir. Gelişim Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslar arası İlişkiler bölümünde doktora eğitimini yapmaktadır. Çeşitli dergilerde, yerel basın ve internet gazetelerinde yazarlık ve editörlük yapmıştır. İdari görev olarak Turan Stratejik Araştırma Merkezi yönetim kurulu üyesi ve Turansam Uluslar arası Hakem Heyetli Dergisi editörlük görevini de ifa etmektedir.

"Terör Örgütlerinin Yasadışı Finansman Kaynakları ve PKK Terör Örgütü Örneği" konulu tez çalışmasını tamamlamış ve Beykent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünden yüksek lisans mezuniyetini gerçekleştirmiştir.*"Dünya Tarihinde İstihbarat"* konulu ilk akademik makalesi 2013 yılında Turan-Sam Uluslararası Hakemli Bilimsel Dergisinde yayınlandıktan sonra, TURAN-SAM Aralık 2013'de Uluslararası hakemli bilimsel dergisinin cilt. 5, Sayı. 20'de " İstihbaratta *Propagandanın Önemi"* konulu makalesi yayınlanmıştır. Kitap bölümü olarak*"Dünya Tarihinde İstihbaratın Önemi"* konulu çalışma, Doç. Dr. Sait Yılmaz'ın *"Dünyayı Yöneten Güç: İstihbarat Bilimi"* konulu kitabında sayfa 239-254'de yer almıştır. *"The Place Of The Terror's Concept Inside The Four Holy Books"* konulu makalesi International Journal of Business and Social Science (USA) dergisinin Mart 2014 özel sayısında yayınlanmıştır. *"Terör Örgütlerinin Yasa Dışı Ekonomik Faaliyetleri Silah ve Uyuşturucu Kaçakçılığı Örnekleri"* hakem heyetli Leges Hukuk Dergisinin Mart-Nisan 2014 sayısında yayınlanmıştır. İstanbul Aydın Üniversitesi "INTERNATIONAL INTELLIGENCE CONGRESS II" kongresinde *"Technolohy and Intelligence"* alanında 7 Mayıs 2014 tarihinde bildiri sunma hakkını kazanmıştır. Akabinde 05.04.2014 tarihi itibari ile İstanbul Aydın Üniversitesi Doç. Dr. Sait YILMAZ'ın organizasyonu ile gerçekleşen *"Terör ve İstihbarat Okulu: Yeni paradigmalar, değişen sırlar"* konulu eğitim'de, Andaç Karabulut, eğitim sertifikasını almıştır.

Andaç Karabulut'un çeşitli gazete ve dergilerde yayınlamış olduğu eserleri de bulunmaktadır. *"Kamu Harcamalarında Eğitime Ayrılan Payın Terör Örgütü PKK Üzerine Etkisi"* konulu makalesi 13 Kasım 2013 tarihinde hakem heyetli olmayan Akademik Perspektif Online Dergisinde yayınlanmıştır.*"Durand Antlaşması'nın, Türkiye Irak Sınır Hattından Farkı Yoktur"* Milli Düşünce Vakfı köşe yazısı 2011, *"Kıbrıs Herkesten Önce Tabip Binbaşı Nihat İlhanın Şehit Eşi ve Üç Çocuğunundur"* Dakik Haber Gazetesi Köşe Yazısı 2011, *"Suriye İçin Uygulanması Gereken Realist Yaklaşım"* Dakik Haber Gazetesi Köşe Yazısı 2011, *"Suriye'de Peşmergelere Karşı Analiz"* Dakik Haber Gazetesi Köşe Yazısı 2012, "Terör Grupları İçin Finans Kaynaklarının Önemine Genel Bakış" İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 88, Sayı.4,Sf.108-121, 2014'de yayınlanmıştır.

İçindekiler

KISALTMALAR **13**
Önsöz **15**
Giriş **17**

BİRİNCİ BÖLÜM
KAYIT DIŞI EKONOMİNİN TANIMI ve KAÇAKÇILIK FAALİYET TÜRLERİ **21**
1. Kayıt Dışı Ekonominin Tanımı 21
2. Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonominin Ortaya Çıkma Nedenleri 26
2.1. Ekonomiden ve Kamu Maliyesinden Kaynaklanan Nedenler 26
2.2. Çalışma Hayatından Kaynaklanan Nedenler 29
2.3. Sosyal ve Teknolojik Gelişmelerden Kaynaklanan Nedenler 30
3. Kayıt Dışı Ekonominin Türleri 30
3.1. Beyan Dışı Ekonomi 31
3.2. Enformel Ekonomi 31
3.3. Yasadışı Ekonomi ve Türleri (Yeraltı Ekonomisi) 32
3.3.1. Silah Kaçakçılığı 35
3.3.2. İnsan Ticareti ve Göçmen Kaçakçılığı 36
3.3.3. Uyuşturucu Kaçakçılığı 37
3.3.4. Sigara Kaçakçılığı 40
3.3.5. Gümrüklerde Yaşanılan Rüşvet ve Kaçakçılık 40

İKİNCİ BÖLÜM

TERÖR ve TERÖRİZMİN TANIMI ve KAÇAKÇILIK FAALİYET TÜRLERİ 43

1. Terör ve Terörizmin Tanımı ve Etimolojisi 43
2. Terörün Evrensel Nedenleri 46
   2.1. Sosyal Nedenler 46
   2.2. Siyasal Nedenler 47
   2.3. Hukuki Nedenler 47
   2.4. Ekonomik Nedenler 48
3. Terör Örgütlerinin İdeolojilerine Göre Ayrımı 48
   3.1. Milliyetçi Terör Örgütleri 49
   3.2. Marksist-Leninist-Maoist Terör Örgütleri 49
   3.3. Şehir Gerilla Terör Örgütleri 50
4. Terör Örgütlerinin Alanlarına Göre Ayrımı 51
   4.1. Devlet Terörü ve Ermenistan Örneği (Karabağ Sorunu) 51
      4.1.1. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin Yıkılması ve Azerbaycan'ın Bağımsızlığı 52
      4.1.2. Bağımsızlık Sonrası Azerbaycan Siyasi Yapısı ve Karabağ Sorunu 55
      4.1.3. Muttalibov Dönemi Karabağ 55
      4.1.4. Elçibey Dönemi ve Suikastı 56
      4.1.5. Haydar Aliyev Dönemi 57
      4.1.6. Tarihte Ermeniler ve Ermeni Terörü 58
      4.1.7. Osmanlı Tarihinde Ermeni Terör Eylemleri 59
      4.1.8. Hınçaklar 1878 Zeytun İsyanı 59
      4.1.9. Hınçaklar 1890 Kumkapı Gösterisi 61
      4.1.10. Hınçaklar ve Taşnaklar 1894-1904 Sasun İsyanları 62
      4.1.11. Hınçaklar 1895 Babıâli Olayı 63
      4.1.12. Hınçaklar 1916 Erzurum Olayı 63
      4.1.13. Taşnaklar 1896 Osmanlı Bankası Soygunu 66
      4.1.14. Taşnaklar 1905 Yıldız Suikastı 67
      4.1.15. Ermeni Terör Örgütü Asala 67

4.1.16. Ermenistan Cumhuriyeti ve Devlet Terörü.....69
4.2. Siber Terör.....76
5. Terör Grupları İçin Finans Kaynaklarının Önemi.....77
6. Terör ve Terörizmin Finans Kaynaklarına İlişkin Uluslararası Düzenleme.....80
7. Terör Örgütlerinin Yasadışı Ekonomik Faaliyetleri.....81
7.1. Silah Kaçakçılığı.....81
7.2. İnsan Ticareti ve Göçmen Kaçakçılığı.....83
7.3. Uyuşturucu Kaçakçılığı.....84
7.4. Sigara Kaçakçılığı.....85
7.5. Gümrüklerde Yaşanılan Rüşvet ve Kaçakçılık.....85
7.6. Terör Örgütlerinin Diğer Finans Kaynakları.....86

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PKK'NIN ÖRGÜT YAPISI ve KAÇAKÇILIK FAALİYET TÜRLERİ.....89

1. PKK Terör Örgütünün Anatomisi.....91
1.1 Kuruluşu.....91
1.1.1. PKK Hücre Yapılanması.....92
1.1.2. PKK Köy Komitesi.....93
1.1.3. PKK Yerel Komitesi.....93
1.1.4. PKK Bölge Komitesi ve Merkez Komitesi.....93
1.2 Stratejisi.....93
1.3 Üye Profili.....96
2. PKK Terör Örgütünün Yasal Ekonomik Faaliyetleri.....101
3. PKK Terör Örgütünün Yasadışı Ekonomik Faaliyetleri.....106
3.1. Silah Kaçakçılığı.....108
3.2 İnsan Ticareti ve Göçmen Kaçakçılığı.....113
3.3 Uyuşturucu Kaçakçılığı.....116
3.4 Sigara Kaçakçılığı.....120
3.5 Gümrüklerde Yaşanılan Rüşvet ve Kaçakçılık.....124

5. SONUÇ **126**
KAYNAKÇA **130**
EKLER **141**
EKLER **154**

Tablo Listesi

Tablo 1. Türkiye Vergi İnceleme Sonuçları 28
Tablo.2.Küresel Uyuşturucu Pazar Payları Değeri, 2009 39
Tablo.3. Bazı Terör Eylemlerinin Tahmini Doğrudan Maliyetleri 79
Tablo.4. ETA 1979-2010 Adam Kaçırma Ve Gasptan Elde Ettiği Gelir (Euro) 87
Tablo. 6. Bölücü Terör Örgüt Mensuplarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı 98
Tablo. 7. Teröristlerin Cinsiyet Dağılımı 98
Tablo. 8. Kaçak Sigara Yakalama Miktarı (Paket) 122

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri
ASALA: Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu (Armenian Secret Army For The Liberation of Armenia)
CIA: Merkezi İstihbarat Teşkilatı (Central Intelligence Agency)
DPT: Devlet Planlama Teşkilatı
ETA: Bask Vatanı ve Özgürlük (Euskadi Ta Askatusuna)
ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization)
KİHBİ: Kaçakçılık İstihbarat Hareket ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığı
KOM: Kaçakçılık Ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı
MASAK: Mali Suçlar Araştırma Kurulu
M.Ö: Milattan Önce
ORSAM: Orta Doğu Stratejik Araştırma Merkezi
PKK: Komünist Kürt Partisi
Sf: Sayfa
TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi
UNODC: Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Ve Suç Ofisi **(**United Nations Office On Drugs And Crime)
Yy: Yüzyıl

"1963 Yılında EOKA terör örgütü tarafından Kıbrıs'ta şehit edilen Tabip Binbaşı Nihat İlhanın eşi ve üç çocuğunu, Şehit Binbaşı Zafer Kılıç'ı, ASALA terör örgütü tarafından şehit edilen Türk diplomatlarımızı, İsrail tarafından şehit edilen Filistin halkını, merhum şehit Münir Kafili'yi ve diğer tüm şehitlerimizi rahmet ve minnetle anmaktayım".

Andaç KARABULUT

Önsöz

"Şiddet"in kutsal metinlerde Habil ve Kabil ile başladığı belirtilmektedir. İmparatorluk, Sultanlık dönemlerinde ise şiddet devam etmiş kitlesel eylemlerde bulunanlar "barbar, eşkıya" gibi isimler ile tanımlanmıştır. Modern zamanda ise kitlesel şiddet'te bulunan topluluklara "terörist" denilse de "terör ve terörizm" için net bir tanımlama yapılmakta zorlanılmıtır.

Günümüz de Çeçen silahlı grubu Rusya için terör örgütü iken, Hamas silahlı örgütü Avrupa devletleri ve İsrail için terör örgütü, PKK Türkiye için terör örgütü, El-Kaide silahlı örgütü ise başta Amerika olmak üzere pek çok devlet için terör örgütü olarak kabul edilmekle birlikte bu silahlı örgütler başka ülkeler için milis, özgürlük savaşçısı veya gerilla olarak tanınmakta ve desteklenmektedir.

Bu çalışmamda bir nebze de olsa bu silahlı örgütleri araştırmak ve siz değerli okurlarla bu çalışmayı paylaşmak istedim. Özellikle 20 yılı aşkın süredir Türkiye'nin bir fiil mücadele ettiği PKK terör örgütünü incelemeye çalışırken, terör örgütü türleri, tanımları ve dünyadaki örneklerine de değinmeye çalıştım.

Bu kitapta Aralık 2013 tarihinde Irak'a 75 saat süren (gidiş-dönüş) yolculuğumdaki gözlemlerim ve ortalama bir ay süren Kuzey Irak saha

araştırmam(Zaho-Duhok-Erbil-Musul-Kerkük) eserde yer almaktadır. Kitaptaki amaç ise, PKK illegal silahlı örgütünün, Irak'taki hareket kabiliyetini incelemek ve irdelemektir. Gerçekten de PKK, Irak'ta aktif mi? Aktif ise bu durumun boyutu nedir? Barzani ve PKK ilişkisi ve boyutu? Irak halkının PKK ile ilişkisi? Türkmenlerin Irak'ta yer alan PKK varlığına bakışı? Vb. bir takım sorulara, saha'da cevap aranmaya çalışılmıştır.

Giriş

Çalışmanın Amacı: PKK terör örgütünün finans yapısı bu yapının Türkiye üzerine etkisinin incelenmesi, çalışmanın amacıdır. Bu çalışmada ayrıca PKK'nın aktif olduğu Irak'ta, Irak-Kerkük Türkmen halkının PKK'nın ekonomik faaliyeti üzerine görüşü de yer almaktadır.

Bu çalışmada; yasadışı ekonomide kayıt dışı ekonominin tanımı, bu tanım çerçevesinde yasadışı ekonomik faaliyetlerin örnekleri, terör örgütlerinin yasadışı ekonomik faaliyetten elde ettikleri gelir, ulusal ve uluslararası basında PKK'nın finans kaynakları ve bu kaynakların Türkiye'ye olan etkisi, Kerkük'te yaşayan Irak vatandaşlarının PKK'ya ve PKK'nın yasadışı finans kaynak yöntemlerine, bakış açısı ve PKK'nın Irak'taki ekonomik faaliyetlerinin Türkiye üzerine etkisi yer almaktadır.

Araştırmanın Kerkük'te Gerçekleştirilmesindeki Amaç: PKK terör örgütünün Kuzey Irak'ta hareket alanının geniş olması sebebi ile saha araştırması Irak-Kerkük'te gerçekleştirilmiştir. PKK teröristlerinin ve yöneticilerinin Irak kimliğine sahip olmaları, Irak'ta hareket alanını geniş tutan etkenler arasında sayılmaktadır. Bu sebepledir ki; PKK terör örgütünün ekonomik faaliyeti Kuzey Irak'ta araştırılmıştır.

Araştırmada Esas Alınan Yöntem ve Teknikler: "Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları ve PKK Terör Örgütü Örneği (Kuzey Irak Saha Araştırması)" konulu çalışmada, kayıt dışı ekonomi ve buna bağlı olarak yasadışı ekonomik faaliyetlerinin terör örgütleri için önemi, literatür araştırması ile önemi ortaya konularak, ulusal ve uluslararası basınlardaki haberler ile desteklenmeye çalışılmıştır.

PKK'nın yasadışı ekonomik faaliyetten gelir elde etmesi ve Irak'taki finans kaynakları, Kerkük'te yaşayan Türkmen halktan seçilen kişiler ile yüz yüze görüşülüp soru-cevap yöntemi ile araştırılmaya çalışılmıştır. Araştırmacının kara yolu ile gitmiş olduğu ettiği Irak'ta, araştırmacının yolculuk süresince yapmış olduğu gözlemleri de araştırmada yer almıştır.

Irak vatandaşları ile yapılan görüşmede, PKK'nın Irak'taki ekonomik faaliyeti, PKK'nın Irak siyasetindeki rolü, etnik gruplar arasındaki ilişkisi, PKK'nın Kerkük Türkmenlerine karşı tutumu, Kerkük Türkmenlerinin PKK'ya ve ekonomik faaliyetlerine karşı bakış açıları ve bu faaliyetlerin Türkiye'ye olan etkileri belirtilmeye çalışılmıştır. Araştırmada; araştırmacının gözlemlerine de yer verilmiştir. Bu araştırma 10.12.2012- 15.12.2012 tarihleri arasında Irak Kerkük'te gerçekleşmiştir.

Sınırlılıklar: "Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları ve PKK Terör Örgütü Örneği (Kuzey Irak Saha Araştırması)" konulu bu çalışmada, kayıt dışı ekonomi, yasadışı ekonomik faaliyet ve örnekleri, terör ve terörizmin kavramı ve tarihçesi, ulusal ve bölgesel terör örgütlerinin yapısı (El-Kaide, ETA, Hizbullah, Asala) incelenmiştir. Çalışmada PKK'nın yasadışı finans kaynakları, silah kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı, gümrüklerde yaşanılan rüşvet ve yolsuzluk olarak belirlenmiş ve belirlenenler eserde yer almıştır.

Literatür ve saha araştırması ile PKK'nın yapısı, tarihçesi, Irak'ın kuzeyinde yer alan Zaho, Duhok ve Erbil bölgelerindeki ekonomik faaliyet ve finans kaynakları, PKK'nın Türkiye'ye olan etkisi, Irak-Kerkük'te yaşayan Türkmen vatandaşların PKK'nın ekonomik faaliyetlerine bakışı, tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma konusundaki hassasiyet ve Irak'ta PKK terör örgütünün aktif olması sebebi ile görüşme, Irak-Kerkük'te sadece belirlenen altı kişi ile gerçekleşmiştir. Görüşmenin yapıldığı kişilerin kimlikleri güvenlik nedeniyle gizli tutulmuştur. Görüşmeciler kamu görevlisi, güvenlik mensubu, öğrenci, ticaret erbabı, siyasetçilerden oluşmaktadır. Görüşmelerin güvenilirliği ise fotoğraflar ile teyit edilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi: "Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları ve PKK Terör Örgütü Örneği (Kuzey Irak Saha Araştırması)" ana başlıklı bu eserde ilk olarak kayıt dışı ekonomide yasadışı ekonomik faaliyet, ulusal ve bölgesel terör örgütlerinin yapısı, finans kaynakları literatür araştırması yapılarak incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın teorik kısmı literatür taraması ile tamamlandıktan sonra PKK'nın yasadışı ekonomik faaliyeti ve finans kaynakları Irak'ta yaşayan Türkmen vatandaşlar ile görüşülerek incelenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde kayıt dışı ekonominin tanımına, nedenlerine, yasadışı ekonomik faaliyetin terör örgütleri için önemine ve ülkelere olan etkisine değinilmiştir.

İkinci bölümde ise terör ve terörizm kavramına, tarihsel sürecine, özelliklerine, nedenlerine, ideolojilere göre çeşitliliklerine, finans kaynaklarının terör örgütleri için önemine değinilmiştir. Örnek olarak, El-Kaide, ETA, Hizbullah terör örgütlerinin ortaya çıkışı, eylemleri ve finans kaynakları eserde yer alırken, "devlet terörü" bölümünde "Ermenistan ve Ermeni terör örgütleri"ne değinilmiştir.

Üçüncü ve son bölümde PKK terör örgütünün kuruluşu, ideolojisi, eylemleri ve PKK terör örgütünün ideolojisi ile eylemleri arasındaki tezat ilişki incelenmiş, PKK terör örgütünün yasadışı ekonomik faaliyetleri, finans kaynakları ve bunların örgütün eylemlerine olan etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Irak-Kerkük'te yapılan saha araştırılması ile bu tespit desteklenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAYIT DIŞI EKONOMİNİN TANIMI ve KAÇAKÇILIK FAALİYET TÜRLERİ

Kayıt dışı ekonomi çok boyutlu ve değişik yapıda olması sebebi ile bu kavramın tanımlamasında ve adlandırılmasında literatürlerde farklı tanımlamalar yer almaktadır. Bunlar; kayıt dışı ekonomi, nakit ekonomi, gizli ekonomi, saklı ekonomi, yasadışı ekonomi, enformel ekonomidir. Kayıt dışı ekonominin adlandırılmasındaki bu çeşitlilik kayıt dışı ekonominin kapsadığı faaliyetlerden kaynaklanmaktadır.[1]

1. Kayıt Dışı Ekonominin Tanımı

Kayıt dışı ekonomi evrensel bir olgu olup pek çok ülkenin karşılaşmış olduğu ekonomik bir sorundur. Kayıt dışı ekonominin tanımlanmasındaki diğer bir husus ise devletten gizlenen ve / veya kayda geçirilmemesi sebebiyle denetlenemeyen faaliyetlerden olmasıdır. Bu tür çeşitli tanımlamalarda bulunulurken kayıt dışı ekonomi, literatürlerde farklı kavramlarla da kullanılmaktadır. Bunlar; vergi dışı ekonomi, yeraltı ekonomisi, illegal ekonomi, kara ekonomi, resmi olmayan ekonomi, gizli ekonomi, düzensiz ekonomi, kayıp ekonomi, karaborsa ekonomi, gözlemlenemeyen ekonomi, paralel ekonomi, enformel ekonomilerdir.[2]

Kayıt dışı ekonominin sebepleri; vergi yükündeki, iş gücü piyasası düzenlemesindeki artış ve vergi moralinin bozulması şeklinde iktisadi literatürde yer almaktadır.[3] Ayrıca kayıt dışı ekonomi, GSMH'ye girme-

1 Gelir İdaresi Başkanlığı., "Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Stratejisi Eylem Planı", Yayın No. 89, Ankara, 2012, Sf. 3

2 Baytar, Y., "Kayıt Dışı Ekonomi İle Mücadele Yöntemi Yüksek Lisans Tezi" Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstütüsü, Adana, 2006, Sf. 18

3 Erkuş, H, Karagöz, K.,"Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonomi Ve Vergi Kaybının Öne-

yen ürün ve kazançların toplamı olarak da tanımlanmaktadır. Kayıt dışı ekonominin oluşmasındaki sebepler arasında elde edilen kazançtan vergi alınamaması, yapılan ekonomik faaliyetlerin denetim altında olmaması ve yetkili organlar tarafından izlenememesi sebepleri yer almaktadır.[4]

Kayıt dışı ekonomide ticari etkinlikler resmi belge kullanılmadan, kayıt altına alınmadan, vergi ve diğer sosyal güvenlik kurumlarının denetimi altına girilmeden gerçekleşmektedir. Kayıt dışı ekonomi, yasal alanlarda yasadışı iş yapmak olarak da görülmektedir. Böyle bir durumda kayıt dışı ekonominin bütün ülkeler için ortak bir sorun olduğu, gelişmekte olan ülkeler için ise daha yıkıcı etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Kayıt dışı ekonomi, kapsamlı bir yapıya sahiptir. Bu sebeple kayıt dışı ekonominin nedenleri bütün ülkeler için aynı değildir. Gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler için kayıt dışı ekonominin nedenleri farklılık gösterebilmektedir. Kayıt dışı ekonomi gelişmekte olan ülkelerde, artan nüfus ve göç sebebi ile iş gücü piyasasında vergi yükünden kurtulmak olarak ortaya çıkmaktadır. Gelişmiş ülkelerde vergi kaçırma sık olması sebebi ile kayıt dışı ekonominin önlenmesine dair yapılan çalışmaların pek çoğu vergi kaçırma ve bu durumu önleyici yasal düzenlemeler üzerine yoğunlaşmaktadır[5].

Kayıt dışı ekonomi dünyanın pek çok ülkesinde görülmekte ve bu konuda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. 1972 yılında ilk misyonunu Kenya'da istihdam üzerine gerçekleştiren ILO, bu misyonda kayıt dışı ekonominin korumasız faaliyetler olarak tanımlanan bir sektör haline geldiğini, kamu otoriterleri tarafından düzenlenmemiş olan bu sektörün bu sebeplerle karlı işletmeleri doğurduğunu belirtmektedir. Ayrıca, enformel sektör faaliyetlerinin çoğunlukla hükümetlerce desteklenmediği veya göz ardı edildiği açıklanmaktadır. Bu durumda ekonomik kalkınmada, modern iş ve modern iş gücü yaratmada başarısız olunduğu ve bunda da en büyük etkenin ise işsiz sayısındaki artış olduğu ILO tarafından belirtilmiştir.[6]

---

mi" Maliye Dergisi, Sayı. 156, Ankara, 2009, Sf. 126-140

4 Derdiyok, T., "Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonominin Tahmini", Türkiye İktisat Dergisi, Sayı. 14, İstanbul, 1993, Sf 54-55.

5 Çetintaş, H. Vergil, H., "Türkiye'de Kayıtdışı Ekonominin Tahmini", Doğuş Üniversitesi Dergisi, Cilt. 4, Sayı. 1, İstanbul, 2003, Sf.15-30.

6 Becker, K. F., "The Informal Economy", Published by Sida Fact finding Study, Production: ORGUT Consulting AB, 2004, Sf. 8.

Sosyoekonomik ve sosyokültürel durum, kayıt dışı ekonomi için koruyucu bir kalkan olmaktadır. Çevresel faktörler kayıt dışını ya engellemektedir ya da teşvik etmektedir. Ekonomik gelişme düzeyi, yüksek enflasyon, ekonomik krizler, nüfus yoğunluğu, nüfus artışının piyasada talep edilen iş gücünden fazla olması, tarımsal nüfus gibi etkenler kayıt dışı ekonominin başlıca sebepleri arasında sayılmaktadır.[7] Genel olarak kayıt dışı ekonominin nedenleri; mali ve ekonomik nedenler (enflasyon, gelir dağılımı, vergi adaleti), hukuki nedenler (yasaların basit ve açık olmaması, sık sık değişikliğe uğraması, vergi oranlarının yüksekliği, istisna ve muafiyetler, üniter yapıdaki bozulma, defter tutma hadleri), idari nedenler (vergi idaresinin organik yapısı, teknik yapı, personel yapısı ve denetim mekanizması), sosyal nedenler (vergi ahlakı, mükellef psikolojisi ve tarihsel nedenler),siyasal nedenler ve baskı gruplarından kaynaklanan nedenler olarak sıralanmaktadır[8].

İnsan nefsi sürekli daha iyiyi daha güzeli arar. İnsanlar daha iyi bir yaşam standartlarına, daha çok gelir ve servete sahip olabilmek, daha çok harcama yapabilmek için, kazancını devletle paylaşmayı arzu etmez. Çünkü az gelişmiş ülke ekonomileri, kişilerin elde ettiği gelirleri etkilemektedir. Ülke vatandaşlarından alınan vergiler, vatandaşın harcama ve tasarruflarını azaltacaktır. Bu durum kişinin marjinal tüketim ve tasarruf eğilimlerinde değişme meydana getirecektir. Bu doğrultuda vatandaş vergi yükünden kurtulmak için kayıt dışı ekonomiye yönelecektir. Ayrıca iktisadi faaliyetlerini kayıt dışında sürdüren bir kişi, alıştığı tüketim düzeyinden daha düşük bir tüketim düzeyine geçmek istemeyecektir. Böyle bir durumda kişiler kendilerini devlet kaydının dışında tutmak isteyecektir.[9]

Kayıt dışı ekonominin var oluşundaki diğer bir neden ise, girişimcilerin iş yeri ve mülkiyet sahibi olmak için pahalı, karmaşık lisans ve izin prosedürleri ile karşılaşmasıdır. Uzun süren bürokratik işlemler sebebi ile kayıt dışı ekonomik faaliyet girişimci için cazip olabilmektedir. Örneğin; 75 ülkede yapılan, iş kurmak için gerekli kısmi zaman araştırması sonucuna göre; Kanada'da iş kurmak isteyen kişiler lisans ve izin gibi bürokratik

7 Eggenberger, N., "Informal Sector Support And Poverty Reduction", Gerster Consulting, 2005, Sf.4

8 Kıldiş, Y.,"Kayıt Dışı Ekonominin Boyutları", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt. 2, Sayı. 2, İzmir, 2000, Sf. 2.

9 Eggenberger, N., A.g.e, Sf.4.

işlemleri iki iş gününde gerçekleştirirken, Bolivya'da iş kurmak isteyen bir kişi bir bürokratik işlemi dört günde gerçekleştirmektedir. Girişimci için prosedürler yüzünden uzayan zaman maliyete sebep olacağından, kayıt dışı ekonomik faaliyet cazip hale gelecektir.

Aksak ekonomi ve hukuk sistemine sahip ülkelerde şahısların veya tüzel kişilerin vergi ve sosyal kesintileri ödememesi, haksız rekabetin doğmasına sebep olmaktadır.[10] Şahıslar veya tüzel kişiler, kayıt dışı ekonomik faaliyetleri sonucunda beyan etmediği gelirleri ile piyasada haksız kazanç sağlamış olacak ve bu haksız kazanç sayesinde kişiler rekabet üstünlüğü sağlayıp rakiplerinin piyasadan çekilmesine neden olacaktır. Bu durumda kapatılan firmalar yüzünden işsizlik çoğalacak ve bu işsizlik neticesinde ülkelerde kaos ortamı oluşacaktır.

İşveren ve çalışanların yüksek enflasyon, gelirin adil dağılmaması, ücretlerde yapılan, büyük kesintiler gibi nedenlerle kayıt dışı istihdama yöneldiği belirtilmektedir.[11] Bu doğrultuda Yılmaz Ilgın kayıt dışı ekonomiyi şu şekilde açıklamaktadır:

"*Toplumda vergi eşitsizliği olduğuna inanılması, verginin herkesten adil bir biçimde alınmadığına ve toplanan verginin adil olarak topluma dağıtılmadığına dair olan inanç, eğitimsizlik, karmaşık ve bürokratik vergi mevzuatı, vergi oranlarının yüksekliği, vergi kaçırmaya ve kayıt dışı ekonomiye yol açmaktadır. Bunun yanında cezaların caydırıcı olmaması, çelişik hükümler de kayıt dışı ekonomiyi arttıran veya teşvik eden nedenler arasında sayılmaktadır.*" [12]

Kayıt dışı ekonominin olumsuz etkisi, kayıt dışı ekonomik faaliyetlerdeki artışın yasal ekonomiden ayrılan paydan çalınarak yapılmış olmasıdır. Bu nedenle, devletin toplamış olduğu vergi gelirlerinde ciddi bir azalma meydana gelmektedir. Devlet bu açığı kapatmak için başka gelir kaynakları bulamayacağından, borçlanmaya gitmek zorunda kalacaktır. Borçlanma, tüm ulusun gelirinde yaşanacak küçülmeye karşılık gelmektedir. Bunun sonucunda kredi faizleri yükselecek ve kredi ile iş

10 Çolak, M., "Kayıt Dışı Ekonomi ve Çözüme Yönelik Politika Önerileri", Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı Dergisi, Yayın No. 2012/423, Ankara, 2012, Sf.1.

11 Gelir İdaresi Başkanlığı., "Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Strateji Eylem Planı", Yayın no. 87, Ankara, 2009, Sf. 15.

12 Ilgın, Y.,"Kayıtdışı Ekonomiyi Tahmin Yöntemleri ve Türkiye'de Durum", Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 1999, Sf, 146 http://ekutup.dpt.gov.tr/planlama/42nciyil/ilginy/kayitdis.pdf (08.12.2012).

kurmak isteyen yatırımcılar büyük bir borç altına gireceklerdir. Kredi faizlerinin yükselmesi enflasyonu arttıracaktır. Enflasyonun artması nedeni ile insanların geliri düşecek ve böylece toplumsal huzursuzluğun baş göstermesi sebebi ile kayıt dışı ekonomik faaliyetler artacaktır.[13]

Kayıt dışı istihdamın artmasıyla sosyal güvenlik kurumlarının geliri düşeceğinden, hem kurumun verdiği hizmetlerde aksama olacak hem de kurum borçlanmak zorunda kalacaktır. İşçi sağlığı ve diğer hizmet aktivitelerinin verimi de düşecektir.[14]

Kayıt dışının ortaya çıkardığı başka bir olumsuzluk ise işsizlik, enflasyon, GSMH büyüme hızı gibi rakamların gerçek değerlerinden oldukça büyük sapma gösterecek olmasıdır. Belirtilen ekonomik göstergelerin gerçekleri yansıtmaması, bu parametrelere bakarak durumu gözlemleyen karar alıcıları yanıltacak, yanlış ekonomik politikalar uygulanmasına neden olabilecektir.[15]

Kayıt dışı ekonominin, resmi ekonomiye oranla büyümesi, resmi ekonomide bir daralmaya sebep olurken kamu vergi gelirlerini de düşürecektir. Bu durumda konvansiyonel gelir sübvanse edilemeyecek, kamu harcamalarını karşılamak için de alternatif yol borç olacaktır. Bu borçlanma sonucunda kredi piyasalarında faiz yükselecek ve özel sektör dışlanacaktır. Bunun akabinde artan faizlerle beraber enflasyon artacak ve sosyoekonomik sorunlar baş gösterecektir. Kayıt dışı ekonominin diğer olumsuz yanı ise oluşacak olan işsizlik ile sosyal güvenlik bozulacak, asgari ücret, iş standartları, çalışma saatleri etkilenerek insanların yaşam kaliteleri azalacaktır.[16]

Ekonominin dışa açılması, sermaye hareketlerinin serbest olması, gümrük birliğinin sağlanması sektörlerde gelişmeyi sağlarken bu gelişmelerin tam olarak kayıt altına alınamaması, hem ülke ekonomisini olumsuz etkilediği hem de adaletsiz gelir dağılımına sebebiyet vermektedir.[17] Ancak vergi politikalarının dengeli olduğu ekonomilerde, kayıt dışı

13 Kıldiş, Y., "Kayıt Dışı Ekonominin Boyutları", Dokuz Eylül üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt. 2, Sayı. 2, İzmir,2000, Sf. 54.

14 Kıldiş. Y, A.g.e, Sf. 20.

15 Gelir İdaresi Başkanlığı, A.g.e, Sf. 26.

16 Takim, A., "Effectıveness Of The Informal Economy İn Turkey.", European Journal of Social Sciences, Cilt. 19, Sayı. 2, Bartın, 2011, Sf. 310-311.

17 Yükseler, Z., "Makro Ekonomik Hesaplar Ve Ödemeler Dengesi", Devlet Planlama Teşkilatı Yıllık Proğramlar ve Konjektür Değerlendirme, Ankara, 1995, Sf.5.

ekonominin sorgulanmasına gerek duyulmamıştır. Az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde vergi politikasının dengesizliği insanları ve tüzel kişileri kayıt dışı ekonomiye itmiştir.[18]

Kayıt dışı ekonominin sonucu olan işsizlikten de Türkiye fazlasıyla etkilenmiştir. Örneğin; kayıt dışı ekonomi etkisinin bir sonucu olan işsizlik, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde %14,4'tür. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde kaçakçılık, yaygın bir gelir kaynağı oluşturmuştur.[19]

2. Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonominin Ortaya Çıkma Nedenleri

Kayıt dışı ekonominin mali, ekonomik, politik, sosyal birçok sebebi bulunmaktadır. Ülkenin ekonomik yapısı ve sistemsel özellikleri kayıt dışı ekonominin oluşmasında belirleyici olmaktadır. Ekonominin az gelişmişliği, kronikleşen enflasyon ve başarısız ekonomi politikaları, kayıt dışı ekonomiyi ortaya çıkarmaktadır.[20]

Kayıt dışı ekonomiye yol açan etkenlerin bilinmesi, kayıt dışı ekonominin önlenmesinde büyük önem arz etmektedir. Türkiye'de ekonomik ve kamu maliyesinden kaynaklanan nedenler, çalışma hayatından kaynaklanan nedenler, sosyal nedenler, teknolojik gelişmelerden kaynaklanan nedenler olarak, kayıt dışı ekonomi nedenlerinin sınırları belirlenmektedir.[21]

2.1. Ekonomiden ve Kamu Maliyesinden Kaynaklanan Nedenler

Kayıt dışı ekonominin nedenleri arasında ülke ekonomik düzeyi ve istikrar önemli yer tutmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde kişi başına düşen milli gelirin az olması ve tasarrufun yetersiz kalması,

18 Soylan. B., "Kayıt Dışı" Alfa Yayın, İstanbul, 2008, Sf. 20.

19 Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı İşsizlik Oranı 2011, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı 10761 Sayılı Haber Bülteni.

20 Us, V., "Kayıtdışı Ekonomi Tahmini Yöntem Önerisi: Türkiye Örneği", Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 05.06.2004 http://ekutup.dpt.gov.tr/planlama/42nciyil/ilginy/kayitdis.pdf (13.11. 2012).

21 Biçer, Y.,"Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonomiyi Önlemeye Yönelik Vergi Politikaları ve Değerlendirilmesi", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2006, Sf. 12.

küçük ölçekli işletmelerin faaliyetlerini kayıt dışında gerçekleştirmeye yöneltebilmektedir.[22]

Ekonomik istikrarın sağlanamaması, işsizlik veya enflasyona karşı hükümetlerin istikrarlı politikalar üretememeleri şirketlerin kayıt dışı faaliyette bulunmasına sebep olan etkendir. Ülke ekonomilerinde istikrarın olmaması ve hızlanan bir deflasyon ile işsizlik artabilmektedir. Artan işsizlik sonucunda doğan kayıt dışı ekonomi, ekonomik nedenler arasında yer almaktadır.[23]

İnsanların tasarrufta bulunamamaması ve adaletsiz vergi dağılımı neticesinde ek gelir elde etmek istemeleri, bu ek gelirin vergi yükü sebebi ile devlete bildirmemeleri, ekonomik diğer sebepler arasında yer almaktadır.

Vatandaş tarafından belgesiz yapılan alışverişler: tamirat işleri, özel ders alma-verme, kamu kuruluşları, devlet hazinesi, Merkez Bankası ve Maliyenin bilgisi ve denetimi dışında yapılan dış borç harcamaları, Gayri Safi Milli Hasıla gibi istatistiklere girmeme, kontrol edilememe ihtimali olan kayıt dışı kredi kullanımları gibi diğer kayıt dışı faaliyetler göz önüne alındığında, kamu kesimi dahil olmak üzere toplumun büyük çoğunluğu kayıt dışı ekonomiye bilerek veya bilmeyerek katkıda bulunduğunu söylemek mümkündür.[24]

22 Kırcı, N., "Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonominin Tahmini Ekonometrik Bir Yaklaşım", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2006, Sf. 28

23 Fredman, M., "Inflation And Unemployment", Nobel Memorial Lecture, 1976, Sf. 7.

24 Ilgın, Y., "Kayıtdışı Ekonomiyi Tahmin Yöntemleri ve Türkiye'de Durum", Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 2012, Sf. 146 http://ekutup.dpt.gov.tr/planlama/42nciyil/ilginy/kayitdis.pdf (08.12.2012)

Tablo 1. Türkiye Vergi İnceleme Sonuçları

YILI	İncelenen Matrah (Milyar TL)	Bulunan Matrah Farkı (Milyar TL)	Matrah Farkı Oranı (%)	Yıllık Değişim (%)
1985	300	294	98.2	-
1986	1.157	1.498	129.5	31.8
1987	2.950	764	25.9	-80.0
1988	3.093	953	30.8	18.9
1989	4.287	1.933	45.1	46.3
1990	9.969	6.258	62.8	39.2
1991	13.755	6.876	50.0	-20.4
1992	22.181	13.218	59.6	19.2
1993	35.387	12.907	36.0	-39.7
1994	120.146	135.755	113.0	214.3
1995	169.827	71.167	41.9	-62.9
1996	375.262	99.725	26.6	-36.6
1997	723.888	284.900	39.4	48.1
1998	1.763,430	684.221	38.8	-1.4
1999	1.288,778	1.043,797	81.0	108.7
2000	3.621,022	1.987,797	54.9	-32.2
2001	7.312,698	13.479,142	184.3	235.9
	1985 – 2001		**65,7**	

Kaynak: Ilgın, Y. *"Kayıtdışı Ekonomiyi Tahmin Yöntemleri ve Türkiye'de Durum"* Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 2012, Sf.146, http://ekutup.dpt.gov.tr/planlama/42nciyil/ilginy/kayitdis.pdf

Tablo 1'de, Maliye Bakanlığı denetim görevlileri tarafından 1985 - 2001 döneminde yapılan vergi incelemeleri sonucu bulunan hesap

farkları, vergi sorumlularının beyan ettikleri vergiye tabi gelirlerinin %65,7'sini vergi yetkililerinden gizlediklerini göstermektedir. Bulunan hesap farklılıklarının incelenen hesaplara oranının 1985 - 2000 yılları döneminde %25,9 ile %129,5 arasında değiştiği, kriz yılı olan 2001 yılında ise %184,3'e kadar ulaştığı görülmektedir. 1995'te bulunan matrah farkı yetmiş bir bin yüz altmış yedi iken 2001'de bu fark on üç milyon dört yüz yetmiş dokuz bin yüz kırk iki TL'ye yükselmiştir. 2001 yılında %235,9'luk değişime sahip olunmuştur. Yılmaz Ilgın Tablo 1'de yer alan vergi istatistikleri tablosunu ise şu şekilde açıklamaktadır:

"Gelir vergisi-kurumlar vergisi KDV veya sektörler bazında yapılması durumunda farklılaşmaların olacağı, bazı vergi türlerindeki ve sektörlerdeki kaçak oranının daha yüksek veya düşük çıkabileceği tahmin edilebilir. Kayıt dışılığın hangi alanlarda yoğunlaştığını tespit ve etkin bir şekilde mücadele edebilmek için bu tür ayrıntılı verilere ihtiyaç bulunmaktadır." [25]

Bu tip istatistiksel tablolar kayıt dışı ekonomi ile etkin mücadelede referans sağlamaktadır. Sektörlere ve bölgelere göre dağılımlarda önemli verilerin sunulması, kayıt dışı ekonomi hakkında detaylı bilgiye yer vermektedir. Kayıt dışı ekonomi dinamik bir yapıya sahiptir. Bu sebeple istatistiksel verilerin hazırlanması, sunulması, belli bir zaman ve maliyet içermesinden dolayı, bu istatistiksel veriler sadece geçmişe yönelik bilgilerde önem arz etmektedir.

2.2. Çalışma Hayatından Kaynaklanan Nedenler

Yarı zamanlı istihdam ile kadınlar evdeki sorumluluklarından vazgeçmeden piyasada çalışma imkânı bulabilmektedir. Fason üretimin yaygın hale gelmesi ile kadınların ev sorumlulukları haricinde evde iş yapması, gelişmekte olan ülkelerde sıkca görülen bir olgudur. Artan maliyetler sebebi ile evde iş yapma durumu artmaktadır.[26] Artan kalifiye işçi ücretleri ve vergi yükü olarak görülen işçi sosyal hakları yerine az gelişmiş ülkelerde, iş ihtiyacı duyan kadınlara evlerinde gerçekleştirebilecekleri işlerin işverenler tarafından ucuza yaptırılması, kayıt dışı ekonominin kontrol edilmemesinin nedenleri arasında sayılmaktadır.

25 Ilgın, Y., A.g.e, Sf. 151.

26 Özer, M., Biçerli, K., "Türkiye'de Kadın İşgücünün Panel Veri Analizi", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt. 3, Sayı. 1, Eskişehir, 2003, Sf. 60.

Ayrıca evde özel ders vermek de kayıt dışı ekonominin çalışma hayatından kaynaklanan nedenleri arasındadır.

2.3. Sosyal ve Teknolojik Gelişmelerden Kaynaklanan Nedenler

İnsanların sınırsız ihtiyaçları, tasarruf gayesinde olmalarından dolayı kişiler her zaman vergiye karşı direnç göstermeye çalışmıştır. Vergi kaçakçılığının ve vergiden kurtulmanın en önemli nedenlerinden biri de vergi mükelleflerinin vergi ödemelerine karşı direnç göstermesidir. Vergi direncini etkileyen belli başlı faktörler bulunmaktadır. Bunlar; vergi oranları, denetim olasılığı ve cezaların yaptırım gücü, sübjektif kriterlerdir.[27]

Teknolojinin gelişmesi ile emek gücünün açığa çıkması kayıt dışı ekonominin nedenleri arasında yer alan teknolojik nedendir. Bu neden ile insanların geçim kaygısı yaşaması, emek ve teknolojinin çatışmasına sebep olmakta, da insanların kayıt dışı ekonomiye yönelmesi mümkün olmaktadır. Ayrıca siber suçların günümüzde artması ve hackerlerin kişilerin banka ve diğer özel hesaplarına haksız müdahalesi, kayıt dışı ekonominin teknolojik nedenleri arasındadır.

Siber ve internet sistemlerinde, suç işleyen kişilerin belirlenmesi ve bu suçların takibindeki zorluk, siber ve internet güvenliği çalışmalarında bulunan kişilerin sayıca azlığı, hukuki yaptırımların yetersizliği, kişileri siber alanda yapılan kayıt dışı ekonomiye itmektedir.

3. Kayıt Dışı Ekonominin Türleri

Kayıt dışı ekonomi nedeniyle işlemleri kayıt altında olan vatandaşlara yeni vergi yükleri getirilerek kayıt dışının yarattığı açık kapatılmaya çalışılmıştır. Bunun sonucunda adaletsiz gelir dağılımı, insanların refah seviyesinin düşmesi, yaşam kalitesinde standartlara ulaşılamaması, yoksulluğun hızla artmasına sebep olmaktadır. Haksız rekabet ve kayıt dışının sağlamış olduğu zenginlik ile mali boyutları yüksek olan suçların işlendiği, bu suçların ortaya çıkmasını engellemek için ise bürokrasi çalışanlarına rüşvet verilerek ikincil ekonomik suç

27 Gök, K. A., "Vergi Direncinin Gelişimi", Marmara Üniversitesi İ.İ.B.f. Dergisi, Cilt XXII, Sayı. 1, İstanbul, 2007, Sf. 143-163.

işlendiği, kamu Yönetimi'ndeki istikrarın rüşvet ile sekteye uğratıldığı az gelişmiş ülkelerde görülmektedir. Bu tip suçlara ise beyaz yakalı suçlar da denilmektedir.[28]

Kayıt dışı ekonomik faaliyetin sağlamış olduğu zenginlik ülke bürokrasisindeki istikrarı olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca bu durum kişilerin devlete ve adalete olan güvenini sekteye uğratmaktadır. Anarşi ve terörün adalet ve bürokrasinin, etkili olmadığı ülkelerde güçlendiği çeşitli çalışmalarda belirtilmektedir. Kayıt dışı ekonomiyi bu doğrultuda üçe ayırmamız mümkündür. Bunlar: beyan dışı ekonomik faaliyet, enformel ekonomik faaliyet ve yasadışı ekonomik faaliyetlerdir.[29]

3.1. Beyan Dışı Ekonomi

Beyan dışı ekonomi, milli gelir ile beyan edilen gelir arasındaki kısımdır. Yasal olarak faaliyet gösteren ancak vergi idaresine beyan edilmeyen veya eksik beyan edilen gelirlerden oluşmaktadır.[30] Bazı durumlarda ise beyan edilen belgedeki veriler, kasıtlı olarak yanıltıcı olabilmektedir. Bu durumda beyan dışı ekonomiye sebep olmaktadır.

Yarı kayıtlı ekonomi "beyan dışı ekonomi" olarak literatürlerde yer almaktadır. Beyan dışı ekonomi; gelir vergisi, katma değer vergisi veya diğer vergilerden, sosyal güvenlik katkılarını ödemekten, kanunla belirlenmiş yasal düzenlemelerden (asgari ücret, güvenlik standartlar vb), istatistikî amaçlı anketlerin ve idari formların doldurulması gibi idari işlemlerde bulunmamak gibi nedenlerle ve kamu otoritelerinden saklanan bütün yasal üretimlerden oluşmaktadır.[31]

3.2. Enformel Ekonomi

Enformel ekonomi, "kayıt dışı istihdam" olarak tanımlanmaktadır. Enformel ekonomi 1970 yılında, Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından

28 Akdeniz, S. Öcal. M. F., "Ekonomik Suçlar Ve Kriz", Political Economy Crisis And Development Ijopec Publication, Türkiye, 2011, Sf. 135-153.

29 Önder, İ., *"Kayıt Dışı Ekonomi Ve Vergileme"*, I.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi dergisi, Sayı. 23-24, İstanbul, 2000, Sf. 241.

30 Önder, İ., A.g.e, Sf. 241.

31 Önder, M.,"Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonomi Ve Uluslararası Uygulamalar Işığında Çözüm Önerileri", T.C Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Mesleki Yeterlilik Tezi, Gelir İdaresi Başkanlığı, Ankara, 2012, Sf.9.

dünya istihdam programı kapsamındaki Kenya raporunda "enformel sektör" olarak açıklanmıştır. Literatürlerde tanım olarak "resmi makamların bilgisi dışında işçi çalıştırılması'' olarak tanımlanmaktadır.[32]

Gelişmekte olan ülkelerde sıkça rastlanılan enformel ekonomi, iş verenler tarafından çalışanların sosyal haklarının ve asgari işçi ücretlerinin vergi yükü olarak benimsenmesi, düşük maliyetin hedeflenmesi ve bunların sonucunda işverenlerin kaçak işçi çalıştırmasından doğan ekonomik faaliyettir.

Enformel ekonomiye, Türkiye'de sık rastlanmaktadır. Türkiye'de resmi makamlara haber verilmeden işçi çalıştırılması pek çok kez kamuoyunda yer almıştır. Evlerde yabancı uyruklu kadınların bebek bakıcısı ya da gündelikçi olarak çalıştırılması da enformel ekonomi arasında yer almaktadır.

3.3. Yasadışı Ekonomi ve Türleri (Yeraltı Ekonomisi)

Yeraltı ekonomi, organize suç örgütleri tarafından yürütülen, yasadışı yollardan gelir elde edilen her türlü ekonomik faaliyet olarak tanımlanmaktadır. Bu gelirin elde edilmesindeki özellikler ise şiddet içermesi, masum insanların öldürülmesi, örgütlü ve sistematik olmasıdır.[33] İllegal faaliyet sonucunda elde edilen gelirin vergi dairesine beyan edilmemesi sonucunda kayıt dışı alana dâhil edilmektedir.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için tüketim bir amaç haline gelmiştir. Değişen ve gelişen teknoloji ile birlikte insanlar, tüketime bağımlı olmaktadır. Tüketim talebinin ve mal fiyatlarının artması, karaborsa gibi yasadışı ekonominin doğmasına ve yasadışı ekonomik faaliyetlerin organize suç örgütleri tarafından gerçekleştirilmesi gibi durumları ortaya çıkarmaktadır.

Kayıt dışı ekonomik faaliyetleri gerçekleştirenler sadece vergi cezaları ile cezalandırılırken yeraltı ekonomik faaliyetinde veya yasadışı ekonomik faaliyette bulunanlar hakkında, hapis veya para cezasına hükmedilmektedir. Daha çok kamu düzenini ilgilendiren ve devletin kolluk kuvvetlerinin

32 Güloğlu, T., "The Reality of Informal Employment in Turkey", Cornell University ILR School, New York, 2005, Sf.2.

33 Katkat, M.,"Muhasebede Vergi Yönünden Denetimin Kayıt Dışı Ekonomi Üzerindeki Başarısı", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Erzurum, 2007, Sf. 24.

faaliyet alanı içinde olan bu ekonomik faaliyet, silah kaçakçılığı, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı, sigara kaçakçılığı, gümrüklerdeki rüşvet gibi yasadışı pek çok faaliyet bu yeraltı ekonomik faaliyetin içinde örneklendirilebilir.[34]

Ahlaki normlara sahip olunmadan ve hukuka aykırı bir şekilde elde edilen bu gelirleri kavramak ise güçtür. Boyutları hakkında tahminde bulunmak ise zaman ve maliyet gerektiren bir iştir. Çünkü yasak olan faaliyetlerin gerçekleştirilmesi sonucunda, faaliyeti yapan kişi veya örgüt, arkasında delil bırakmamakta tecrübe kazanmıştır.

Ülkelerce topluma maddi ve manevi zararlar veren bu tür yasadışı ekonomik faaliyetlerin sona erdirilmesi amaçlanmaktadır.[35] Zira kanunlarca yasaklanmış faaliyetlerden elde edilen gelirlerin kayda geçirilmesi ve vergilendirilmesi beklenemez. Kaçakçılığa konu olan eşyanın ülke ile komşu ülke arasındaki fiyat farkının yüksek olması kaçakçılığın iktisadi sebepleri arasındadır. Bu durum kolay para kazanmak için uygun koşulları oluşturmaktadır.

Kamu kaynaklarının ve özel kaynakların etkin kullanılmaması, yasaların caydırıcılığını azaltmaktadır. Bu durum, yasaların suçlu kimselerce dikkate alınmamasına sebebiyet vermektedir. Kullanılan kaynaklarda, cezanın türü ve miktarı bu doğrultuda belirlenmelidir.[36] Piyasa fiyatlarında telafi edici olan veya olmayan değişikliklerin, yasadışı faaliyetlerin bünyesinden gelen değişikliklerden daha az öneme sahiptir. Bu doğrultuda hukukun ve cezanın yetersiz kalması kişileri suça teşvik ettirmektedir.[37]

Yasadışı ekonomiyi oluşturan suçlar, suçun içeriği ve suçu işleyen açısından farklı yöntemler ile analiz edilmektedir. Suçun içeriği açısından ekonomik suçlar üçe ayrılmaktadır. Bunlar: kamu maliyesine yönelik suçlar, kalpazanlık gibi devlet hazinesine karşı işlenen suçlar, genel ekonomi ve

34 Sugözü, İ. H.,"Kayıt Dışı Ekonomiyi Önlemede Vergi Politikaları",Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Konya, 2008, Sf. 18.

35 Yıldırım, M., "Karaparanın Kayıtdışı Ekonomi İçindeki Yeri ve Karapara Aklamanın Ekonomiye Getirdiği Tehlikeler", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt. 9, Sayı. 1, İzmir, 2007, Sf. 555.

36 Becker, S. G., "Crime And Punishment: An Economic Approach", Columbia University Journal Of Political Economy, Columbia, 2001, Sf. 169.

37 Dursun, H. "Suçun ekonomik Modelleri" İktisadi Sektörler Ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 1997, Sf. 15

kurumlarına yönelik suçlar, hayali ihracat (gümrüklerde yaşanılan rüşvet ve yolsuzluk), naylon fatura ile memur ve devleti yanıltma gibi genel ekonomik suçlar, kamu işletmelerine veya özel işletmelere yönelik suçlar; işletmelere yönelik sırların rakip firmalara aktarmak gibi kamu veya özel işletmelere karşı olan suçlar, topluma veya tüketicilere yönelik suçlar; uyuşturucu kaçakçılığı (silah kaçakçılığı, sigara kaçakçılığı, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı) gibi toplum veya tüketiciye karşı işlenen suçlardır. Ancak yasadışı ekonomik faaliyette en belirgin tür ayrımı kaçakçılık üzerine yapılmaktadır.[38]

Kaçakçılık suçları ve kabahatlerin işlenmesinde, maddi ya da manevi bir menfaat karşılığında suça dâhil olan kamu görevlilerinin katkısının değerlendirilmesi gerekmektedir. Kaçakçılığın yaygın olarak yapıldığı bölgelerdeki işsizlik, geçim sıkıntısı, refah seviyesindeki düşüklük, kaçakçılığın geçim kaynağı haline gelmesine sebep olmuştur. Kaçakçılığın olağan bir iş kolu olarak görülmesi, kaçakçılığın yaygın olarak yapılmasına sebep olmuş; sınır bölgelerinde yaşayan insanlar, sınırın her iki tarafındaki akrabalık bağlarını kullanarak kaçakçılığı kolayca gerçekleştirmektedir.[39]

Ülkelerdeki iç huzursuzluk, kargaşa ve savaşlar da kaçakçılığı etkileyen faktörlerdendir. Bu durumdan rant elde etmek isteyen kaçakçılar, sınır güvenliklerindeki zafiyetten yararlanarak güzergahlarını bu ülkeler üzerinden belirlemektedirler. Kaçakçılar, kaosun yaşandığı ülkeleri mal, ürün temin yeri veya pazar olarak görmektedir. İç savaş yaşayan ülkelerde ve gelişmekte olan ülkelerde görülen en belirgin yasadışı ekonomik faaliyetler ise: silah kaçakçılığı, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı, uyuşturucu ve sigara kaçakçılığı, gümrük ve sınır kapılarında yaşanılan rüşvet ve yolsuzluklardır.

Kaçakçılığın sebepleri arasında, kaçakçılıkla mücadelenin etkin olarak yapılamaması, hukuki yetersizlik ve/veya yaptırım yetersizliği gibi faktörler yer almaktadır. Kaçakçılık ile etkin mücadele için, adlî makamlar başta olmak üzere, kolluk birimler ile Millî Emlak ve Tasfiye İşletmeleri gibi kurumlar arasında iyi bir işbirliği ve eşgüdümün olması gerekmektedir.[40]

38 İzmiroğlu. A., "Kayıtdışı Ekonomi Özel İhtisas Komisyonu Raporu: Devlet Planlama Teşkilatı Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı", Devlet Planlama Teşkilatı, Yayın No. 2603-612, Ankara, 2001, Sf. 57-58.

39 KİHBİ., "Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2011 Raporu", Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Yayın No. 78, Ankara, 2012, Sf. 2.

40 KİHBİ., A.g.e, Sf. 3.

3.3.1. Silah Kaçakçılığı

Silah ve türevleri, terör örgütü eylemlerinin en önemli unsurudur. Terör örgütleri için silah ve silah kaçakçılığı örgütün kendi güvenliklerini sağlama, eylem yapma ve finans kaynağı temini açısından önemlidir. Iğdır Valisi Ahmet Pek, silah ve mühimmat kaçakçılığının önemini şu şekilde açıklamaktadır:

"Silah-mühimmat kaçakçılığı, iç siyasi çekişme, sıcak savaş tehlikesi ve terör olaylarının yükselişe geçtiği zaman ortaya çıkan ve hızla artan bir kaçakçılık türüdür. Silah kaçakçılığındaki ana amaç ise kazanç elde etmektir. Birleşmiş Milletlerin verilerinde; 2004 yılı itibari ile dünyada 638,9 milyon hafif silah bulunmaktadır. Bir kısmı yasalar sivil kullanımındayken, diğer bir kısmı da organize suç örgütleri ve terör gruplarının kullanımındadır. Fabrikasyon silahların, özellikle Irak ve Suriye sınırları ile bu ülkelere açılan gümrük kapılarından sokuldukları tespit edilmiştir. Bölgenin dağlık coğrafi yapısı fiziki önlemleri yetersiz kılarken, sınır ticaretinin yoğunluğu da denetim zorluğunun yaşanmasına neden olmaktadır. 2006 yılında kaçakçılığa konu olan silahların % 52,2'sinin Irak ve Suriye ülkelerine sınır illerimizde yakalanmış olması, fabrikasyon silahların ülkemize giriş güzergâhını göstermektedir. Tespit edilen bu güzergâhtan farklı olarak nadiren de olsa Yunanistan ve Bulgaristan'a açılan sınır kapılarımızdan giriş yapan araçlarda silah ve mühimmat yakalamaları mevcuttur…." [41]

1989 yılında Berlin duvarının yıkılmasından sonra silah kaçakçılığı ve terör olaylarında artış olmuştur. Bu tip organize suç faaliyetlerindeki hızlı artışa bağlı olarak Avrupa devletleri ve bu tehdide maruz kalan diğer devletler, güvenlik stratejilerini yeniden belirlemiş, istihbarat servisleri terör ile mücadelede yeni stratejiler belirlemiştir.[42]

Silah kaçakçılığında dünyanın en büyük silah kaçakçısı olan Victor Bout, Rus askeri üslerindeki silahları rüşvetle ülkeden çıkarıp Afganistan, Lübnan, Kolombiya, Liberya, Kongo gibi çatışma noktalarındaki teröristlere silah satmasıyla tanınmıştır. KGB ajanı ve aynı zamanda da iş adamı olan Victor Bout, Liberya'da on yılda üç yüz bin kişiyi öldüren diktatör Charles Taylor'a silah satışı yapmıştır. Ayrıca Victor

41 Pek, A., "Türkiye'de Silah Mühimmat Kaçakçılığı" Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2012, http://www.kom.gov.tr/Tr/KonuDetay.asp?BKey=64&KKey=166 (11.08.2012).

42 MI6 Secret Intelligence Service., "Our History", https://www.sis.gov.uk/our-history.html (26.11.2013)

Bout, Taliban'a üç yılda elli milyon dolarlık silah satmıştır. Victor Bout, yasadışı ekonomik faaliyet sonucunda zengin olmuş ancak 05.03.2008 tarihinde Tayland'da yakalanmıştır. Terör gruplarını ve illegal örgütleri "silah satış pazar" ı olarak belirleyen Victor Bout, yasadışı silah satışı ile her yıl milyonlarca insanın ölümüne sebep olmuştur. Silah kaçakçılığı kendi amaçları doğrultusunda gerçekleştiren terör örgütleri aynı zamanda silah satışı için bir "pazar" olarak haksız kazanç elde etmek isteyen kişilerce görülmektedir. [43]

3.3.2. İnsan Ticareti ve Göçmen Kaçakçılığı

Her yıl milyonlarca insan açlık, iç savaş, sefalet, ekonomik kriz vb. pek çok sebep yüzünden yasal olmayan yollara başvurarak göç etmekte veya göç etmeye çalışmaktadır. Kadınlar ve kız çocukları seks kölesi yapılması için çeşitli vaatler ile kandırılıp farklı ülkelere yasal olmayan yollar ile göç ettirilmektedir. Bu durumu organize edenler ise mafya veya terör örgütleridir. Örneğin; Erdal Hakan, Avrupa Komisyonu'nun kadın ve çocuk istismarı verilerini şu şekilde belirtmektedir:

"2003 yılında Amerika Birleşik Devletleri otoriteleri, her yıl tahmini olarak dünyada 800.000-900.000 arasında kadın ve çocuk ticaretinin, insan kaçakçılığına konu edildiğini, Avrupa Komisyonu Mart 2001'de yayımladığı raporda her yıl ortalama 120.000 kadın ve çocuğun Batı Avrupa ülkelerinde insan ticaretine konu edilmektedir."[44]

İnsan kaçakçılığı faaliyeti sonucunda, iki milyon beş yüz bin insan zorla çalıştırılmaktadır. Bunların; %56'sı Asya ve Pasifik'te, %10'u Latin Amerika ve Karayipler'de, %9,2'si Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da, %5,2'si Sahra altı ülkelerde, %10,8'i sanayileşmiş ülkelerde, %8'i geçiş ülkelerinde bulunmaktadır.[45] Bu bölgelerde, çeteleşme ve mafya oluşumu ile illegal örgütlenme sonucunda insan istismarı ve rantı artmaktadır. Hedef ülkelere

43 "Savaş Lordu Yakalandı.", 06.03.2008, Vatan Gazetesi, http://haber.gazetevatan.com/Savas_Lordu_yakalandi_165716_30/165716/30/ (10.10.2012)

44 Erdal, H.,"Organize Bir Suç Türü Olarak İnsan Ticareti Ve Türkiye Örneğ", Polis Bilimleri Dergisi, Cilt. 10, Sayı. 2, Ankara, 2008, Sf. 1 -24.

45 Un. Gift., "Human Traffıckıng: The Facts", Un. Gift, Global Intiative to fight Human Trafficking, 2008,Sf.1, http://www.unglobalcompact.org/docs/issues_doc/labour/Forced_labour/HUMAN_TRAFFICKING_-_THE_FACTS_-_final.pdf (24.11.2013).

yasal olmayan yollardan insanların gelmesi, piyasada ucuz iş gücünün doğmasına, hırsızlık gibi çeşitli güvenlik sorunlarının çoğalmasına, AIDS gibi cinsel hastalıkların artmasına da neden olmaktadır.[46]

Kaçak olarak ülkelere giriş yapan insanların yanlarında getirdikleri sağlık koşullarına uygun olmayan erzaklar yüzünden salgın hastalıklar meydana gelmektedir. Aynı zamanda bu kişiler organ mafyalarının tuzağına düşerek organ ticaretine konu olabilmektedirler.

3.3.3. Uyuşturucu Kaçakçılığı

16. yüzyılda Avrupa ve Amerika kıtasında yerlilerce kullanılan uyuşturucu, zamanla Çinli göçmenlerce Avrupa'ya tanıtılmıştır. 1877 yılında Nevada eyaleti tarafından uyuşturucu ile mücadelenin ilk temelleri atılmış, uyuşturucunun doktor reçetesi ile kullanılması bu tarihte başlamıştır. 1906 yılında ilk federal yasa düzenlenmiştir. [47]

Uyuşturucunun tehlikesi kanunlar ile yasal zeminde belirtilmiştir. 5728 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanunu'nun 4. Maddesine göre; *"Ham afyon, hazırlanmış afyon, tıbbi afyon ve bunların müstahzarları"* Türk Ceza Kanunu'nun uygulanmasında uyuşturucu maddelerden sayılmaktadır.[48]

Uyuşturucunun ülkelere ve toplumlara sosyal, kültürel, psikolojik etkisi olduğu gibi ülke ve birey ekonomisine de olumsuz manada etkileri bulunmaktadır. Bu nedenle Avrupa Birliği üye ülkeleri tarafından suç örgütlerinin uyuşturucu faaliyeti hakkında bilgi toplamak maksadı ile Avrupa Polis Kurumu kurulmuştur. Avrupa Polis Kurumu'nun görevleri arasında terör örgütlerinin finans kaynağı olan uyuşturucu ile mücadele yer almaktadır.[49]

Ülkeler, uyuşturucu ile mücadele ederken ekonomik maliyetin artması sorunu ile karşılaşmakta, asıl ihtiyaç olan yatırımlara gereken

46 Un. Gift., A.g.e, Sf. 2.

47 Öner, Z. M.,"Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara, 2013, Sf. 38.

48 Uyuşturucu Maddelerle İlgili 5728 Sayılı Kanun. 2008 Resmi Gazete,Tertip 5,Cilt. 26, Ankara, 2008,Madde 4.

49 Demirci, S.," Terörizme Karşı Mücadele Modelleri", Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,Cilt. 2, Sayı. 2, Çankırı, 2013, Sf. 206.

teşviki verememektedirler. Ülkeler, uyuşturucu ile mücadele konusunda aldıkları karar ve birbirlerine verdikleri destek ile uyuşturucu ticaretine karşı beraber mücadele etmektedirler. Bu mücadeledeki kararlılık kamuoyu ile etkililik arttırılmaya çalışılmaktadır. Her ne kadar uyuşturucu temini ve uyuşturucunun üretimine karşı uluslararası önlemler alınsa da El-Kaide gibi terör örgütlerinin varlığı ve etkililiği sebebi ile uyuşturucu temini, üretimi ve satışı ülkelere yansımaktadır. İdeolojik değerler üzerinden eylemlerde bulunan terör örgütlerinin organize suç örgütleri ile yakınlık kurması, terör örgütlerinin kazanç merkezli gruplar gibi hareket etmelerinin göstergesidir.[50]

Rus "Moskovakiy Komsomolest" gazetesi, dünyada uyuşturucu üretiminin %90'ına sahip olan Afganistan'da uyuşturucu üretiminin artması ile Afganistan'da yer alan ABD ordusu arasında bağlantı olduğu belirtilmektedir. ABD ordusunun 2001 yılında Afganistan'a intikalinden sonra uyuşturucu üretim çiftliklerinde, eroinin ve haşhaşın üretiminde artış olduğu belirtilen diğer bir hususdur. Ancak bu açıklamaların aksine diğer uluslararası basın kuruluşları tarafından, Amerika'nın, uyuşturucuyla mücadelede Tacikistan için yirmi yedi milyon dolar, Afganistan, Pakistan ve Orta Asya ülkeleri için toplam dört yüz elli altı milyon dolarlık bir bütçe ayırdığı belirtilmektedirler.[51]

Her yıl, milyarlarca dolarlık uyuşturucu kaçakçılığı dünyanın çeşitli bölgelerinde gerçekleşmektedir. 1990'lı yıllarda Afganistan dünyanın en büyük afyon üreticisi olmuştur. Rakamsal olarak Afganistan dünyada uyuşturucu üretiminin, 1999 yılında dört bin beş yüz seksen bir metrik ton ham afyon üretimi ile %79'unu, 2000 yılında %70'ini karşılamıştır. Temmuz 2000'de afyon ekim yasağı uygulamaya başlanmış ve 2000 - 2001 Ekim sezonunda üretimde belirgin oranda düşüş görülmüştür. 2001 yılı üretim tahmini, 2000 yılının toplam üç bin iki yüz yetmiş altı metrik tonluk üretimi ile karşılaştırıldığında üretimde %90 civarında bir azalma olduğu açıklanmıştır.[52]

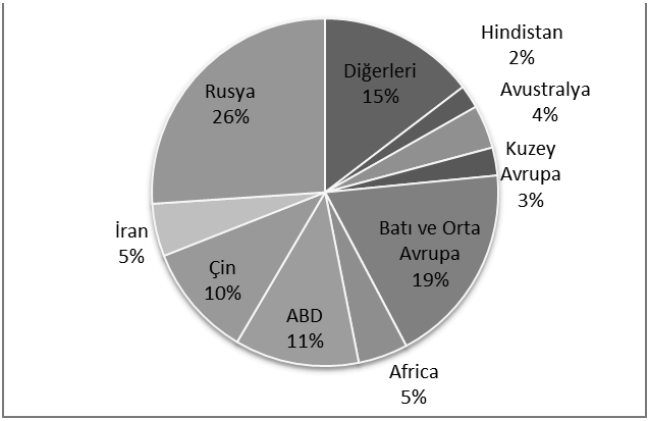
---

50 PEKİ, A., "Narko Terörizm", Çağın Polisi, 21.08.2009, http://www.caginpolisi.com.tr/v1/narko-ter%C3%96r%C3%9Dzm-1185- 1.html?viewPoll=true (18.07.2013).

51 Askeroğlu, S., "Kırgızistan'da Rusya ve ABD'nin Üsler Mücadelesi",21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü, Ankara, 16.11.2013, http://www.21yyte.org (24.11.2013).

52 Çalışkan, İ., "Güneybatı Asya Eroini Strateji Konferansı", Çağın Polisi, 03.11.2012, http://www.caginpolisi.com.tr/eski_sitemiz/3/11-12.htm(03.11.2012).

Tablo.2.Küresel Uyuşturucu Pazar Payları Değeri, 2009

Kaynak: UNODC. *"World Drug Report 2011"* Unıted Natıons Office On Drugs And Crıme, Viena, 2011, Sf. 83

İran, Orta Doğu'daki uyuşturucu pazarının %5'ini karşılamaktadır. Eroin gramının fiyatı ülkelere göre farklılık göstermektedir. UNODC 2011 uyuşturucu raporunda Tablo 2'i:

"Eroin fiyatlarında, dünya genelinde dalgalanma yaşamaktadır ve bu duruma en iyi örnek Avustralya'dır. Avustralya eroin kullanıcılarının, küresel eroin tüketimine % 0,85 katkıda bulunması ile küresel piyasa değeri %4 olarak yer almaktadır. Avustralya'da eroin gramı 230-370 Amerikan doları arasındadır, eroinin bir gramı ise 170 Amerikan doları iken, gram başına, Amerika Birleşik Devletleri ve Kuzey Avrupa 200 Amerikan doları, Batı ve Orta Avrupa 40-100 Amerikan doları ödemişlerdir. Genel olarak, Rusya, Batı ve Orta Avrupa, küresel düzeyde pazar değerinin yarısına katkı sağlayarak 2009 yılında 31 milyar dolar pazar değer..." olarak açıklamaktadır. [53]

Türkiye'de ve Ortadoğu ülkelerinde esrar gibi yetiştirilmesi ve temini kolay olan uyuşturucuların fiyatı gram olarak ortalama otuz Amerikan dolarından başlamaktadır. Uyuşturucunun gramaj getirisinin çokluğu, uyuşturucuya olan talep ve bağımlılık, uyuşturucuya olan talebi arttırmaktadır.

53 UNODC., "World Drug Report 2011", Unıted Natıons Office On Drugs And Crıme, Viena, 2011, Sf. 83.

3.3.4. Sigara Kaçakçılığı

Soğuk savaşın bitmesi ile terör örgütlerinin finans kaynakları farklılık göstermiştir. Bunun sonucunda dünya uyuşturucu baronları ile teröristler arasındaki ittifak derinleşmiş, yasadışı ekonomik faaliyetler daha profesyonel bir hal almıştır. Özellikle kaçakçılık üzerine yoğunlaşan bu ittifak, terörizmin ödemeler dengesini destekleyen unsur olmuştur.[54]

Vergi artışlarının tüketici üzerinde yük olmasından dolayı, tüketicinin yasadışı yollara başvurmayı tercih etmesi, teröre katkı sağlamakta, devletin gelirini de olumsuz etkilemektedir. Birleşik Krallığın Organize Suç Görev Kuvveti raporlarına göre, sadece 2000 yılında Kuzey İrlanda ve İrlanda Cumhuriyeti arasında yapılan sahte tütün kaçakçılığından Birleşik Krallığın beş yüz altmış sekiz milyon dolar gelir kaybına uğradığı, İRA terör örgütünün sahte tütün ve mal kaçakçılığından elde ettiği paranın yedi ile on iki milyon dolar arasında olduğu tahmin edilmektedir.[55]

Ülkemizde gerçekleştirilen tütün üretimi, Bangladeş, Mısır, Filipinler ve Tayland'da yapılan toplam üretimin %2,5-5'ini oluşturmaktadır. Dünyadaki sigara ihracatının üçte biri ise illegal pazara gitmekte ve yılda üç yüz elli milyar paket sigara kaybolmaktadır. Piyasadaki kayıp sigaraların çoğunun Amerikan sigara şirketlerine ait olduğu basında yer almaktadır. [56]

3.3.5. Gümrüklerde Yaşanılan Rüşvet ve Kaçakçılık

Mehmet Çardak "*Türkiye'mden Gümrük Manzaraları"* eserinde gümrükleri, *"ekonominin ahlakı"* olarak belirtilmektedir. Ekonominin zayıflatılmasında ve hazineye verilen büyük zararlarda gümrükler kilit rolde sahip bölgelerdir. [57]

İkinci dünya savaşından sonra ekonomik krize çözüm bulmak için Washington, Londra ve Paris gibi merkezlerde ihracatı arttırmaya

54 Üstün, O.,"Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Konusundaki Yasal Düzenlemeler", Bankacılar Dergisi, Cilt. 21, Sayı. 74, İstanbul, 2010, Sf. 71.

55 Aykın, H., Sözmen, H.K., "Terörün Finansmanı", Mali Suçları Araştırma Kurulu, Yayın No. 12, Ankara, 2009, Sf. 27.

56 Karlıkaya, C., Öztuna, F., Solak, Z. A., Özkan, M., Örsel, O.,. "Tütün Kontrolü", Toraks Dergisi, Cilt. 7, Sayı. 1, Ankara, 2006, Sf. 51-64.

57 Çardak, M., "Türkiye'mden Gümrük Manzaraları", Evrim Yayın Evi, İstanbul, 2008, Sf. 8.

yönelik çalışmalar yapılmış, yapılan çalışmalar sonucunda 1947'de Cenevre'de "Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması" imzalanmıştır. Türkiye'nin de imzaladığı anlaşmanın amacı, gümrük mevzuatları arasında bütünlüğü ve uyumu sağlamaktır.[58]

Gümrüklerde, ithalat ve ihracattaki denge kontrolü sağlanarak, sistematik ve prosedüre uygun bir şekilde faaliyet gösterilmesi halinde, bu durumun devlet hazinesi ve ülke ekonomisi üzerinde olumlu etkisinin olacağı gümrük memurlarınca belirtilmektedir. 1929 ekonomik buhranının, Avrupa'yı ve hammadde-tarım ürünü ihracatı yapan geri kalmış ülkeleri etkisi altına aldığı, hammadde fiyatlarındaki ve ihracattaki düşüşün, 1929 buhranının sebepleri arasında olduğu iktisatçılarca kabul edilmektedir. Bu nedenle ihracat kontrol mekanizması olan gümrüklerin ülke ekonomisine etkisi yadsınamayacak kadar fazladır. [59]

Türkiye'de, 1965'te Adalet Partisi döneminde, ülke ekonomisinin krizden çıkması için yurt dışında çalışan işçi dövizlerine ve turizme ağırlık verilmiş olsa da krize çözüm bulunamamıştır. İthalat ile ilgili alınan koruma tedbirleri ve kota uygulaması nedenleri ile kaçakçılıkla mücadele edilememiştir.[60]

Döviz ve hammadde eksikliği ekonomiyi olumsuz yönde etkilemektedir. 1979 yılında Türkiye' ye yirmi bin ton motorin getiren bir tanker, döviz transferi yapılamadığı için Mersin limanında bekletilmiş, ülkedeki akaryakıt kıtlığı sebebi ile Ankara'da benzin hırsızlığı başlamıştır.[61]

Gümrük sınır kapıları ve gümrük vergileri ülke ekonomisinde önemli bir paya sahiptir. Gümrük vergilerindeki ve bürokratik işlemlerdeki artış kaçakçılığı insanlara cazip kılmaktadır. Ülkeye, kaçak belge ibrazı veya diğer kaçak yollar ile getirilen ve yüksek karla satılan ürünler, haksız kazanca sebep olmaktadır. Haksız kazanç elde etme nedeni ile oluşan adaletsiz gelir dağılımı toplumun refah seviyesini etkilemektedir.

Türkiye gibi jeopolitik öneme sahip olan bir ülkede, gümrük noktaları, rüşvet ve kaçakçılık gibi yasadışı ekonomik faaliyetler nedeniyle önem

58 Çardak, M., A.g.e, Sf. 9.

59 Kazgan, G., "Türkiye Ekonomisinde Krizler 1929-2001",Bilgi İletişim Grubu Yayıncılık, İstanbul, 2005, Sf. 48.

60 Çardak, M., A.g.e, Sf. 13.

61 Çardak, M., "Türk Gümrükçülerin 100 Yıllık Serüveni", Evrim Yayın Evi, İstanbul, 2009, Sf. 85.

arz etmektedir. Gümrüklerde, şebeke halinde hayali ihracat ve naylon fatura yolsuzlukları yapıldığı ve milyonlarca liralık haksız kazancın sağlandığı kamuoyunda yer almıştır.

Kaçakçılık suçunun oluşması için belge ibrazında bulunan kişilerin niyetinin yetkili vergi organları tarafından değerlendirilmesi gerekmektedir.[62] Ancak, bürokratik işlemlerin uzun zaman alması ve nitelikli personel temin edilememesi gerekli denetimlerin yapılmasına engel olmaktadır. Gümrüklerde ve gümrük sınır kapılarında, kaçakçılığın gerçekleşmesindeki diğer bir etken ise yetkili ve görevli memurun kötü niyetli davranarak çıkar karşılığında kaçakçılığa göz yummasıdır.

5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Madde 3 kaçakçılığı şu şekilde açıklamaktadır:

"Sahte belgeler kullanmak suretiyle gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin, transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakan kişi, belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dâhilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, sahte belge ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapan kişi, bunların konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla satın alan, satışa arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, ithali kanun gereği yasak olan eşyayı ithal eden kişi, gümrük idaresinin izni olmadan kısmen veya tamamen çıkaran veya değiştiren kişiler, kaçakçılık yapmış kabul edilmektedir."[63]

Madde 3'te kaçakçılık faaliyetleri belirtilse de bavul ticareti ile para giriş-çıkışına değinilmemektedir. Kara para aklama faaliyetinin kontrol edilememesi yasadaki boşluktan kaynaklanmaktadır. Kara para aklama ve kayıtlara girilmeyen döviz giriş-çıkışı, kayıt dışı ekonomiye sebep olduğu gibi, eylemi gerçekleştiren kişinin niyetine bağlı olarak kaçakçılığa da zemin hazırlamaktadır.

62 Akbay, A., "Naylon Fatura Kullanımında Kaçakçılık Suçu İçin Kasıt Aranması", Mali Çözüm Dergisi, Sayı. 59, İstanbul, 2002, Sf. 13-14.

63 5607 Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 2007 Resmi Gazete, 2007, Madde 3.

İKİNCİ BÖLÜM

TERÖR ve TERÖRİZMİN TANIMI ve KAÇAKÇILIK FAALİYET TÜRLERİ

Terör, topluma travma yaşattığı gibi devlet güvenliğine ve ekonomisine de zarar vermektedir. Çeşitli ideolojileri ve amaçları olan terör örgütleri, kavramsal olarak 19. yüzyılda irdelense de, köklü bir geçmişe sahiptir. Soğuk savaşın sona ermesi ile birlikte dünya yeniden yapılanmaya giderken küresel egemenlik adına yeni çalışmalara başlanmıştı. Bu çerçevede terör, özellikle etnik kimlik ve dini ayrılık olgusu üzerinde inşa edilmiştir. Bu nedenledir ki terör, yeni bir döneme girerken devletlerin ve toplumların olaylara karşı tutumlarını pek çok kez belirsizleştirmiştir.[64]

Özellikle, 11 Eylül 2001 tarihinde Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırılar, sadece Amerika Birleşik Devletleri'nin değil, tüm dünyanın teröre hassasiyet göstermesine sebep olmuştur. Bu saldırı ile birlikte terör kavramı yeniden yorumlanmıştır. Dünya kamuoyunca ve devletlerce, terör ve terörizm kavramı, tanımı, etkisi, zararı ve finans kaynakları hassasiyet ile irdelenmiştir.[65]

Bölücülük faaliyeti gösteren terör gruplarının irtica ve sol ideoloji çerçevesinde misyonları bulunmaktadır. Radikal dinci terör örgütleri, irtica kapsamında incelenirken, devletler günümüzde terör tehdidi algısını bölücü terör örgütleri üzerinde yoğunlaştırmaktadır.[66]

1. Terör ve Terörizmin Tanımı ve Etimolojisi

Terör kavramı, Batı dillerinde örneğin;İngilizcede teror, Fransızcada terreur kelimelerinden türetilmiştir. Tedhiş kavramı da terör kavramının

64 Aydın, N., "Küresel Terör Ve Terörizm", Kumsaati Yayın Dağı, İstanbul, 2009, Sf. 21-22.

65 Cirhinlioğlu, Z., "Terör Ve Toplum", Gündoğan YayınlarıİstanbuI, 2004, Sf.7-8.

66 Yılmaz, S., "Terör ve Türkiye", Kumsaati Yayınları, İstanbul, 2011, Sf. 11-12-13.

içinde barındırdığı korkunun derecesini anlatmaktadır. Türkiye'de ise insanlar terör kavramını ortak anlamakta ve anlamlandırmaktadır. Ayrıca hem Batı dillerinde hem de Türkçede ''terör'' kavramının korku içerdiği literatürde belirtilmektedir. Bu korku ise Türkçede, ''dehşet'' kavramı olarak lanse edilmektedir.[67]

Terörizm, terörden kavramsal olarak farklıdır. Terör, silahlı, bombalı vb. araçlar ile eylem içerikli bir mücadeleyi ifade etmekte, terörizm ise, sanayileşme ile insanın keşfettiği mücadelede şiddet içerikli eylemin fikri kısmını oluşturmaktadır. Öyleyse terör eylem, terörizm ise eylemin söylem hali olarak ifade edilebilinir.[68]

Terör, Webster's Dictionary sözlüğünde, yoğun korku; Fransızca Petit Robert sözlüğünde, kamu otoritesine ve toplumuna karşı korku saçan şiddet; Alman Ceza Kanununda, amacı ve faaliyeti, cinayet, soykırım yapan oluşum; İngiltere'de 13 Nisan 2006 tarihinde yürürlüğe giren yeni Terörle Mücadele Yasasında, kamu düzenini bozan yıkıcı şiddet içeren faaliyetler; Amerikan Hukuku'nda, Amerikan Silahlı Kuvvetleri içerisinde yer almayan kişilere karşı yaralayıcı ya da ölümcül riskler içeren eylemleri örgütleme olarak ifade edilmektedir.[69]

Terör ve terörizm kavramları modern çağda evreler geçirmiştir. Bunlar, 19. yüzyıl işçi hareketleri ve anarşistleri içerisine sapanlar, 20. yüzyılda bağımsızlık mücadelelerinde terörü bir araç olarak kullananlar, soğuk savaş döneminde terörü stratejik bir önemde görenler ve günümüz küresel terörüdür. [70] Modern anlamda terör kavramı bu evreler ile sıralansa da terör köklü bir tarihsel geçmişe sahiptir.

Terörizm kavramı ilk olarak Batı'da 1973 yılında Fransız Jakobenler tarafından kullanılmıştır.[71] Terörist faaliyetinin ilkinin ise, miladi ilk yıllarda Jewish Zealots öncülüğünde, Yahudi isyancıların Filistin'deki Roma yönetimine başkaldırması ile başlamıştır.[72] Zealots'un kurmuş olduğu Zeolat

67 Cirhinlioğlu, Z., A.g.e, Sf. 23.
68 Bal, İ., "Terör, Terörizm Ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal Ve Bölgesel Deneyimler", Siyasal Basın Yayın Dağıtım, Ankara, 2006, Sf. 7.
69 Aydın. N., A.g.e. Sf. 32-33.
70 Bal, İ., A.g.e, Sf. 7.
71 Uysal, D., Mucuk, M., Gerçeker, M., "Terörizmin Ekonomik Etkileri: Türkiye Örneği", Uluslararası Davraz Kongresi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, 24-27 Eylül 2009, Sf. 2.
72 Aydın, N., "Küresel Terör Ve Terörizm", Kumsaati Yayın Dağı, İstanbul, 2009, Sf. 29.

Tarikatından sonra, "Sicari" olarak tanımlanan Musevi bir suikast grubu Romalı Lejyonlara yönelik suikastlarda bulunarak Kudüs'ün su yollarını tahrip etmiş ve buğday ambarlarını yağmalamış, Roma halkı arasında korku ve huzursuzluğa sebep olmuştur.[73] İlk siyasi terör örgütlenme, 657 yılında Arap ülkesinde yapılan liderlik seçimi sonrasında ortaya çıkan Hariciler hareketidir. Yine 11 ve 12. yüzyılda ortaya çıkan Haşhaşiler, Hassan Sabbah'ın kurduğu iyi örgütlenmiş, uyuşturucu ile eğitilen terör gurubu olarak terör tarihinde yer almaktadır.[74]

19. yüzyılda terör, sanayileşme ve kentleşmenin getirdiği işçi hareketlerinden sonra ortaya çıkmıştır. İşçi hareketleri de ''terör'' olarak isimlendirilmiştir 20. yüzyılda yaşanılan bağımsızlık hareketleri, terör olaylarını ön plana çıkarmıştır. Soğuk savaş döneminde ise terör, devletlerce stratejik araç olarak görülmüş ve kullanılmıştır.[75]

İki dünyalı düzenin yıkılmasından sonra, güvenlik sorunu simetrikten asimetriğe doğru kaymıştır. Günümüzde karşılaşılan en büyük terör tehdidi, radikal düşünceler barındıran terör örgütlerinden kaynaklanmaktadır. Terörizm, yaşam hakkı dâhil, insan haklarını, demokrasi ve özgürlükleri tehdit etmeye bu radikal düşünceler ile başlamıştır.[76] Planlı ve sistematik olan terör, siyaseti de içine alan bir kavramdır. Aynı zamanda psikolojik bir uğraşta gerektirmektedir. Terör ve terörizmin en belirgin özelliği ise güncel olmasıdır.[77]

Terörün ve terörizmin değişmeyen bazı nitelikleri bulunmaktadır. Bu nitelikler arasında terörün politik hedeflerinin olması yer almaktadır. Siyasi düşüncelere karşı silahlı muhaliflik yapması, politikacılara ve devlet siyasetçilerine karşı mesaj içerikli eylemlerde bulunması, terörün politik hedeflerindendir. Terör, devlet dışında kalan güçler tarafından yapılır ki Amerikan Hukuku'nda belirtildiği üzere bu tutum Amerikan Silahlı Kuvvetleri içerisinde yer almayan illegal silahlı yapılanma tanımına uymaktadır. Teröristlerin hareketini kısıtlayan hiçbir etken veya faktör yoktur, teröristler eylemlerini sivil ve masum insanları ayırt etmeksizin

73 Baybaş, Ş., "Türkiye'deki Terör ve Terörle Mücadele Yöntemleri Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 2007, Sf. 8.

74 Aydın, N., A.g.e. Sf. 29.

75 Bal, İ., A.g.e. Sf. 36.

76 Başbuğ, İ., "Terör Örgütlerinin Sonu", Remzi Kitapevi, İstanbul, 2011, Sf. 67.

77 Cirhinlioğlu, Z., A.g.e. Sf. 31-32.

sivillere, güvenlik güçlerine ve devletin stratejik birim/bölgelerine karşı gerçekleşmektedirler.[78]

Terör ve terörizm kavramlarıyla ilgili sonuç olarak, siyasi amaçlarının var olduğunu, eylemlerinin şiddet içerdiğini ve bu şiddet çerçevesinde gayelerinin korku yaratmak olduğunu, stratejik önem sahibi yerlere sistematik ve planlı saldırdıklarını, ulusal ve veya uluslararası boyutlarının olduğunu, genelde homojen yapılarda olmadığını söylemek mümkündür.

Terör grupları eylemlerini sivil halka, siyasetçilere ve güvenlik güçlerine karşı gerçekleştirmektedir. Bu hareketler sonucunda sivil halka fiziki zarar vermektedirler. Terör örgütlerinin stratejik hedefleri arasında, toplumun psikolojisini etkilemek de bulunmaktadır. Terör gruplarının eylemleri arasında, halkın devlete karşı olan güvenini zedelemek ve halkın tepkisinin siyasi otoritelere karşı provoke etmek de yer almaktadır. Kitle hareketine sebebiyet verme gibi stratejileri de terörün metropol bölgelerdeki strateji prensiplerindendir.

2. Terörün Evrensel Nedenleri

Şiddet, insanlığın ilk var oluşundan günümüze kadar çeşitlenerek büyümektedir. Günümüzde ise şiddet sadece evrim geçirmiştir. Ülkelerin kutuplaşmasıyla şiddet stratejik önem kazanmış ve terörün aracı haline gelmiştir. Terörün ve terörizmin evrensel nedenleri arasında ise pek çok değişken bulunmaktadır. Literatürlerde bu değişkenler sosyal, siyasal, hukuki ve ekonomik faktörler olarak gruplandırılmaktadır.[79]

2.1. Sosyal Nedenler

Terörü etkileyen sosyal nedenler, terör için gerekli potansiyeli oluşturmaktadır. Ülkelerde terörü etkileyen sosyal faktörler ise; etnik kimliğe sahip halkın sosyal hakları, bir etnik grubun diğer etnik gruplar ile yaşadığı çatışma, etnik vatandaşların tarihsel ilişkileri, toplumun ideolojik kutuplara ayrılması ve güvenlik güçlerinin kamuoyunda itibarını

78 Başbuğ, İ., A.g.e Sf. 71.
79 Baybaş, Ş., A.g.e. Sf. 17.

yitirmesi, kabile ve veya aile bağlarının zayıflaması, toplumsal değerlerin çöküntüye uğramasıdır.[80]

Basın kuruluşlarının dış güçlere güvenerek toplumu provoke edici, yanıltıcı haberde bulunması da sosyal faktörler arasında yer almaktadır. Komşu ülkelerde yaşanan din ve mezhep çatışmaları da ülke içerisindeki topluma tesir etmekte ve sosyal düzeni bozmaktadır.

2.2. Siyasal Nedenler

Terör grupları, meşru yollarla halkı temsil eden hükümetlere karşı çeşitli çıkarlar doğrultusunda eylemler düzenlemektedir. Aristo'ya ait olan*''Siyaset, toplumu meşrulaştıran bütün diğer görünümlerin önünde gelir.''* sözü, siyasetin toplum açısından önemini ortaya koymaktadır.[81]

Terör, yönetime meşru yollar ile gelen hükümete zarar vermeyi hedeflemektedir. Teröristler kendi davranışlarına kayıtsız kalan yöneticilerin kendilerini ve halkı koruyamadıklarını kanıtlayarak, halkın hükümetleri reddetmeleri gerektiğini gösterme gayesindedirler. Bu nedenle; terörist gruplar, şiddet ve yıpratma yöntemi ile sakin kitleleri, asimetrik bir durum sergileyerek sindirme hareketinde bulunmaktadırlar.[82] Terör örgütleri eylemlerinde, hükümetlerin ülke içinde politik çoğulculuk gibi politika izlemelerini ve azınlığın siyasette meşrulaşamamasını gerekçe göstermektedirler. Terör örgütleri bu doğrultuda, azınlık haklarını savunduklarını iddia etmektedirler.[83]

2.3. Hukuki Nedenler

Terörün ortaya çıkmasında ve etkili olmasındaki hukuki nedenler, konu ile ilgili yapılan çalışmalarda; hukukun geç ve ağır işlemesi, hukukun güncelliğini yitirmiş olması, yargının bağımsız olmaması ve hukuki yaptırımların caydırıcılık özelliğini yitirmesi olarak yer almaktadır.[84]

80 Baybaş, Ş., A.g.e. Sf. 18.
81 Baybaş, Ş., A.g.e. Sf. 18.
82 Tataroğlu, M.,"Terörün Siyasal Bütünleşmeye Etkisi", Muğla Üniversitesi SBE Dergisi, Sayı. 7, Muğla, 2002, Sf. 6.
83 Tataroğlu, M., A.g.e. Sf. 6.
84 Baybaş, Ş., A.g.e. Sf. 20.

Ayrıca gelişmekte olan ülkelerde hukuku ve adaleti temsil edenlerin istikrarsız olması veya yanlı davranması ya da siyasi karar alıcıların baskıları sonucunda gerekli kararların alınamaması, ülkede hukukun niteliğini kaybetmesine neden olmaktadır. Sürekli afların çıkması ve ceza evlerindeki güvenliğin yetersiz olması da, terörün doğmasına neden olan hukuki faktörler arasındadır.

2.4. Ekonomik Nedenler

Ülkelerin ekonomik refah seviyesi, bölgesel terör örgütlerinin varlığını etkilemektedir. Toplumların hayat standartlarının, modern zamana, teknolojiye bağlı olarak belirli statüye ulaşması, toplumun terör gibi gerici olaylara karşı duyarlılığını arttırmaktadır. Ancak, oryantalizmin etkisi ile Avrupa devletlerinin Orta Doğu'ya bakış açısı bu yönde belirlenmiştir. Özellikle, Afganistan'ın gelişmemiş ekonomisi ve Afganistan'da El-Kaide'nin varlığı, Avrupa devletlerinin, Afgan ve Müslüman halkına karşı bakışını bu yönde etkilemiştir.

İnsanlar, yaşamlarını idame ettirebilmek için tüketim yapmak zorundadırlar. Bununla birlikte insan ihtiyaçları sınırsızdır ve her zaman daha çoğunu arzu etmektedir. Bu çerçevede, ülkelerde ekonomik istikrarın sağlanamamış olması, adaletsiz gelir dağılımı, refah seviyesindeki farklılık ve modern yaşam standartlarına ulaşılamaması yasadışı ekonomik faaliyete neden olmaktadır. Ülkelerdeki istikrarsızlık terör örgütlerinin varlığını ve finans kaynaklarını etkileyebilmektedir.[85]

3. Terör Örgütlerinin İdeolojilerine Göre Ayrımı

Terör örgütlerinin destek, yandaş, sempatizan, militan gibi gereksinimlerini temin edebilmesi için söylemlerindeki içerik önem arz etmektedir. Zira terör örgütlerinin, ideolojik yaklaşım ve söylemleri kitle desteği ve finans kaynağının temininde etkili olmaktadır.

Her terör örgütünün doğuşunda, bir ideolojik etken bulunmaktadır. Dünyada en sık rastlanılan ideolojik terör örgütleri ise; milliyetçi terör örgütleri, anarşist terör örgütleri, Marksist-Leninist-Maoist terör örgütleri, şehir gerilla terör örgütleri olarak bilinmektedir.[86]

85 Baybaş, Ş., A.g.e. Sf. 21.
86 Baybaş, Ş., A.g.e. Sf. 37.

3.1. Milliyetçi Terör Örgütleri

Milliyetçi terör örgütleri, ulus devletin sınırları içerisinde yaşayan ve etnik halkın benimsemiş olduğu ideolojiyi benimseyen terör örgütleri olarak tanımlanmaktadır. Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihinde ortaya çıkmış en belirgin Milliyetçi terör örgütü ise, 1877 yılından sonra Doğu Anadolu'da faaliyet göstermiş olan Ermeni milliyetçi terör örgütleridir.[87] Türkiye'de 1973 - 1985 yılları arasında Türk diplomatlara karşı silahlı ve bombalı eylemler düzenleyen, ASALA, Ermeni milliyetçi terör örgütüdür.[88] Günümüz Türkiye'sinin güvenlik sorunu olan PKK terör örgütünün savunmuş olduğu sözde Kürt Milliyetçiliği de bu örnekler arasında gösterilmektedir.

Milliyetçi terör örgütleri, sadece Türkiye'de değil, terör sorunu yaşayan pek çok ülkede görülmektedir. Örneğin, UKO (Ulusal Kurtuluş Ordusu) Makedonya'da faaliyet göstermiş olan milliyetçi terör örgütüdür.[89] Ayrıca, Kıbrıs'ta terörist eylemler yapmış olan Rum milliyetçi terör örgütü EOKA (Ethniki Organosis Kyprion Agoniston), 1959 yılında İspanya'da kurulan ETA terör örgütü, milliyetçi terör örgütler olarak örneklendirilmektedir.[90]

3.2. Marksist-Leninist-Maoist Terör Örgütleri

Marksist-Leninist-Maoist ideolojik yapıya sahip olan terör örgütleri, şartların uygun olduğu zaman ve yerlerde komünist devrime, silahlı mücadele ile başlanılıp zafere ulaşılacağını savunmaktadırlar. Bu durum, terör örgütleri tarafından ''devrimci şiddet'' ideolojisinin bir unsuru olarak kabul edilmektedir.[91]

19. yüzyılda totaliter ve tarım kültürü üzerine kurulu bir kültüre sahip olan Avrupa' da, 19. Yüzyıl sonlarında doğru gerçekleşen rejim değişiklik sonucunda sanayi devrimi gerçekleşmiştir. Ancak, dönemin

87 Laçiner, S. "Ermeni Sorunu, Diaspora ve Türk Dış Politikası", Karınca Yayınları, Ankara, 2008, Sf.105.

88 Karaş, Z., "Ermeni Terör Örgütü: ASALA", Atılım Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007, Sf. 28-32-42.

89 Hamza, A., "Makedonya – Arnavutluk İlişkilerinde Arnavutluk Sorunu", LOGOSA Yayıncılık, Üsküp, 2006, Sf. 170.

90 Bal. İ., A.g.e. Sf. 127.

91 Baybaş, Ş., A.g.e. Sf. 37.

yöneticileri ülke yönetimlerinde etkililiklerini arttırabilmek için, yeni devlet organizasyonu talep etmişler ve bu durumda işçi sendikaları hareketlerinin başlamasına aracı olmuşlardır. Bu dönemde otoritenin olmadığı ütopik toplum tasarımlarının açıklanması, Marksizm düşüncesinin doğmasına, işçilerin iktidarı ele geçirmeye sevk eden, bir ideolojik yaklaşım olarak açıklanmasına sebep olmuştur.[92]

THKP-C lideri Solcu Mahir Çayan'ın öldürülmesi ile bundan etkilenen Abdullah Öcalan, Mahir Çayan için düzenlediği bir mitingde yakalanıp cezaevine gönderilmiştir. Abdullah Öcalan, cezaevinde bulunduğu sürede PKK'yı kurma fikrini tasarlamıştır. PKK terör örgütünün, örgüt yapısının temelinde ''Vietnam Komünist Partisi'' tüzüğü yer almaktadır.[93]

3.3. Şehir Gerilla Terör Örgütleri

Eylemlerini sivil kitlelere ve güvenlik güçlerine karşı yönelik gerçekleştiren şehir gerilla terör örgütleri hücre yapılanmaları ile varlığını sürdürmektedirler. Bu örgütler aynı zamanda "İşçi sınıfı, ezilen halk" söylemleri ile işçi sınıfından destek bulma gayesindedirler.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği'nin, ideolojik tavrı ile komünist hareketlerin çeşitlerinden etkilenen, Kızıl Tugaylar ve Baider Meinhof gibi örgütler, şehir gerilla terör örgütlerine örnek gösterilmektedir.[94] Ayrıca, 1970'lerde Türkiye'de kurulan, Türkiye Halk Kurtuluş Partisi ve Savaşçı Organı Cephe, şehir gerilla terör örgütüne örnek gösterilmektedir. Bu örgüt için, şehir eylemleri halk savaşının ilk adımı olarak belirlenmekte, ikinci adım ise kır gerillası olmaktadır.[95]

"Artık herkes kimin gerçek terör örgütü olduğunu anladı: Kadınları ve çocukları öldüren, kemiklerini ezen, hamile kadınları öldüren İsrail cuntası. Bunu görmek için yalnızca televizyona bakmanız yeterli. Artık kimin terörist olduğu açık ve net."

Merhum Yaser Arafat, 1988

92 Cirhinlioğlu, Z., A.g.e. Sf. 165-166.
93 Aslan, C., "Araratta 320 Gün", Kutup Yıldızı Yayınları, İstanbul, 2007, Sf. 13-14.
94 Baybaş, Ş., A.g.e. Sf. 38.
95 Kürkçü, E., Gür, N., "*İddianame"*, V Yayınları, İstanbul,1988, Sf. 115.

4. Terör Örgütlerinin Alanlarına Göre Ayrımı

Literatürlerde genel kabul görmüş olan terör örgütleri "etnik, din motifli, devlet ve siber terör örgütleri" olarak gruplandırılmaktadır. Ancak bu bölümde daha spesifik türler olan ve tanımlanmasında zorlanılan "devlet terörü" ile teknolojinin hızla gelişmesine ithafen, bu doğrultuda paralellik gösteren "siber terör" konularına değinilmeye çalışılmıştır.

4.1. Devlet Terörü ve Ermenistan Örneği (Karabağ Sorunu)

"Savaş" kavramı literatürlerde çeşitlilik kazansa da genelde iki devlet ordularının, bir birleri ile savaş hukuku çerçevesinde silahlı mücadelesi olarak tanımlanmaktadır. Örneğin: Türk Dil Kurumu'nda "savaş" kelimesi: *" isim, askerlik* Devletlerin diplomatik ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı mücadele, harp, cenk, cidal "*Savaş yıllarıydı. Orta hâllilerin bile doğru dürüst yiyeceği yoktu*." Olarak tanımlanmaktadır. Ancak Ermenistan, bu tanımlamalar doğrultusunda hareket etmeyerek, tarihte Anadolu'da, yakın zamanda Karabağ ve Hocalı da Türklere karşı soy kırım yaptığı kamuoyunda yer almaktadır.

Bir olayın an'ını ve gelecekteki durumunun analizi, ilgili olayın tarihsel geçmişinin analiz edilmesi ile de yorumlanabilinmektedir. Bu doğrultuda Ermeni ve Karabağ sorunu tarihsel bir geçmişin tepkisi ile gerçekleşmiştir. Newton yasasında "etki-tepki" kanununda belirtildiği gibi Karabağ sorunundaki tepki, Ermenilerin Osmanlı'da ve Türkiye'ye karşı yapmış olduğu terörist faaliyetlerin etkisi ile gerçekleşmiştir.[96]

Karabağ sorunu köklü bir geçmişe sahiptir. Bu sorun, SSCB'nin yıkılma dönemi ve Rusya'nın bağımsızlık kazanması ile etkisi artmıştır. Sömürgeci devletlerin belirlemiş oldukları uluslar arası stratejiler sebebi ile Ermeni terör sorunu ve günümüz Karabağ sorunu problemi hala devam etmektedir. Ermeni sorunu nedeni köklü bir geçmişe sahipken, bu durum Karabağ sorununu yaratmış ve günümüzde de hala güncelliğini devam ettirmektedir.

Devletlerin, özellikle İnsan Hakları, Savaş Hukuku gibi alanlarda yükümlülükleri bulunmaktadır. Örneğin; devletler, hiçbir surette terörist

96 Newton, Etki-Tepki Yasası: Bir levhaya sertçe bir yumruk attığımızda levha bükülür ve elimiz acır. Bu olayda elimizi acıtan kuvvet tepki, levhayı büken kuvvet ise etkidir.

eylemleri desteklemeyeceği, yardımda bulunmayacağı uluslararası ilgili kanunlarda ve kararlarda belirtilmiştir. Ancak bu çalışmada Ermenilerin, Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyetine kadar yapmış olduğu terörist eylemlere değinilirken, Ermenistan'ın sözde hak iddia ettiği Karabağ ve Hocalıda, devlet teröründe bulunduğuna ve savaş hukukunu ihlal ettiğine değinilmeye çalışılmıştır.

Ermenistan'ın harp algılayışı katliam ile sonuçlanmış, bu durumu terörist eylemler ile devam ettirmiştir. Bu ve benzeri durumları Mustafa Kemal Atatürk şu sözleri ile özetlemiştir: *"Milletin hayatı tehlikeye maruz kalmadığı sürece, harp bir cinayettir."* Sebebi olmadan yakın tarihte Ermenistan'ın Azerbaycan ile savaşmasının sonucunda Karabağ'da, Hocalıda ve yakın vilayetlerde binlerce sivilin öldürülmesi ile Ermenistan Cumhuriyeti soy kırımda bulunmuştur. Bu doğrultuda Ermenistan'ı Türkiye dâhil olmak üzere pek çok devletin tanımadığı bu devletçik (Ermenistan Cumhuriyeti), "Devlet Terörü", "Terörist Devlet" olma özelliğini bünyesinde barındırmaktadır. Azerbaycan halkı, zulüm, vahşet, tecavüz, cinayetler ve Ermenistan'ın diğer terörist faaliyetleri karşısında La Haye ve Cenevre sözleşmelerine uygun bir şekilde haklarını korumaya yönelik siyasi ve askeri tedbirler almaya çalışmıştır. Ancak Albert Einstein'ında belirttiği gibi büyük güce sahip egemen devletler, çıkarları doğrultusunda Ermenistan'ı desteklemiş, Azerbaycan'ın iç siyasi durumuna müdahale etmeye çalışmış, Ermeni teröristlerini de göz ardı etmişlerdir.[97]

Batılı devletler insan hakları savunuculuğunu dünyada üstlenirken, maalesef Ermenistan'ın Karabağ işgaline sessiz kalmışlardır. Hatta Ermeni terör örgütlerine lojistik vb. destekler vererek taraf tutmuş, kendi kararlarını kaale almamışlardır.

4.1.1. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin Yıkılması ve Azerbaycan'ın Bağımsızlığı

Azerbaycan Karabağ ve Ermeni terör sorunu sadece 1990'lı yıllarda ortaya çıkmamıştır. Bu durumlar köklü bir geçmişe sahiptir. Bu doğrultuda SSCB'nin siyasi durumunda ve Osmanlı devletinin çöküş döneminde

97 Elbert Einstein: *"Büyük güce sahip egemen devletler olduğu sürece savaş kaçınılmazdır"*

Ermenilerin terör faaliyetinde bulunmuştur. Türkiye Cumhuriyetindeki Ermeni çete ve terör örgütlerinin eylemlerde bulunmuş olması ve son olarak Ermenistan'ın Karabağ işgali sebebi ile bu bölümde bu ülkelerin (SSCB, Osmanlı, Türkiye, Azerbaycan, Ermenistan) yüzeysel olarak tarihsel geçmişlerine değinilmektedir.

Emperyalizmin hızla yayılması ile İngiltere izlemiş olduğu yayılmacı politikaların sonucunda Osmanlı devletinin topraklarını paylaşmak ve Kafkaslarda Rus Çarlığını ihya etme faaliyetlerinde bulunmakta idi. Çarlığın yıkılması sonucunda Çarlık tarafından sömürü altına alınan devletler, 7 ayrı cumhuriyetten oluşan Kuzey Kafkas Federasyonu' nu kurmuşlardı. Bu doğrultuda 1918'de Kızıl Ordu'nun Kafkaslardaki işgal hareketi, Kuzey Kafkas Federasyonu' nu hızla Sovyetleştirmekteydi.[98]

Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin 1980'lerin sonlarında yıkılmasında ki sebepler arasında teorik'ten ekonomik sisteme, sosyal sitemden kültürel sisteme, siyasi sistemden askeri sisteme kadar geniş yelpazelere yayılan sebepler doğrultusunda yıkıldığı belirtilmektedir. Şöyle ki; gelişmiş bir sanayi sistemine sahip olamayan SSCB, Avrupa'da kapitalizmin getirmiş olduğu hür teşebbüse karşı olumsuz etkilenmesi ve bu dönemde SSCB halkının bu doğrultularda baskı altında olması kaçınılmazdı. SSCB'nin yıkılmasında ekonomik sebepler arasında Sovyet sosyalist sisteminin piyasa'yı tanımaması ve özel teşebbüsün dışlanması yer almıştır. SSCB'nin yıkılmasında etkili olan siyasi yapı ise; muhalefetin olmadığı, tek partili rejimi kapsayan ve çok sayıda milletlerden oluşan bir yapıya sahip idi. Pasif direniş ve halkın manevi değeri olan din'e karşı oluşu, basın yayın'ın tekelinin SSCB'nin elinde bulundurması, SSCB'nin yıkılmasında etkili olan siyasi ve sosyal sebepler arasında olduğu belirtilmektedir. SSCB, askeri alanda GSMH'nın %15 ila %20'sini askeri harcamalara yatırması SSCB'nin çöküşünde etkili rol oynayan diğer bir unsurdur.[99] Bu doğrultuda yeniliğe ve gelişmişliğe açılamayan SSCB, 1991 yılında yıkılmıştır.

2000 Yılında Rusya Devlet Başkanı olan Vladimir Ladimiroviç Putin siyaset döneminde ise; Karabağ sorunu Rusya tarafından da çözüme

98 Doğanay. R., "Milli Mücadele Döneminde Türkiye, Sovyet Rusya Ve İtilaf Devletlerinin Kafkas Politikaları" Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 19, Sayı: 2, Elazığ, 2009, P.281-282.

99 Özsoy. İ., "Sovyet Sisteminin Çöküşünden Tarihî ve Evrensel Dersler" Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı, Sayı: 39, Ankara, 2006, P.179-180-181.

kavuşturulması için girişimlerde bulunulmazken, bu durumu Elnur Hasan Mikail şu şekilde belirtmektedir:

"Güney Osetya, Abhazya ve Dağlık Karabağ sorunları nedeniyle bölge devamlı bir istikrarsızlık merkezi haline gelmiş durumda. Kafkasya'da Karabağ ve Abhazya gibi sorunlar ve Rus üsleri ileriki dönemde Rusya'nın etkinliğini arttırmak için kullanacağı noktalar arasında olacaktır." [100]

Azerbaycan ise 20. Yüzyıl içerisinde iki kez bağımsızlık mücadelesi vermiştir. İlk olarak 1918 yılında Osmanlı devletinde görev alan Nuri Paşa Kafkas İslam Ordusu ile Bakü'ye gelerek Azerbaycan topraklarında bütünlüğü sağlamaya çalışmıştır. 1918'de ise Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti kurularak doğunun ilk demokratik cumhuriyeti kurulmuştur. 1920 yılından sonra ise SSCB karşı bağımsızlığını korumuş olsa da ömrü kısa olmuştur.[101] 1990 Yılında SSCB ordusunun Bakü'ye saldırarak katliam da bulunması ise tarih kitaplarında yer almıştır. 1991'de Azerbaycan bağımsızlığına kavuşma süreci hızlanmıştır.[102] 9 Kasım 1991 tarihinde Azerbaycan'ın bağımsızlığını kazanmasından sonra 14 Ocak 1992 tarihinde Türkiye, Azerbaycan'ı tanıyan ilk ülke olmuştur. Türkiye için dil, din ve kültür paylaşımı için Azerbaycan'ın çok önemli olması iki devletin birbirleri olan siyasi ve diplomatik ilişkilerini geliştirmekteydi. Bu doğrultuda Azerbaycan'ın enerji kaynaklarını koruması gerektiği ve bağımsızlığını pekiştirmesi Türkiye için önem arz eden diğer bir husustur.[103]

Ermenistan'ın tarihine değinilirken, tarihte Ermenilerin nasıl bir aktör olduklarına değinmemiz gerekmektedir. 1910 yıllarında özellikle Ermeni çetelerden oluşan grupların Doğu Anadolu bölgesinde terörist eylemlerde bulunması ve bu bölgede bağımsız bir Ermenistan devletinin kurulması en önemli gayeleri arasındaydı. Ancak bu duruma 1919 yılında, Damat Ferit'in ihtilaf devletleri ile uzlaşma politikasında bulunsa da Mustafa Kemal Paşa bu duruma şiddetle karşı çıkmıştı. Ancak Damat

100 Mikail. E. H., "Rus Dış Politikası ve YENİ ÇAR PUTİN" IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2007, P.91-218.

101 TC. Başbakanlık Yurt Dışı Türkler Başkanlığı, http://www.ytb.gov.tr/index.php/dunyadan-haberler/392-azerbaycanin-bagimsizliginin-20yil-donumu.html 2014.

102 Aslanlı. A., "Karabağ Sorunu Ve Azerbaycan-Türkiye-Ermenistanİlişkileri" Çankırı Karatekin Üniversitesi Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi, Sayı: 1(1) Çankırı, 2012, P. 177.

103 Mikail.E.H.,Tazegül.A., *"TürkiyeileAzerbaycanSiyasiveekonomikİlişkileri(1990-2005)"* IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2012, İstanbul, P.37.

Ferit Paşa iktidar olduğu üç dönemde de çeşitli hatalar yaptığı belirtilmektedir. Bunların arasında en belirgini olan hatanın doğuşu ise Damat Ferit hükümetinin Paris'te, 1918 yılında Ermenistan'ın bağımsızlığını kabul etmesi ile gerçekleşmiştir.[104]

Ermeni çetelerinin yapmış olduğu katliamlar 1910'da başlamayan daha öncesinde vuku eden bir olaydır. Hasip Saygılı'nın "1905 Rus Devriminin Osmanlı İmparatorluğuna Etkileri" konulu doktora tezinde, 1905 Abdullah Cevdet'in yazısına şöyle yer vermektedir:

"1905 Haziran'ında Abdullah Cevdet "Rusya Müslümanlarına" başlıklı bir yazı yazar. Doktor bu yazısında Kafkas Müslümanlarına "Bakü'de ve ahiren Nahçivan'da Ermeni vatandaşlarımızla aranızda vukua gelen mukatele üzerine bazı mütaalada bulunmayı iman ve vicdan vezaifinden [vazifelerinden]" saydığını söylemektedir." [105]

4.1.2. Bağımsızlık Sonrası Azerbaycan Siyasi Yapısı ve Karabağ Sorunu

Azerbaycan 1990'lı yılların sonrasındaki siyasetinde etkili olan isimler Muttalibov dönemi, Elçibey dönemi ve Aliyev dönemi olarak belirtebiliriz. Ermenilerin Karabağ işgalini etkileyen Azerbaycan siyaseti ve dış politikaları bu doğrultuda etkileyici etkenler arasındadır.

4.1.3. Muttalibov Dönemi Karabağ

SSCB'nin çöküşünden sonra Rusya yanlısı Muttalibov yönetimi Azerbaycan iktidarındaydı. Azerbaycan dış politikasında bu sebeple Rusya etkili olmuştur. Köklü bir geçmişe sahip olan Karabağ sorunu, Muttalibov hükümet dönemi ile Azerbaycan'ın toprak bütünlüğünü etkileyen bir hal almıştı. Ermenistan'ın Karabağ üzerinde hak iddiası Muhttalibov'un Rusya'dan medet ummaya itmiştir. Ancak Rusya, Karabağ sorununda Ermenileri desteklemiştir.[106]

---

104 Duman. S., "Ali Rıza Paşa Hükümeti'nin Kuruluşu" Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 12, Sayı: 2, Elazığ, 2002, P.350.

105 Saygılı. H., " 1905 Rus Devriminin Osmanlı İmparatorluğuna Etkileri" İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul, 2012, P164-165.

106 Yılmaz, R. "Azerbaycan Dış Siyasetinde Bağımsızlık Sonrası Yıllar ve Karabağ Problemi" Çankırı Karatekin Üniversitesi iktisadi ve idari Bilimler Fakültesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, Sayı: 2, Çankırı, 2010, P.72.

Muhttalibov, Birleşmiş Milletler ve AGİK ile istişarelerde bulunması sonucunda BM ve eski ABD Dışişleri Bakanı Cyrup Vance'ın başkanlığında bir heyet Karabağ'a gönderilmişti.[107] Bu heyet Karabağ için çeşitli konferanslar düzenlese de Şuşa ve Laçin'i Ermenistan işgal ederek bu heyeti tanımamıştır.

Muttalibov'un Rus yanlısı siyaset belirlemesinden dolayı, Azerbaycan iç siyaseti ve dış politikalarında Rusya etkili olmuştur. Muttalibov'un başarısız siyasi girişimleri sebebi ile Karabağ sorunu çözüme kavuşamamıştı. Rusya'nın Ermenileri fiilen destekleyip askeri anlamda da Ermenilere yardım etmesi, Muttalibov hükümetinin yanlış siyasetlerinin sonucunda gerçekleşmişti. Muttalibov hükümeti Karabağ sorunu için İran ile istişareler gerçekleştirse de İran hükümeti de bu sorunun çözümünde vasat kalmış hatta Ermenileri desteklemişti.[108]

4.1.4. Elçibey Dönemi ve Suikastı

Ayaz Müttelibov'un ardından 7 Haziran 1992'de bağımsızlık sonrasında ülkede yapılan ilk devlet başkanı seçimlerinde AHC lideri Ebülfez Elçibey başkan olmuştu. Elçibey, BDT antlaşmasının onaylamasını reddetmesi ve beş yıl içinde Azerbaycan'ın birleşeceği, Türkiye'ye olan yakın ilişkileri İran'ı tedirgin etmişti. Bu doğrultuda İran Dağlık Karabağ sorununda Ermenileri desteklemişti. Darbeyle Elçibey yönetiminin devrilmesinden sonra ise Haydar Aliyev göreve getirilmişti.[109]

AHC, Elçibey'in Cumhurbaşkanı seçilmesi ile iktidara gelmiştir. Elçibey başta Cumhurbaşkanlığına adaylığını koymak istememiştir. Çünkü Elçibey, Gandi gibi Azerbaycan yeni cumhuriyetinin ideologu olmak istemiştir. Onun iktidara ikna edilmesinde etkili olan isimler arasında ise merhum Alparslan Türkeş ve Süleyman Demirel'in olduğu belirtilmektedir.[110] Elçibey, iktidara gelmesi ile Azerbaycan'da en büyük problemin Karabağ sorunu olduğunu belirtmiştir. Bu konuda kati ve rijid bir yapı sergilese de Elçibey, Azerbaycan'ın hakkı olan Karabağ'ı

107 Losanglestime,http://articles.orlandosentinel.com/1992-03-14/news/9203141235 1992.
108 Yılmaz. R., A.g.e. P. 72-73.
109 Canar. B., "Rusya Federasyonu'nun Azerbaycan İle İlişkileri" Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Cilt: 2, Sayı: 1, Çankırı, 2012, P. 26-27.
110 Ünal. Ö., F., "Azerbaycan 1988-1995: Sancı, Kargaşa Ve İktidar" Qafqaz Üniversitesi İ.İ.B.F Kamu Yönetimi Bakü/Azerbaycan, 2000, P.4.

batılı ülkeler ile istişarelerde bulunarak, siyasi ve diplomatik alanda Azerbaycan'ın hakkını savunmaya çalışmıştır. Ancak bütün siyasi baskılara ve ateşkes antlaşmalarına rağmen Ermeniler alınan kararları uygulamamış, batılı ülkelerden 1992 yılında tepkiler almışlardır.[111]

Zaman gazetesinin 3 Mart 1999 tarihli haberinde, Azerbaycan Milli Güvenlik Bakanlığı, Azerbaycan Halk Cephesi Partisi Genel Başkanı ve eski Cumhurbaşkanı Ebulfeyz Elçibey'e suikast hazırlandığı iddiasında bulunulduğu haberi yer almıştır. 1995 yılında görevden alındıktan sonra ABD'ye giden Milli Meclis eski başkanı Resul Guliyev'in, Elçibey'e suikast hazırladığı da değinilen diğer bir konudur. Suikastı gerçekleştirecek olan eylemcinin Moskova'da eğitim aldığı açıklanmaktadır.[112] Elçibey 22 Ağustos 2000'de 62 yaşında vefat etmiştir.

4.1.5. Haydar Aliyev Dönemi

Yeni Azerbaycan Partisinin Başkanı Haydar Aliyev 9 Temmuz 1993'de Bakü'ye gelmiş ve 15 Haziran 1993'de Milli Meclis Başkanlığına seçilmişti. Merhum Elçibey'in köyüne dönmesinden sonra Aliyev ve Hüseyinov baş başa kalmıştı. Hüseyinov'un elinde silahlı grubu olması sebebi ile Aliyev, Hüseyinov'u Başbakan tayin etmişti. 22 Haziran'da ise Cumhurbaşkanlığı yetkisi Elçibey'den alınarak Aliyev'e verildi.[113]

Ülke içi istikrarın dış politikayı etkileyeceğine inanan Haydar Aliyev, halk-devlet ilişkisini güçlendirmek için girişimlerde bulunmuştur. Reha Yılmaz, Aliyev'in dış politikasını şu şekilde belirtmektedir:

"1- Ülke bütünlüğünün korunması,

2. Ekonomik, siyasi egemenliğin sağlanması ve korunması;

3. Milli menfaatlerin belirlenmesi ve korunması;

4. Vatandaşların hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması;

5. Azerbaycan menfaatlerinin korunması için gerekli ülkelerin belirlenmesi ve yakın ilişki kurulması;

6. Diğer ülkelerle de dengeli ve karşılıklı bir dış politika yürütülmesi"[114]

111 Yılmaz. R., A.g.e. P. 75-76.
112 Guliyev. R., "Elçibey'e Suikast İddiası" http://arsiv.zaman.com.tr//1999/03/03/dunya/13.html Zaman Gazetesi, 03.03.1999.
113 Ünal. O., F., A.g.e. P.7-8-9.
114 Yılmar. R., A.g.e. P.77-78.

4.1.6. Tarihte Ermeniler ve Ermeni Terörü

Ermeni adı ilk defa M.Ö. 6. yy'da Pers Kralı Darius'un kitabelerinde rastlandığı belirtilmektedir. Ermeniler, tarihte kendilerine "Ermeni" demediklerini, Prof. Dr. Ekrem Memiş tarafından belirtilmektedir. Ermeniler, kendilerini "Haiklar" olarak tanıtmışlardır. Ermeniler, M.Ö. 3. Bin yıla ait Akkad çivi yazılarında "Armanu" veya "Armenia" olarak adlandırmışlardır. Pers Krallığı döneminde Ermeniler, Anadolu topraklarına göçmen olarak getirildiği belirtilmektedir.[115]

Osmanlı'nın gerilemesinde ve milliyetçilik akımının hız kazandığı dönemlerde Osmanlı topraklarında bağımsızlık isteyen etnik gruplar teker teker isyan etmeye başlamıştı. Balkan Harbi'nden sonra Ermeni dernekleri ise siyasi faaliyetlerini arttırmış ve isyan eden Ermeniler, Avrupa'nın desteği ile örgütlenerek çete olmuşlardı. Organize olan bu Ermeni çeteler, hızla Türkleri katletmeye başlamıştı. 1914 Birinci dünya savaşında fiilen Ermeniler, binlerce Türkü çocukları, kadınları, yaşlıları katletmişti.[116]

Ermeni illegal örgütler ilk defa 1905 yılında 2. Abdülhamit'e bombalı saldırı eylemi ile başlamıştır. Anadolu'da, Taşnak, Ramgavar, Hınçak İhtilal Komitesi, Silahlılar Cemiyeti, Genç Ermenistan Cemiyeti ve Karahaç Cemiyeti gibi halkı provoke eden ve silahlandıran örgütler meydana gelmişti.[117]

Anadolu'da yer alan Ermenilerin bir kısmı Taşnak Partisi Tepebaşı'nda, Hınçak Partisinde olanlar ise Beyoğlu'nda kulüpler kurmuşlardı. "Azademird" ve "Yerger" adlarında gazetelerle Ermenilik ve Ermenistan kurulmasına dair propaganda çalışmaları gerçekleştirmekteydiler. Bagos Nobar, İstanbul'da "Ermeni Birliği" adında teşkilat kurmuş ve şubelerini açmıştı. Bu dernekler İngilizler ile istişarelerde bulunarak Osmanlıya karşı birlikte hareket ettikleri de tarih literatürlerinde yer almaktadır. Damat Ferit Paşa, Paris görüşmelerinde ise özerkli Ermenistan'ı tanınmıştı.[118]

115 Memiş. E., "Ermenilerin Kökeni ve Geçmişten Günümüze Türk-Ermeni İlişkileri" Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Ermeni Özel Sayısı, Afyon, 2005, P.1.

116 Memiş. E., A.g.e. P.7-8.

117 Ermenisorunu, http://www.ermenisorunu.gen.tr/turkce/ozet/teror.html

118 Duman. S., "Ali Rıza Paşa Hükümeti'nin Kuruluşu" Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 12, Sayı: 2, Elazığ, 2002, P.343-350.

SSCB'nin Kafkasları askeri işgal etmesi ile 1920'de Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti adıyla Sovyetler Birliğine katılmıştı. Sovyetleri Birliğinin dağılması üzerine Ermenistan 23 Ağustos 1991'de bağımsızlığını ilan etti.[119]

4.1.7. Osmanlı Tarihinde Ermeni Terör Eylemleri

Etkili Ermeni olaylarını başlatanlar arasında en belirgin olan örgütler; Hınçaklar ve Taşnaklar olmuştur. Hınçakların organize ettikleri olaylar ise: Zeytun İsyanı, Kumkapı Gösterisi, Sasun İsyanı, Babıâli Olayı ve Erzurum olayıdır. Taşnakların organize ettiği başlıca olaylar ise: Osmanlı Bankası Baskını, II. Sasun İsyanı ve Yıldız Suikastıdır.[120]

Hınçak ve Taşnak Ermeni terörist grubu, Ermenilerin Anadolu'da gerçekleştirmiş olduğu katliamların planlayıcıları olarak belirtilmektedir. Hınçaklar: Kafkasyalı Ermenilerden Avedis Nazarbek ve eşi Marian Vardaniyan tarafından 1887 yılında kurulmuştur. Bu kuruluş Türkiye Ermenistan'ını kurmak ve sonrasında Rusya ve Şran Ermenistan'ı ile birleşmeyi gaye edinmiştir. Hınçaklar arasında itilaf çıkınca Nazarbek taraftarı Hınçaklar ve Reformist Hınçaklar (Veragazmyal Hınçaklar) olarak ikiye ayrılmışlardı. Reformist Hınçakların lideri ise Arpiyar Arpiaryan olmuştur. Taşnaksutyun Terörist Gurubu ise: Ermenice federasyon manasına gelen Taşnaksutyun anlamına gelmektedir. Çeşitli Ermeni grupların bir araya gelmesinden oluşmuştur.[121]

4.1.8. Hınçaklar 1878 Zeytun İsyanı

1895 yılında Zeytun Naibi Süleyman Efendi tarafından işlenen bir suç yüzünden hükümet konağına iki asker getirilirken Bozbayır Mahallesi halkının ağaları tarafından verilen emir ile Zeytun Ermeni eşkıyası bu askerlere saldırarak öldürdü. Osman adındaki askeri ise parçalayarak öldürdü. 24 Ekim 1895 tarihinde ise Ali adında bir Türk, Ermeni çeteler tarafından hançerlenerek öldürüldü. Artık Zeytun'da Ermeni çeteler eylemlerine ağırlık vermeye başlamıştı.[122]

---

119 Robert.S., "A History of Modern Russia" Penguin Books. 2003, P.468.

120 Selvi. H., "Terör Eylemlerine Tarihsel Bir Yaklaşım: Osmanlı Devleti'nde Ermeni Terör Eylemleri Ve Yurtdışı Bağlantıları" Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi, Cilt: 2 (1), Sakarya, 2011, P.47.

121 Takvim"Abdülhamit'e suikast" http://www.takvim.com.tr/yazi_dizisi/2010/08/24/abdulhamite_suikast 13.10.2010.

122 Eyicil. A., "1895 Maraş ve Zeytun İsyanı" Ankara Üniversitesi Dergisi Sayı:11,

Ermeniler isyan hareketi için isyancıları tahrik ettikleri, Çorbacıyan Agop'un evinde yapılan aramada, Portakalyan Mıgırdıç tarafından Marsilya'da hazırlanan Ermenistan ve Kilikya hakkında nizamname ile cemiyet mühürlerinin ele geçirildiği ve bu belgelerin Babıâli'ye gönderildiği belirtilmektedir.[123]

Hınçak komitesi; 1861 tarihinde Fransızlardan bu bölgede Ermenilere destek verilmesi sebebi ile isyana müsait bir bölge olarak belirlemişti. Agasi, Hraçya, Abah, Nişan, Melek, Garabet isimli Ermeni komiteciler Londra'dan getirtilerek Zeytun'a gönderildi. Bu Ermeni kişiler bu bölgede silahlandırılarak isyan hareketine başlatıldı. İngiliz filosundan yardım alacaklarını da dile getiren bu çeteler, bölgede yaşayan Ermenilerden destek almaya başlamışlardı. Bölgede yaşayan Türkler ise köylerini terk etmek zorunda kalmıştı.[124]

Zeytun Ermenilerini silahlandıran Agasi ve Bartholomeos Vartabet, Zeytun ile Fırnız arasında bulunan Karanlık Dere bölgesinde toplantı yaptılar. Bu toplantıya 100 Ermeni komitesi üyesi katılmıştı. Bu toplantının ana konusu ise isyan başlatma üzerine plan kurulmasıydı. Alınan kararlarda isyan başlayacağı zaman telgraf telleri kesilecek, dört bin silahlı olmak üzere altı bin Ermeni Zeytun'daki kışla ve hükümet binasına saldıracak, subay ve askerler esir alınacak, silah ve mühimmat deposu yağmalanacaktı.[125]

İsyan'ın başlaması ile 420 Osmanlı askeri silahlarını bırakarak teslim olmuştu. Bu olay altı atlı süvarisi ile Jandarma Binbaşı Hacı Ahmet Efendi 26 Ekim 1895 tarihinde şehit olmasına sebep oldu. 25 Ekimde Cuma namazı kılan Müslümanlar, Ermeniler tarafından ibadet halindeyken şehit edildi. 2 Kasımda 57 ev Ermeniler tarafından yakıldı, 150 erkek, 40 kadın ve 95 çocuk toplu katliam ile katledildi. Bu baskı ve zulüm üzerine Müslüman halk harekete geçti. 19 Aralık 1985 tarihinde Ermeni terörist lideri Papaz Dergovanet elindeki belgeler ile yakalandı. Ermeniler 20 Aralık'ta ellerindeki Türk esrileri katletmeleri üzerine, Osmanlı Ordusu 23 Aralık'ta Zeytun'u bombaladı, bu durum üzerine asi Ermeniler Babıâli ile istişarelerde bulunmak ve barış imzalamak zorunda kaldı. Baron Agasi, İngilizlerin gözetiminde Zeytunluk'tan çıkarak olaylar bir nebze olsa da dinmişti.[126]

Ankara, 2000, P.161

123 Eyicil. A., A.g.e. P.162.

124 Ayverdi. S., "Türkiye'nin Ermeni Meselesi, Kubbe Altı Dizgi Merkezi", İstanbul, 2007, P.60.

125 Eyicil. A., A.g.e. P.173.

126 Eyicil. A., A.g.e. P.173-178-2010.

4.1.9. Hınçaklar 1890 Kumkapı Gösterisi

Ermeniler, zulüm ve şiddeti Anadolu'da hızla devam ettirirken, propaganda faaliyetlerini de bu doğrultuda gerçekleştirmekteydiler. Ermeni komitelerinin propaganda aracı olarak kullandıkları dikkat çekici olaylardan biride, Kumkapı gösterisi olmuştur. Hınçaklar'ın, adalet isteme maksadı ile silahsız olarak yapmış olduklarını iddia ettikleri bu gösteriyi Esat Uras'ın "Kumkapı Gösterisi" makalesinde yer alan Cangülyan adlı kişinin açıklamasını şu şekilde belirtmiştir:

"İstanbul'da Musa Bey Sorunu ve Erzurum olayı dolayısıyla bir karşı hareket yapılmazsa Ermeniler kendilerini unutulmuş sanacaklardı. Bundan ötürü, bir misilleme hareketi gerekliydi. Anadolu'da işlenecek cinayetler, Avrupa'yı bile ilgilendirmezdi. Bundan dolayı elçilerin gözlerinin önünde, Avrupa'nın ilgisini çekmek için bir şikâyet hareketi yapmak şart oluyordu.

Ermeni heyecanı yalnız ve tamamen Ermenistan'a bağlı kalmış olsaydı, Rusya'nın dikkatini çekerdi. Rusya, bundan şüphelenir ve günün birinde, Ermenistan'ı zapt ederdi. Eğer hareket, diğer illerde ve özellikle merkezde olursa, o zaman, öteki devletlerin de ilgisini çekerdi. Bu suretle, Ermeni sorununu, özellikle İngiltere'yi Rusya'dan daha fazla davamıza yatkın bulduğumuz için, milli çıkarlar açısından daha faydalı bir şekle sokmak mümkün olacaktı.

Milletin, anavatanda dağınık ve başka ırklarla karışık bulunması, sadece anavatanda yapılacak hareketleri başarısızlığa uğratırdı. Bundan dolayı, Ermeniliğin bu durumu dolayısıyla Ermeni hareketlerinin Ermenistan hudutları dışında yapılması gerekirdi. Bu sebeplerle de elverişli bir hareket merkezi olarak İstanbul'u görmemek mümkün olmazdı. İstanbul'da (bekar ve öteki illerden gelmiş kişilerle beraber) 200.000 Ermeni vardı.

Kötülüğün başı İstanbul'daydı. Bundan ötürü, hareketi orada, sarayın burnunun dibinde yapmak daha uygun olacaktı." [127]

Kontrolü sağlamaya çalışan ve rutin kontrollerini gerçekleştiren Osmanlı ordusuna karşı Hınçaklar tarafından ateş açılmış 6-7 asker ağır yaralanmış, 10 asker hafif yaralanmış, iki Hınçak teröristi ise öldürülmüştü.[128]

127 Uras. E., Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi, İstanbul,1987
128 Uras. E., A.g.e.

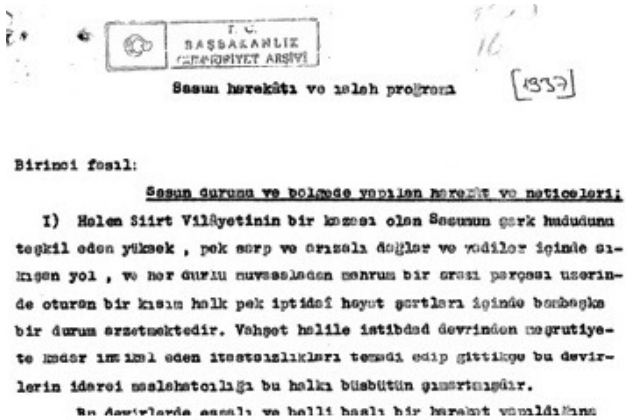
4.1.10. Hınçaklar ve Taşnaklar 1894-1904 Sasun İsyanları

Siirt'e bağlı olan Sasun köyüne 1890 yılında Ermeniler tarafından halkı ayaklandırmaya yönelik girişimlerde bulunulmuştu. 1893 yılında Sasun Ermenileri, Damadyan'ı mahalli idareye ihbar ederek yakalatmıştı. Murad takma adıyla kendini tanıtan Ermeni Hamparsun Boyacıyan, halkı provoke ederek isyan etmeye zorlamıştı.[129]

Ermeni çeteler, Anduk dağlarında civar köylerdeki aşiretleri katledip yağmaladılar. Ömer Ağa adındaki bir Türkün yeğenini diri diri yaktıkları, kadınlara tecavüz edildikleri, gözleri oyuldukları, kulaklarının kesildikleri de Ermeni çetelerinin Anadolu'daki katliam hareketlerinin sonuçları olarak örneklendirilmektedir.[130]

Osmanlı hükümeti 1901 yılında Sasun'un idaresini kontrol altında tutmak için Taluri ve Şenik tepelerinde kışla yapma kararı almıştı. Ermeniler bu projeye karşı çıkmak için 1903 yılında isyan hareketleri bölgede baş göstermişti. 17 Temmuz'da yapılan çatışmalarda 19 Ermeni ölmüştü.[131]

Ermeni ve Diğer İsyanlar Sonrasında 1935-36-37 Yılı
Sasun Islah Etme Çalışması

T.C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

Sasun hareketi ve ıslah proğrom

[1937]

Birinci fasıl:

Sasun durumu ve bölgede yapılan hareket ve neticeleri;

I) Halen Siirt Vilâyetinin bir kısmı olan Sasunun şark hududunu teşkil eden yüksek , pek sarp ve arızalı dağlar ve vadiler içinde sıkışan yol , ve her durlu muvasalâtdan mahrum bir arsı parçası üzerinde oturan bir kısım halk pek iptidaî hayat şartları içinde bambaşka bir durum arzetmektedir. Vahşet halile istibdad devrinden meşrutiyete kadar imtidâd eden itaatsizlikleri temadi edip gittikçe bu devirlerin idarei maslahatçılığı bu halkı büsbütün şımartmıştır.

Bu devirlerde esaslı ve hallî başlı bir hareket yapıldığına

Kaynak: www.sasun.org 12.03.2013

129 Ayverdi. S., "Türkiye'nin Ermeni Meselesi, Kubbe Altı Dizgi Merkezi", İstanbul, 2007, P.56.
130 Ayverdi S., A.g.e. P. 56
131 Kamuran. G., "Ermeni Dosyası" TTK Basımevi, Ankara, 1983, P.166-167

4.1.11. Hınçaklar 1895 Babıâli Olayı

II. Abdülhamid tarafından Anadolu'nun ıslahatı için görevlendirilen ve Erzurum'da bulunan Şakir Paşa, Sadarete çektiği telgrafta gerekli önlemlerin alınması halinde Trabzon'da baş gösteren Ermeni katliamlarının diğer vilayetlere sıçrayabileceği belirtilmekteydi. Bu olaylar kısa bir zamandan sonra Gümüşhane'ye sıçramış, Türkler, burada da Ermeni katliamı ile karşılaşmışlardı. Bu doğrultuda, Trabzon Valiliği Babıâli'ye 1985 tarihli göndermiş olduğu raporda Trabzon'un durumu belirtilirken, Gümüşhanede öldürülen Müslümanlar hakkında bilgiler Babıâli'ye bildirildi.[132]

30 Eylül 1895'te Hınçak grubuna mensup belli bir Ermeni topluluğu Kumkapı'daki Ermeni Kilisesinde toplanarak Babıâli'ye yürüyüşe geçmişlerdi. Bu kitle hareketine Sadrazamlık ılımlı yaklaşım sergileyerek bu Ermeni topluluğunun isteklerini Sadrazama yazılı olarak verilmesi belirtilir. Ancak yürüyüşçüler Sadrazamın emrini yerine getiren görevli Osmanlı Subayını şehit eder. Kumkapı'da marşlar söyleyerek Babıâli'ye yürüyen Ermeniler On başı Servet Beyi'de öldürürler. II. Abdülhamit olayları yatıştırmak için askeri birlik kullanmaktan vazgeçse de halk galeyana gelir. İstanbul'da Müslümanlar ve Ermeniler arasında kanlı olaylar cereyan eder.[133]

4.1.12. Hınçaklar 1916 Erzurum Olayı

1916 yılında düşman saldırısına maruz kolan bu il, 12 Mart 1918 tarihinde kurtulmuştu. Ruslarla yapılan 1877 yılında ki savaş sonucunda Ayastefanos ve Berlin antlaşmaları Türkler ve Ermeniler arasında ki sorunun temelini atmış oldu. Bu durum ile birlikte 1890 yılında günümüzde Atatürk Yapı Enstitüsü yerinde olan Sanasaryan okuluna kara bayrak çekerek isyan hareketini başlatmışlardı. Ermeni çetelerden olan Taşnaksutyunlar zulmün en ciddi örneklerini Erzurum'da göstermişlerdir.[134]

Prof. Dr. Başar Zafer 1967 yılında Erzurum köylerini dolaşarak yapmış olduğu gözlemleri şu şekilde açıklamaktadır:

---

132 Nazır. B., *"Gümüşhane'de 1895 Ermeni Olayları"* SAÜ Fen Edebiyat Dergisi Sayı:1, Sakarya, 2009, P.137.

133 Ayverdi. S., A.g.e. P. 58.

134 Başar. Z., "Ermenilerin Hiyanetleri Ve Erzurum'daki Cinayetleri" Türk Kültürü Dergisi, Sayı: 156, Ekim 1975, Ayyıldız Matbaası, Ankara,1975, P.3.

"Ermenilerin, Erzurum'da hunharca işlemiş oldukları cinayetlerin saymakla bitmeyecek kadar çok olduğunu söylemek isteriz. Ermeniler halkımıza kalemle anlatılmayacak kadar kanlı ve kaba sahneler yaşatmışlardır" [135]

Ermeniler, Ruslardan alınan destek ile İspir ilçesinin Norgah bucağında bir dama doldurulan 65 kişiyi öldürmüşlerdir. Yine aynı ilçenin Gülçimen köyünde 35 kişi kurşuna dizmişlerdir. Mohorgot ve Hodiçer köylerinin ileri gelenlerinin boyunlarına ip geçirilerek köy meydanında sürüklenmişlerdir.

Ermenilerin Erzurum'da Katlettikleri Türkler

Kaynak: http://www.erzurumgazetesi.com.tr/haber/Ermeni-Katliamlari/39487 24.04.2010

Çoluk çocuk, genç yaşlı, silahsız ve masum insanları katleden Ermeniler için Kamil Doğan, dönemin şiddetini şu şekilde açıklamaktadır: *"Ermeniler bizi diğer köylerdeki gibi baltalar, süngüler, kurşunlarla veyahut evlere doldurup yakmakla imha edeceklerdi. Çünkü o alçakların planları bu idi…"*[136]

135 Başar. Z., A.g.e. P.3.

136 Doğan. K., "Ermeni Mezalimi Ve Erzurum'un Çilesi" Aziziye Dergisi, Sayı: 7, Temmuz 1997, İstanbul, 1997, P.4.

Ermeniler, Erzurum'da Kars çarşısı, Türklerin içine doldurularak yakıldığı konak, kasık ve bacaklarından yaralanmış küçük Türk çocukları, birbirlerine bağlanmak sureti ile canice öldürülen Türk askerleri, sedyelere konulmuş ölü kadın ve çocuklar katliamların dozajını gösterirken vahşetin en şiddetli olayı karnında ateş yakılmak ve yüzleri kesilmek sureti ile öldürülen Türkler olmuştur.[137]

Erzurum'da Vücutlarının Çeşitli Bölgelerinden Yaralanan Türkler

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Genel Kurmay Arşivi, http://www.sabah.com.tr/Gundem/2012/02/02/sarkozye-en-guzel-cevap 02.02.2012

Kazım Karabekir'in 3. Ordu Komutanlığına gönderdiği telgrafta ise:

"Ermeni çetelerinin Erzincan ve civarında yaptıkları mezalime ve 20. asrın "medeni"liği ile bağdaşmayan kan dökücülüklerine, Aşkale'den Erzurum'a kaçarken daha fecilerini ekleyerek, engizisyon mezalimini bile aratmışlardır. Merdivenköy'de 45, Aşkale'de 17, Tilkitepesi'nin 2 km güneyinde, haritada ismi yazılı olmayan Cinis köyünde 600 küsur nüfustan, 13'ü hariç olmak üzere, geri kalanının yakılmak, süngülenmek ve hamile kadınların karınları yarılarak çocukları kucaklarına verilmek suretiyle şehit edildiklerini arz ederim" ifadeleri yer almıştır.[138]

137 Sabah http://www.sabah.com.tr/Gundem/2012/02/02/sarkozye-en-guzel-cevap 02.02.2012.

138 Sabah http://www.sabah.com.tr/Gundem/2012/02/02/sarkozye-en-guzel-cevap 02.02.2012.

4.1.13. Taşnaklar 1896 Osmanlı Bankası Soygunu

Yunanlıların kışkırtması ile Girit adasında ayaklanmalar başlamıştı. Avrupa devletlerinin baskısı sonucunda II. Abdülhamit adaya bağımsızlık vermeye hazırlanırken, Avusturya adaya çıkartma yapma kararı almıştı. İngiltere'nin baskısı sonucunda Avusturya bu karardan vazgeçmişti. İngilizlerin bu bölgede aktifliğinden rahatsız olan Ruslar, İngilizler Girit'e hakim olursa İstanbul'un İngilizler tarafından işgal edileceğini düşünmekte idi. Bu durumda İstanbul için hassas dengeler söz konusuydu.

Osmanlı Bankası soygun eylemi planlayan Armen Garo idi. Bu eylem ile Rusların dikkatini çekmek ve tam desteklerini kazanmaktı. Eylem, 26 Ağustos 1896 tarihinde saat 13: 00 civarında Papken Süni önderliğinde başlamış olan Taşnakların katliam eylemi, hamak kıyafetindeki bir grup silahlı saldırganın banka nöbetçilerini öldürüp, ikisini yaralayarak zorla içeri girmişti. Bu çatışmada Papken Siuni öldürülmüştü.[139] Çok sayıda humbara (patlayıcı, bomba), dinamit lokumu Banka içerisine sokularak banka binası ele geçirilmişti. Osmanlı Bankası Genel Müdürü Vincent, çatıdan komşu binaya geçerek kurtulmuştu. Ancak 140 personel Taşnaklar tarafından rehin alınmıştı. Osmanlı ordusu ise kısa zamanda binayı ablukaya almıştı. Ermenilerin Osmanlıdan taleplerini ise Edhem Eldem şu şekilde açıklamaktadır:

Osmanlı Bankası Soygununu Gerçekleştiren Ermeni Teröristler
(Sol Baştan: Hıraç, Papken Süni, Armen Garo)

Kaynak: Faktör 301- Ermeni Siyasi Kültürel İnternet Gazetesi
http://www.faktor301.com/2011/08/osmanli-bankasi-eylemi-14-agustos-1896/ , 2011

139 Faktör301, http://www.faktor301.com/2011/08/osmanli-bankasi-eylemi-14-agustos-1896/ 2011.

"Saray tarafından tain ettirilen Patriğin istifası, Ermenistan olarak nitelenen vilayetlerin reformlar, can ve mal güvenliğinin sağlanması, genel af." [140]

Olarak belirtmektedir. Ancak Yıldız, bu şartları kabul etmemişti. Abdülhamit, olayların büyümemesi için Rus tercüman Maimov'un tercümanlığı ile saldırganların bankadan çıkıp serbestçe yurt dışına çıkabilecekleri hususunda ikna olmuştu. Saldırganlar saat 1:15'te askeri gözetim ile Genel Müdür Vincent'ın Gülnar isimli yatı ile Fransız gemisine nakledilmiş ve Marsilya'ya gönderilmişlerdi.[141]

4.1.14. Taşnaklar 1905 Yıldız Suikastı

Bu konu tarihte Yıldız suikastı olarak geçmektedir. 21 Temmuz 1905 tarihinde Abdülhamid camiden çıkıp saraya gideceği sırada Taşnaklar tarafından Abdülhamid'e düzenlenen bir eylemdir. Eylemin şekli bomba patlatılması ile gerçekleşmiş ancak Abdülhamid kurtulmuştur.[142] Bombalı araç ile gerçekleştirilmek istenen suikast girişiminde Şeyhülislam Cemaleddin Efendi'nin padişaha bir soru sorarak geciktirmesi, Sultan'ı bombanın etki alanı dışında tutmuştu. Bombalı araç suikast girişiminde 26 kişinin ölmesi ve 58 kişinin yaralanması ile sonuç bulmuştur. Gerçekleştirilen soruşturma neticesinde Belçikalı anarşist Edouard Joris olayın baş zanlısı olarak mahkûm edilmişti. Ancak Padişah tarafından Joris iki yıl sonra affedildi.[143]

4.1.15. Ermeni Terör Örgütü Asala

Terörün ve terörizmin değişmeyen bazı nitelikleri de bulunmaktadır. Bu nitelikler arasında terörün politik hedeflerinin olması yer almaktadır. Siyasi düşüncelere karşı silahlı muhaliflik yapması, politikacılara ve devlet siyasetçilerine karşı mesaj içerikli eylemlerde bulunması, terörün politik hedeflerindendir. Terör, devlet dışında kalan güçler tarafından yapılır ki

140 Eldem. E., "26 Ağustos 1896 "Banka Vakası ve 1896 "Ermeni Olayları" Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar Sayı:5, 2007, P.113-114.

141 Eldem E., A.g.e. P.113-114.

142 Takvim"Abdülhamit'e suikast" http://www.takvim.com.tr/yazi_dizisi/2010/08/24/abdulhamite_suikast 13.10.2010.

143 Öztürk. M., "II. Abdülhamit, Edouard Joris'i neden affetti? Yıldız Suikastı'nın Arkasındaki Belçikalı Anarşist"http://www.zaman.com.tr/pazar_yildiz-suikastinin-arkasindaki-belcikali- anarsist_2114655.html 28.07.2013.

Amerikan hukukunda belirtildiği üzere bu tutum Amerikan Silahlı Kuvvetleri içerisinde yer almayan illegal silahlı yapılanma tanımına uymaktadır. Teröristlerin hareketini kısıtlayan hiçbir etken veya faktör yoktur, teröristler eylemlerini sivil ve masum insanları ayırt etmeksizin sivillere, güvenlik güçlerine ve devletin stratejik birim/bölgelerine karşı gerçekleşmektedirler.[144] Literatürlerde "Devlet Terörü" kavramı üzerine net bir tanım olmasa da genel kabul görmüş olan belli başlı özellikler bulunmaktadır. Devletlerin savaş hukuku, insan hakları, Birleşmiş Milletler veya diğer devlet topluluklarınca kullanılması uygun görülmeyen silahların kullanılması, devletlerin çıkarları doğrultusunda terörist grupları desteklemesi ve faaliyette bulunması devlet terörünü oluşturan etkenler arasında sayılabilmektedir.

ASALA terör örgütü Lübnan'da, Bekaa'da kurulmuştur. ASALA'nın amaçları arasında bağımsız Ermenistan'ı kurmak, sözde Ermeni soykırımını Türklere karşı kabul ettirmek ve Türkiye'yi tazminat altına sokmak yer almaktadır. ASALA kurulduğu dönemlerde George Habbaş'ın (Filistin Halk Kurtuluş cephesi) ve FKÖ (Filistin Kurtuluş Örgütü) tarafından lojistik desteği aldığı belirtilmektedir. Suriye istihbarat görevlileri denetiminde Rus askerleri tarafından eğitilmiştir.

Terör örgütleri homojen bir yapıda değillerdir. Bu doğrultuda terör örgütleri hücre yapılanmaları gerçekleştirmektedirler. Terörist eylemlerin özellikleri arasında sistemli ve etkili olma özelliği bulunmaktadır. Bu durumda da terörist gruplar asimetrik eylemler düzenlemektedir. ASALA terör örgütü de bu doğrultu da hücre yapılanmasında bulunmuştur. 24 Eylül İntihar Komando Timi, Anranig Paşa Komandoları, Kara 24 Nisan Komando Timi bunlardan bazılarıdır.

Ermeni teröristler, 21 ülkenin 38 kentinde, 39'u silahlı, 70'i bombalı, biri de işgal şeklinde olmak üzere toplam 110 terör olayı gerçekleştirmişlerdir. Bu saldırılarda Türkiye'nin 42 diplomatı ile 4 yabancı uyruklu kişi hayatını kaybederken, 15 Türk ve 66 yabancı uyruklu kişi de yaralanmıştı. 982'nin 7 Ağustos tarihinde Ankara Esenboğa Havalimanı'nda gerçekleştirdiği bomba saldırısı olmuştur. Saldırı sonucunda 9 kişi hayatını kaybetmiş, 72 kişi yaralanmıştır. Paris'te Türk Hava Yollarını bombalayan örgüt üyelerine 30 ay ceza verilmiştir. 1983 Temmuz'unda gerçekleşen Orly Havaalanı katliamında 8 kişi ölüp 52 kişi yaralanmıştır.

144 Karabulut. A., A.g.e. P.41.

4.1.16. Ermenistan Cumhuriyeti ve Devlet Terörü

Ermenistan Cumhuriyetinin kurulması Ermenilerin devlet algısında profesyonelleşme yerini almamış tam tersine Türklere karşı katliamlar devam etmiştir. Özellikle Azerbaycan ile savaşmaları Karabağ sorunu ve Hocalı katliamlarını getirmiştir.

Karabağ savaşında Azerbaycan iç siyasetinin de etkisi olmuştur. Muttalibov dönemi, Elçibey dönemi ve Aliyev dönemi olarak belirlediğimiz Azerbaycan siyasi durumunda, her dönemde Karabağ sorununa farklı yaklaşımlar sergilenmiştir.

Azerbaycan, Kafkaslarda önemli bir devlet olarak karşımıza çıkmaktadır. Bakü gibi önemli bölgeler Kafkaslarda ekonomik ve politik alanda dikkatleri üzerine çeken bir bölgedir. Hatta bu durum Lenin'e göre komünizm meşalesinin Bakü'de ateşlendiğini belirtecek kadar önemliydi.

Azerbaycan uzun yıllar boyunca Rusya'nın sömürüsü altında yaşadı. Rus baskısı ve zulümler ile karşı karşıya kalan Azeri Türkleri kendi topraklarında yabancı veya üçüncü sınıf vatandaş olma hakkı ile karşılaşmışlardı. Ancak Sovyetlerin çökmesi ile Ermeniler, Ruslara güvenerek Azerbaycan ve Türkiye'den toprak talep etmeye başlamışlardı. Bu doğrultuda Ermenistan, Rusya'dan almış olduğu askeri ve lojistik destek ile Azerbaycan'a karşı baskıları artmıştı. Ermenistan ASALA terör örgütünü kullanarak Azerbaycan'ı yıpratma girişiminde bulunmuştu. ASALA terör örgütü Azerbaycan köylerine öncesinde sızarak katliamlar gerçekleştirmekteydi.[145]

Katliamı Beyrut'a yerleşen ermeni gazeteci Daud Kheyriyan, Fort he Sake of Cross isimli kitabında şöyle belirtmekteydi:

"Gaflan denen ve ölülerin yakılmasıyla görevli Ermeni grup, Hocalı'nın 1 kilometre batısında bir yere 2 Mart günü 100 Azeri ölüsünü getirip yığdı. Son kamyonda 10 yaşında bir kız çocuğu gördüm. Başından ve elinden yaralıydı. Yüzü morarmıştı. Soğuğa, açlığa ve yaralarına rağmen hâlâ yaşıyordu. Çok az nefes alabiliyordu. Gözlerini ölüm korkusu sarmıştı. O sırada Tigranyan isimli bir asker onu tuttuğu gibi öteki cesetlerin üstüne fırlattı. Sonra tüm cesetleri yaktılar. Bana sanki yanmakta olan ölü bedenler arasından bir çığlık işittim gibi geldi. Yapabileceğim bir şey yoktu. Ben Şuşa'ya döndüm. Onlar Haç'ın hatırı için savaşa devam ettiler" [146]

145 Gürbüz V., "Dağlık Karabağ Sorunu Karşısında Taraf Ülkeler, Bölgesel Ve Küresel Güçler" Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 15 /2, Ankara, 2013, P.4.

146 Hasanoğlu. M., http://www.1news.com.tr/yazarlar/20140225121706160.html 25.02.2014.

Bu katliamlara karşı Azerbaycan, Azerbaycan Milli Cephesi önderliğinde çeşitli mitingler ve eylemlerde bulunulmuştu. Azerbaycan askeri birlikleri Ermenistan ile savaşırken bu duruma da Türkiye'nin önde gelen siyasetçileri ve Türk vatandaşları kayıtsız kalmamıştı. Merhum Alparslan Türkeş bu durumu hassasiyet ile irdelerken, Türkiye'den Azerbaycan'a sivil ve emekli askerlerden oluşan gönüllüler gitmişlerdi. Azerbaycan-Türkiye gönüllülerinden oluşan Rüzgâr Birliği kurulmuştu. Bu birlik Ermeni askerlerini ciddi manada yıpratmıştır. Rüzgar Birliğinin eğitmiş olduğu askerler sadece bir halı ile Ermenistan'a ait bir Tank ve içerisindeki askerleri ele geçirmişti.

Ermeniler tarafından gerçekleştirilen hocalı katliamı Azerbaycan siyasetini etkiler iken dünya kamuoyunu derinden sarsmıştı. Ermeniler 1000'den fazla Azeri Türkünü öldürmüş ancak insan hakları savunucuları bu duruma sessiz kalmıştı. Bu dönemde Azerbaycan siyasi istikrarsızlığına sebep olan Ayaz Muttalibov kaçarak Moskova'ya yerleşirken yerine güvenilir isim Elçibey getirilmişti.

Hocalı katliamında Rus ordusuna ait 366. Alayın 1991'in sonbaharından beri Ermenilerin yanında savaştığı, alaydan kaçan askerlerce doğrulanmıştı. 10 Bin nüfuslu olan Hocalı'da olaylar esnasında üç bin Azeri Türkü bulunmaktaydı. Ölen kişilerin resmi rakamı 613 olsa da katledilen kişi sayısı 1.300 olarak belirtilmektedir. Hocalı'da yaşayan Ahıska Türkleri evlerinde yakılarak öldürülmüş, genç, yaşlı ve çocuk ayırt edilmeksizin binlerce insan katledilmişti.[147]

Hocalı Katliamı

147 Azerbeycan. İhh.Org. Tr http://azerbaycan.ihh.org.tr/insan/hocali/hocali.html 2014.

Hocalı'da Ermeni zulmünden kaçarken kızını kaybeden Kadim Abbasov (73) ve torununu sırtında taşıyarak kurtaran eşi Melek Abbasova, Hocalı Katliamını açıklarken; Katliamdan 11 ay önce Hocalı'nın doğalgaz ve elektriklerinin kesildiğini, helikopter ile ulaşım sağlanırken birkaç helikopterin Ermeniler tarafından düşürülmesi ardından bu ulaşımında ortadan kalktığını belirtmiştir. Ermenilerin, 1992 yılının 25 Şubat akşamı Hocalı'ya 10 ayrı koldan tanklar ile saldırıya geçtiğini belirten Abbasov, bu yaşananlardan sonra kasabayı terk etmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir.[148]

Abbasova, ailesinden 9 kişinin Ermeniler tarafından öldürüldüğü, damadının gitarist olduğunu öğrenen Ermenilerin damadına işkence yaptıklarını, ellerini sıcak sobaya dokundurarak kemiklerine kadar yaktıklarını da açıklamıştır.[149]

Savaşları besleyen her zaman şiddet ve kan olmuştur. Habil ve Kabil ile başlayan ilk insan öldürme, devletleşme ve teknolojik gelişme ile daha yıkıcı ve kitlesel eylemlere dönüşmüştür. 4 Kutsal kitapta da bu konu üzerine değinilen hususlar yer alsa da insanlık vahşetten maalesef vazgeçememiştir.

Soykırım, uluslar arası kriterler bakımında teknik olarak incelenmektedir. Bu sebeple hukuk kuralları açısından da en ağır ihlallerin arasında soykırım yer almaktadır. Soykırım; ırka, dine, siyasi görüşe veya etnik kökene bağlı olarak kitle veya toplumların katledilmesidir. Arzu Beşeri, "soykırım" kavramını şu şekilde açıklamaktadır:

"*Soykırım; ırka, dine, siyasi görüşe veya etnik kökene bağlı özelliklere dayanan bir grubun bilerek ve isteyerek, düzenli bir biçimde ortadan kaldırılmasıdır. bir ulusun kültürel bağlarından koparılması ve yaşam alanlarının yok edilmesi amaçlanarak anavatanından koparılmasıdır"*[150]

Anadolu topraklarında Ermeni çetelerin Türklere karşı yapmış olduğu kitlesel eylemler ve Ermenistan'ın, Karabağ, Hocalı ve çevre

148 Milliyet "Tanıkların Gözünden Hocalı Katliamı" http://www.milliyet.com.tr/taniklarin-gozunden-hocali-katliami-sonhaber-1842863/?ref=milliyet_anasayfa 26.02.2014.

149 Milliyet "Tanıkların Gözünden Hocalı Katliamı" http://www.milliyet.com.tr/taniklarin-gozunden-hocali-katliami-sonhaber-1842863/?ref=milliyet_anasayfa 26.02.2014.

150 Başeri. A., "Soykırım ve Soykırıma İlişkin Uluslar arası Mekanizmalar" Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 108, 2013, P.179-180-181.

vilayetlerde Türklere karşı gerçekleştirmiş olduğu sürgün, işkence ve katletme yukarıda "soykırım" kavramının tanımlanması üzere soykırımın alenen örneğini teşkil etmektedir.

İnsanlık ve insan, devletleri oluşturan en büyük öğe iken insan hakları da din ve hukukta güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda Ermenilerin büyük bir çoğunluğu Hıristiyan olsa da kendi kutsal kitaplarında yazan *"Tanrıdan başka kimse iyi değildir. Buyruklarını bilirsin; Adam öldürmeyeceksin, çalmayacaksın"* ibaresi yer alsa da *"öldürmeyeceksin ve çalmayacaksın"* emrine Ermeniler uymamış yıllarca masum insanların canlarını işkence ile almış, binlerce Azeri Türkünün evini yağmalamıştır.[151]

İnsan hakları bağlamında İnsan Hakları Uzmanı Avukat Filiz Değer, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Uygulamasına Eleştirel Bakış" başlıklı makalesinde insan haklarına şu şekilde değinmiştir:

"Günümüz insan haklarının önemini belirten ve tarih öncesine ait olan Cryus kil tableti, Babil kralınca yapılmış ve günümüze de örnek teşkil etmiştir. Peygamberlerin ve semavi dinlerin, insana zuhur edip ve yaygınlaşması neticesinde peygamberlerde insan haklarına önem vermiş ve herkesin eşit olduğunu, eşit haklara sahip olduklarını toplumlara nakletmiştir. Burada dikkat çekici husus ise, bu bildirilerin ve emirleri sadece belli bir kitleye değil yekun olarak bütün toplumlara atfedilmiş olmasıdır. Cihan imparatoru ve büyük lider olan Fatih Sultan Mehmet ise iyi bir komutan olduğu gibi sistematik bir yöneticilik anlayışına da sahip biri olarak, fetihlerinde fermanlar yayınlayarak insana verdiği önemi belirtmiştir. Modern çağda insan haklarını savunan en belirgin kurum olan Avrupa Konseyi, toplumları, kültürleri ve insanları kaynaştırıp, ilerletmek babında insan haklarına önem vermiş ve Avrupa İnsan Hakları üye devletlerce onaylanmıştır. Fakat Antik Yunan anlayışlarından olan oryantalist bakış açısı, adaletin ve doğruluğu önüne geçmiş, insan hakları belli bir kitleye hitap etmeye başlamıştır." [152]

1949 Cenevre sözleşmesinde ise Harp ve Savaş anlamında kıstaslar getirilmiştir. 1789 Büyük Fransız ihtilalinde, harp esirleri ve yararlıları hakkında bazı insani kaideler kabul edildi. 4 Mayıs 1792'de Fransız Milli Meclisi şu kararı aldı:

"Harp esirleri, Fransız milletinin himayesi altındadır. Harp esirlerine yapılacak kötü muameleler, hareketler, bir Fransız vatandaşına yapılmış gibi

151 İncil"Sevindirici haber" Kitabı Mukkades Şirketi. İstanbul, 1998, P.9.
152 Değer. F., "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Uygulamasına Eleştirel Bakış" Turan-Sam Cilt:5 Sayı: 20, Kars, 2013, P.41.

cezalandırılacaktır. Harp esirleri, cephe gerisine nakil edilecek kendilerine derecelerine göre, Fransız ordusu mensuplarının sulh zamanındaki aynı dereceler maaşlarına muadil para ödenecektir. Ayrıca,, Fransızların haiz bulundukları medeni haklardan da faydalanacaklardır." [153]

Bu doğrultuda 1864 Cenevre sözleşmesinde Milletlerarası plana dâhil olan bu karar ile seyyar ve sabit askeri hastaneler, hastane personelleri tarafsız olarak kabul edildi.[154]

1868 Petresburg beyannamesinde ise bazı kurşun ve mermilerin kullanılması yasaklanmıştı. 1907 Lahey sulh konferansında ise:

"Harp esirlerine insanca muamele etmek, aile haklarına ye şerefine, fertlerin hayatına, hususî mülkiyete, dinî kanaatlere hürmet eylemek, yağma yapmamak, şahsî suçlar dolayısıyla ahaliye müşterek cezalar tatbik etmemek" Kararı ile de savaşların vahşeti azaltılmaya çalışılmıştır." [155]

Cenevre sözleşmesinin son hali olan 1949 sözleşmesinde ise madde 8'de masum insanlara yönelik şu ibare yer almaktadır:

"Muhasamata doğrudan doğruya iştirak etmeyen eşhas ile silâhlı kuvvetlerin silâhını terk etmiş olan üyeleri ve hastalık, yaralanma, tutulma veya herhangi diğer bir sebeple savaş dışı edilmiş şahıslar ye ırk, renk, din veya iman, cins, doğuş veya servet veya herhangi bir kıstas gibi gayri müsait bir tefrika tabi olmadan bütün ahvalde insanca muamele göreceklerdir.

Bu cümleden olmak üzere her zaman ve her yerde yukarıda bahsi geçen eşhas hakkında şu hususlar yasak edilmiştir:

a) Hayata ve vücuda tevcih edilmiş tecavüzler, ezcümle bütün şekilleri ile katil, sakat bırakma, zalimane muameleler, işkence, eziyetler.

b) Rehine alınması,

c) Şahısların haysiyetine tecavüzler, ezcümle utandırıcı ve alçaltıcı muameleler.

d) Medeni milletlerce vücutları elzem addedilen adlî teminata malik ve nizamı bir şekilde kurulmuş bir mahkemece muhakeme safhamsa başvurulmadan verilen mahkûmiyet hükümleri ve infaz edilen cezalar." [156]

153 Alsan Z., M., "1949 Cenevre Sözleşmesi" Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: VII Sayı: 3-4, Ankara, 1950, P.42.
154 Alsan. Z., M., A.g.e. P.42
155 Alsan. Z., M., A.g.e. P.41.
156 Alsan. Z., M., A.g.e. P. 42

18 Ekim 1907 tarihinde La Haye'de imzalanmış IV sayılı Kara Harbi kanunlarında ise madde 6'da imzası olmayan devletlerinde bu sözleşmeyi kabul ettiğini belirtmişlerdir[157]. La Haye Muharipler, Muhasip Vasfı bölümü madde 2'de:

"*Madde - 2*

Düşman yaklaştığında,1'nci maddeye göre kendi kendine teşkilâtlanmak zamanını bulamaksızın istilâ kuvvetleriyle dövüşmek için kendiliğinden silâhları ele alan işgal edilmiş bir toprağın halkı, eğer harp kanunları ve âdetlerine saygılı olurlarsa muharip telâkki edileceklerdir."

Açıklaması yer almaktadır. Bu doğrultuda Ermenilerin Karabağ işgalinde Azerbaycan Türklerinin kendilerini koruma maksadı ile silahlanması doğal ve hukuki bir durumdur. La Haye Harp esirleri bölümünde madde 4'de ise: *"Harp esirlerine insanlıkla muamele"* ibaresi yer almaktadır. Ancak Ermenilerin Hocalı katliamı esnasında ele geçirmiş olduğu Azeri Türklerini esir ettiği gibi, insanlık onuruna yakışmayacak muamelede bulunmuş, hatta Azeri Türklerine işkence ettikleri dünya kamuoyunda yer almıştır. La Haye Kesim üç, "Düşmana Zarar Verme Vasıtaları, Kuşatmalar, Bombardımanlar" bölümü Madde 23, d,e ve g bentlerinde şu ibarelerin kabul edilmediği açıkça belirtilmektedir. Bunlar:

"d) Mağluplara canlarını bağışlamayacağını beyan etmek;

e) Fazla acı vermeğe mahsus silâh, mermi ve maddeleri kullanmak;

g) Harp ihtiyaçlarının önemle istediği tahrip ve müsadere halleri müstesna, düşman mallarını tahrip ve müsadere etmek"

Yukarıda belirtildiği üzere insan hakları, Cenevre ve La Haye kanunlarına Ermenistan'ın ne geçmişte ne 1990 yılında ne de 1990 yılı sonrasında uymamıştır. Ermenistan toprak istilası, sivil insanlara işkence yapması ile Hitlerin katliam stratejilerinin devamını Türklere karşı gerçekleştirmiştir. Bu doğrultuda Ermenistan Cumhuriyeti ne geçmişte ne de günümüzde uluslar arası antlaşmalara uymamış ve ihlal etmiştir.

157 La Haye sözleşmesi savaşlarda silah ve ilgili mühimmatlara sınırlandırma getirmiştir. Madde 6: "İmzası olmayan Devletlerin işbu Sözleşmeye katılmaları kabul edilmiştir. Katılmayı arzu eden Devlet, Hollanda Hükümetinin arşivlerinde saklanacak katılma belgesini bu Hükümete ulaştırarak, niyetini yazı ile tebliğ eder. Bu Hükümet, tebliğe ve katılma belgesine uygun olarak onaylanmış kopyayı, tebliği aldığı tarihi işaretleyerek, diğer bütün Devletlere derhal ulaştırır." İbaresi yer almaktadır.

Çeşitli devletlerin sözde Ermeni soykırımını tanıması kendi almış oldukları kararları uygulamadıklarının bir göstergesi olmuştur. İnsan haklarına her seferinde belirten Birleşmiş Milletler ve üye devletler, insan hakları savunucuları maalesef hukuku ihlal eden ve bu ihlal hareketinin devamını getiren Ermenistan'a karşı ilgili yaptırımı uygulayamamıştır. La Haye Kesim 3, Madde 44'te[158] yer alan kanunda ise Ermenistan'ın Karabağ ve Hocalıda ele geçirmiş olduğu esirlere ve sivil halka ne denli zulmettiği kamuoyunda yer alan diğer bir husustur. Bu sayede Ermenistan uluslar arası hukuka itimat etmemiş profesyonel devlet anlayışı ve ahlakından uzak kalmıştır.

Ermenistan Anadolu'da, Karabağ'da ve Hocalıda insanları diri diri yakmış bu durum Türkiye Cumhuriyeti Genel Kurmay Başkanlığı arşivlerince ve Azerbaycan yetkililerince ifşa edilmiştir. La Haye Madde 47'de[159] de bu doğrultuda kesin hüküm getirilmiştir.

Ermenistan uluslar arası hukuka ve savaş hukukuna uymayarak yapmış olduğu savaş stratejileri, eylem şekilleri ve organizasyon yapıları ile terör örgütü halini almıştır. Terörist gruplar oluşturması, terörist grupları eğitmesi ve lojistik yardımda bulunması, Ermenistan ordusunun profesyonel savaş mantığına uymayarak terörist eylemde bulunması Ermenistan'ı "devlet terörü" veya "terörist devlet" durumuna itmiştir.

İnsan hakları bildirgesi "Magna Carta" Avrupa'da kabul edilirken, insanlık onurunu temel öncelik kabul etmişlerdi. Hukuk ve Demokrasinin üstünlüğünden sık sık bahseden Avrupa Devletleri ve kuruluşları maalesef Ermenilerin yapmış olduğu fiili eylemlerde objektif ve reel tutum sergileyememişlerdir.

Avrupa devletleri Adolf Hitler'in Yahudiler üzerinde yapmış olduğu soy kırımı sürekli dile getirirlerken ve terörü kınarlarken Ermeni terörünü göz ardı etmişlerdir. Ermeni terörist faaliyetleri kendi "Terör" kavramı tanımlamaları ile örtüşürken bu durum için gerekli yaptırımların uygulanması yerine BM Ayrımcılığı Önlenmesi ve Azınlıkların Korunması Komisyonu, Avrupa Konseyi (2001), Avrupa Parlamentosu (2005) gibi kuruluşlar sözde Ermeni soykırımını kabul etmiş ve onamış-

158 La Haye Madde - 44Bir muharip Devletin, işgal edilmiş bir toprağın ahalisini diğer muharip Devletin ordusu veya savunma vasıtaları hakkında bilgi vermeye zorlaması yasaktır.

159 La Haye Madde – 47: Yağma katî surette yasaktır.

lardır. Kanada, Litvanya, İsviçre, Uruguay, Kıbrıs Rum Kesimi, Arjantin, Fransa ve 2010 yılı itibari ile Amerika Birleşik Devletleri[160] sözde Ermeni soykırımını kabul etmiş ve tanımışlardır.[161] İsrail, Danimarka gibi ülkeler ise soykırım olarak tanımamışlardır.

Ermenistan siyasi ve diplomatik provokasyonlarına devam ettiği gibi silahlı olarak da provokasyonlarına devam etmektedir. 26.02.2014 tarihinde Tartar bölgesi Çaylı köyü yakınlarında Ermeni askerlerinin cephe hattını ihlal etmesi sonucunda 3 Ermeni askerinin öldüğü ve 2 Azeri askerin şehit olduğu kamu oyunda yer almıştır.[162] Ermeni ordusu 05.02.2013 tarihinde ateşkes ihlali etmiştir. Ermeni ordu birliklerinin açtıkları ateş sonucunda Teğmen Tural Askerov ve er Senan Alizade şehit olmuştur.[163]

4.2. Siber Terör

2. Dünya savaşından sonra teknoloji hızla gelişmeye başlamıştı. Özellikle soğuk savaş döneminde hızla devletlerin silahlanması ve uzay teknolojisinin gelişmesi devletlerin potansiyel tehdit oluşturan devletlere karşı yeni saldırı (offensive) sistemlerinin gelişmesine sebep olmuştur. Teknolojik bu yarış özellikle Amerika ve Rusya arasında gerçekleşirken 1991 yılında SSCB yıkılması ile küresel anlamda Amerika'nın hegemonya olmasına sebep olmuştur.

Çin'in komünist sistemden ping-pong diplomasisi kullanarak ayrılması ve dünyaya kapılarını açmasıyla hızlı ekonomi ve teknolojiye sahip olmuştu. Bu uluslar arası sistemde Çin'de teknolojik gelişmeye hızla adapte olmuş, uzay teknolojisini ilerletmiştir. Ancak, bu kadar gelişen

160 Amerika Birleşik Devletleri'nde, 41 eyalet Ermeni Soykırımı'nın olduğunu kabul ediyorlar. Soykırım olarak tanımlayan ABD eyaletleri: Alaska, Arizona, Arkansas, Kaliforniya, Colorado, Connecticut, Delaware, Florida, Georgia, Güney Karolina, Idaho, Illinois, Kansas, Kentucky, Kuzey Dakota, Kuzey Karolina, Louisiana, Maine, Maryland, Massachusetts, Michigan, Minnesota, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, New Hampshire, New Jersey, New Mexico, New York, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pensilvanya, Rhode Island, Tennessee, Utah, Washington, Vermont, Virginia, Wisconsin

161 Ermeni soykırımını tanıyan 20 ülkenin 12'si: Rusya, Lübnan, Belçika, İtalya, Slovakya, Vatikan, Polonya, Almanya, Venezuella, Şili, Yunanistan, Hollanda.

162 Hürriyet. "Azeri-Ermeni Askerler çatıştı: 5 ölü"
http://www.hurriyet.com.tr/dunya/15683839.asp

163 Samanyoluhaber. "Azerbaycan-Ermenistan Çatıştı: 2 Şehit" http://www.samanyoluhaber.com/dunya/Azerbaycan-Ermenistan-catisti-2-sehit/941381/ 05.02.2013

teknolojiye rağmen 11 Eylül'de ikiz kulelere yapılan saldırılar sonucunda Amerikan ordusunun teknolojik zaaflarının olduğu kamu oyunda yer almış ve tartışılmaya başlanmıştı. Siber terör ülke ekonomilerinden, veri alış verişine, toplumun kişisel ve gündelik hayatına kadar etki eden potansiyel tehdit durumudur. Literatürlerde her ne kadar "siber korku çok fazla abartılmaktadır" ifadesi yer alsa da reel hayatta etkilerinin çok olduğu hatta terör örgütlerinin silahlı eylemlerinde ki etki kadar etkisinin olduğunu belirtebiliriz.

Örneğin 2011 yılında Pentagon'a yapılan siber terör saldırıları sonucunda yirmi dört bin dosyanın çalındığı uluslar arası basında yer almıştır. 2012 yılında Amerikan gizli servisi CIA'ye yapılan siber saldırı, Türk hacker tarafından Bill Gates'in genel hesaplarına siber saldırıda bulunulması, siber saldırı ve kitlesel olarak gerçekleşen siber terör örgütü saldırılarının makro ve mikro alandaki etkisini örneklendirebilmektedir. Siber teröristler siber saldırıları sadece istihbarat almak ve/veya psikolojik harekatta bulunmak için eylemlerini gerçekleştirmemektedir. Propaganda ve finans temin etme amacı ile de eylemlerini gerçekleştiren siber terör örgütleri, sanal ortamda az risk, çok getiri mantığı ile eylemlerini ifa etmektedir. Üç yüz internet sitesi siber saldırı düzenleyen yedi PKK'lı siber terörist 2012 yılında 20 yıla kadar hapis istemiyle dava açıldığı basında yer almıştır.[164]

5. Terör Grupları İçin Finans Kaynaklarının Önemi

Terör örgütlerinin son 10 - 15 yıllık dönemde, organize suç örgütlerine benzer şekilde faaliyet gösterdikleri görülmektedir. Terör örgütleri, başta uyuşturucu ticareti olmak üzere, gelir getirici yasadışı alanlara yoğun olarak yönelmektedirler. Örgütlerin yasadışı alanlara yönelmesinde iki husus etkilidir: Bunlardan ilki, terör örgütlerine verilen yabancı devlet desteklerindeki nispi gerileme, ikincisi ise; yüksek getirili suç piyasasının artan cazibesidir.[165]

Terör gruplarının faaliyete geçmeleri ve uygulayacakları eylemlerin sürekliliği için ekonomik gelirlerinin olması gerekmektedir. Terör grupları, daha fazla gelir elde etmek adına yeraltı ekonomik faaliyete yönelirken, vergi yükü gibi, gelirlerini düşürecek şartlardan da uzaklaşmaktadırlar. Bu doğrultuda, terör gruplarının yeraltı ve/veya yasadışı

164 Radikal "PKK'nın hacker grubuna 20 yıl hapis istendi" http://www.radikal.com.tr/turkiye/pkknin_hacker_grubuna_20_yil_hapis_istendi-1100544 01.08.2014

165 Aykın, H., Sözmen, H.K., A.g.e. Sf. 20.

ekonomik faaliyetleri, ülke ekonomisine, toplumun sosyal yaşantısına vb. durumlarına zarar vermektedir. Teröre maruz kalmış veya terörle mücadele eden ülkelerin güvenliğini tehlikeye sokan yasadışı ekonomik faaliyetler, terörist faaliyetleri güçlendirmektedir.

Terör örgütlerinin, faaliyet ve eylemlerinin finansmanında fonların gerçek sahiplerinin kimlikleri gizlenerek kullanılması, takipten korunmak için sık uygulanılan yöntemlerdendir. Uygulanan bu yöntem ile terör eylemlerinin gizliliği sağlanarak terörü finanse edenlerin asıl suçla ilgisinin kurulması engellenmektedir.[166]

Terör örgütlerinin giderleri, barınma ve beslenme ihtiyaçları, lojistik destek ve diğer giderler olarak üç gruba ayrılmaktadır. Terör gruplarının, değişik şehir ve ülkelerde, halktan uzak yerlerde genellikle dağlık arazilerde kalmalarından dolayı barınma ve beslenme ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca şehirlerin kozmopolit yerleşimi olan bölgelerinde, hücre evi şeklinde barınmaları ve lojistik destek almaları terör örgütleri için maliyet sebeplerindendir. Terör örgütlerinin, temel felsefesi silahlı eylemlerde bulunmaktır. Bu eylem türünde; silah, mayın, telekomünikasyon imkânı, yayın faaliyetleri önemli dört giderdir. Terör örgütlerinin diğer giderleri ise militanların giyecek, tedavi, ulaşım masrafları propaganda amaçlı giderleridir.[167] Bu sebeple; terör örgütleri giderlerini karşılamak için çeşitli yasadışı faaliyetlerle gelir sağlamaya çalışmakta veya yabancı ülkelerden finans desteği almaktadırlar.

Terör gruplarının, yasal olarak kurmuş oldukları dernek, vakıf, kooperatif gibi örgütlenmeler, para transfer araçları olarak kullanılmaktadır. Bu durum yasa uygulayıcılarının dikkatini çekmemektedir. Teröristlerin ve terör örgütlerinin nihai amaçları belirtildiği üzere, gelir elde etmek olsa da faaliyetlerini finanse edebilmeleri için mali kaynak bulmaları da gerekmektedir. Terör örgütleri, ağırlıklı olarak yasadışı faaliyetlerden gelir elde etse de yasal sayılan kaynaklardan da gelir sağlayabilmektedir. Örneğin; aidat ve bağışlar, terör örgüt üyesi olmayan ve örgütle bağlantısı olmayan kişilerin para, yiyecek, ilaç, araç-gereç yardımları yasal olan gelir kaynakları arasındadır.

---

166 MASAK., "MASAK Faaliyet Raporu 2011", Mali Suçlar Araştırma Kurulu, Kom Yayınları, No. 78, Ankara, 2011, Sf.15.

167 Quarbanov, İ. B., *"Terörizmin Finansmanı İle Mücadelede Uluslararası Girişimlere Bir Bakış"*, Azerbaycan Vergi Belgeleri, Sayı. 9, Azerbeycan, 2011, Sf. 95.

Kar amacı gütmeyen kuruluşlar aracılığı ile terör örgütlerine mali kaynak sağlanmaktadır. Burada, masum vatandaşın yaptığı yardımların terör örgütüne aktarılması, yasal çerçevede gerçekleştirilmektedir. Gazete, dergi ve kitaplar ile hem ideolojik propaganda yapılmakta hem de bu örgütsel yayınların satılmasıyla, terör örgütlerine finans kaynağı sağlanmaktadır. Dış destek ise; ülkelerin terör örgütlerine kendi çıkarları doğrultusunda yardım ve destek vermesidir.[168]

Terör eylemlerinin, nihai aşamasının gerçekleştirilmesi için yapılan harcamalar, terör örgütlerinin doğrudan maliyeti olarak isimlendirilmektedir. İstatistiklere göre; terör örgütlerinin şiddet içerikli eylemleri, bombalama (%38), ateşli silahla vurma (%24), intihar bombalaması (%10) ve rehin alma (%5) olarak sıralanmaktadır. Terör eylemlerinde gerekli olan teçhizat ve ekipman için yapılan harcamalar örgütün doğrudan maliyetleri arasında yer almaktadır.[169]

Tablo.3. Bazı Terör Eylemlerinin Tahmini Doğrudan Maliyetleri

Terör Eylemi	Tarih	Tahmini Maliyet
Londra metro bombalanması	7 Temmuz 2005	8.000 İngiliz Sterlini
Madrid tren istasyonundaki bombalama	11 Mart 2004	10.000 ABD Doları
İstanbul HSBC ve Sinegog binaları bombalanması	15 ve 20 Kasım 2003	40.000 ABD Doları
Bali'deki bombalama eylemi	12 Ekim 2002	50.000 ABD Doları
USS Cole'un Bombalanması	12 Ekim 2000	10.000 ABD Doları
Doğu Afrika elçilik binasının bombalanması	7 Ağustos 1998	50.000 ABD Doları

Kaynak: Aykın. H, Sözmen. H.K *"Terörün Finansmanı"* Mali Suçları Araştırma Kurulu, Yayın No. 12, Ankara, 2009, Sf. 12

168 MASAK., A.g.e.
169 Aykın, H., Sözmen, H.K., A.g.e. Sf. 12.

Tablo 3'teki terör eylemlerinin nihai aşaması için yapılan harcamalara bakılarak, terör eylemlerinin düşük maliyette olduğu, bu eylemlere harcanan miktarların örgütün finansman ihtiyacı içinde çok az yer tuttuğu görülmektedir.[170]

6. Terör ve Terörizmin Finans Kaynaklarına İlişkin Uluslararası Düzenleme

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından, 09.12.1999 tarihinde "Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme" terörizmin finansmanıyla mücadele konusundaki ayrıntılı düzenlemelerini içeren, ilk ve en önemli uluslararası sözleşme olarak kabul edilmiş ve ülkelerin imzasına açılmıştır. Sözleşme, 10.01.2002 tarihli ve 4738 sayılı kanunla uygun bulunmuş, ve 01.03.2002 tarihli, ve 2002 / 3801 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanarak, 2002 tarihli Resmî Gazetede yayımlanmak suretiyle, iç hukukumuzun bir parçası hâline gelmiştir.[171]

Birleşmiş Milletler Kurucu Antlaşması, uluslararası barış ve güvenlik nedeni ile devletlerarasında, iyi ilişkiler sağlamayı hedeflemektedir. Terörist eylemlerin, dünya çapında artış göstermesi devletleri endişelendirmektedir. Sözleşmede, Birleşmiş Milletler'e üye devletlerin, nerede ve kim tarafından yapıldığına bakılmaksızın devletler ve halklar arasındaki dostane ilişkileri, devletlerin güvenliğini ve toprak bütünlüğünü tehlikeye düşürenler de dâhil olmak üzere yapılan tüm terörist eylem, yöntem ve uygulamaların suç olduğunu ve bu eylemlerin haklı gösterilemeyecekleri gerekçesiyle açık bir şekilde kınandığı hatırlatılmaktadır.[172]

Sözleşmede, terör örgütleri tarafından yasadışı veya yasal kaynaklardan elde edilen finans kaynaklarına devletlerce el konulması hükmü getirilmiştir. Herhangi bir kişi ya da devletin, her ne suretle olursa olsun terör örgütlerine, fon sağlaması halinin, terörün finansmanı olarak kabul edildiği sözleşmede yer almaktadır.[173]

---

170 Aykın, H., Sözmen, H.K., A.g.e. Sf. 12.

171 Dışişleri Bakanlığı., "Birleşmiş Milletler Teşkilatı ve Türkiye", Ankara, 2011, http://www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-teskilati-ve-turkiye.tr.mfa (11.09.2013).

172 Dışişleri Bakanlığı., A.g.e.

173 Birleşmiş Milletler., "Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı Ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/940)" , Birleşmiş Milletler, New York, 2000, Madde 2.

7. Terör Örgütlerinin Yasadışı Ekonomik Faaliyetleri

Terör örgütleri, varlıklarını sürdürebilmek ve eylemlerindeki etkililiğini arttırabilmek için finans kaynaklarına ihtiyaç duymaktadırlar. Terör örgütleri özellikle, yasadışı ekonomik faaliyet olarak; silah, uyuşturucu ticareti, sigara, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı, gümrüklerde hayali ihracat kaçakçılığı yapmaktadır.

Bu bölümde, Amerika Birleşik Devletleri'ne 11 Eylül tarihinde İkiz Kulelere yapılan saldırı sonrasında dikkatleri üzerine çeken El- Kaide terör örgütünün, 1959 yılından sonra İspanya'da eylemlerde bulunan ETA terör örgütünün ve İsrail başta olmak üzere, Amerika'nın çeşitli stratejik noktalarına eylemlerde bulunan Hizbullah terör örgütünün finans kaynaklarına değinilmektedir.

7.1. Silah Kaçakçılığı

Kalaşnikof marka silahların üreticisi olan, IZHMASH Rus firması, yapmış olduğu basın açıklamalarında ABD, Bulgaristan, Romanya, Polonya, Çin ve İsrail'de bulunan, on adet anlaşmalı fabrikada, 1990 yılında anlaşmalarının bitmesine rağmen, Kalaşnikof silahı üretilmeye devam edildiğini belirtmiştir.[174] 2011 yılında ise; Rus yetkili firması ile Venezuela'nın imzalamış olduğu anlaşma gereğince, Venezuela' da Kalaşnikof silah üretimine başlandığı kamuoyunda yer almıştır.[175] Altmış yılda yüz milyondan fazla üretilen, ucuz maliyetli, dayanıklı ve birbirinden bağımsız parçalardan oluşan bu silah, teröristler için cazip olmuştur.

Silah şirketlerinin, teröre farklı boyut kazandırdığı bir gerçektir. Örneğin; Türkiye Genel Kurmay Başkanlığı 2007 yılında yapmış olduğu basın açıklamasında, teröristlerden ele geçirilen ve menşei tam olarak belirlenen 4.500 Kalaşnikof silahın %71,6'sının Rusya, %14,7'sinin Çin, %3,6'sının Macaristan, %3,6'sı da Bulgaristan orijinli olduğunu açıklamıştır.[176]

---

174 Yalçın. A.,"Rusya ikinci ülkelerin Kalaşnikof üretmesinden rahatsız", Rusya Haber, 07.05.2010,
http://www.rusya.ru/Content/10642Rusya_+ikinci+%C3%BClkelerin+Kala%C5%9Fnikof+%C3%BCretmesinden+rahats%C4%B1z (05.10.2013).

175 "Venezuela Kalaşnikof Üretiyor", Tıme Turk Gazetesi, 14.06.2012, http://www.timeturk.com/tr/2012/06/14/venezuela-kalasnikof-uretiyor.html (05.10.2013).

176 Öztürk, S., "Genel Kurmay Belgelerine Göre PKK Silahları", Hürriyet Gazetesi, 19.10.2007, http://www.hurriyet.com.tr/gundem/6922630.asp (05.10.2013).

Silahı, savunma ve saldırı amacı ile kullanan terörist gruplar, savaş ve kargaşa halinin sona ermesiyle birlikte, bu silahları komşu ülkelerde konuşlanan terör örgütlerine veya bu silahları talep eden çete vb. organize suç örgütlerine ucuz fiyatlara satmaya çalışmaktadırlar. Bu tip silahların, kimler tarafından terörist gruplara satıldığı kesin olarak bilinmemekle birlikte, teröristlerin ucuz yolla temin ettikleri bu silahlar, savunmada, saldırıda ve finans kaynağında önemli yer tutmaktadır.

Silah ve silah kaçakçılığı, terörist gruplar için finans kaynağı olarak da önemli bir araç haline gelmiştir. 1957 Suudi Arabistan doğumlu Bin Ladin, 1988'de Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği tehdidine karşı, Pakistan'da Karaçi ve Peshavar bölgelerindeki başta "Rabbin Cemaati" ve "İtihad-i İslami" gruplar ile görüşmüştür. 1988 yılında ise, Radikal Dinci Terör Örgütü olarak kurulan El- Kaide terör örgütü, sadece Batılı Devletleri değil, tüm dünyayı tehdit edecek boyutlara ulaşmıştır. Bu tehlike ve tehdidi Amerikan İstihbarat Yetkilisi Leon E. Panetta şöyle açıklamaktadır:

"Bin Ladin'in ölmesi El-Kaide'nin bittiği anlamına gelmez. El-kaide var olduğu sürece hala terörist bir tehdit ile karşı karşıyayız. Bu sebeple terör ve terör saldırılarına karşı her zaman hazır olmak zorundayız." [177]

El Kaide özellikle, Afganistan ve Pakistan Bölgesi'nde etkinliğini sürdürüyor olsa da, tehdidi, geniş coğrafyaları etkilemektedir.[178] El-Kaide, bu coğrafyalarda finans kaynağı temin ederek hedef ülkelere karşı tehdidine farklı boyut kazandırmaktadır. Özellikle silah kaçakçılığında aktif olan El-Kaide terör örgütünün, diğer radikal dinci terör örgütlerine ve muhalif örgütlere silah sattığı, kamuoyunda ve istihbarat raporlarında yer almaktadır. İstihbarat raporlarında, El-Kaide terör örgütünün, Orta Asya'da yer alan Fergena Bölgesi'ndeki diğer radikal dinci terör örgütlerine, silah sattığı kamuoyunda açıklanmıştır.[179]

İlk ortaya çıkışında ufak bir dernek olan, Hizbullah terör örgütünün amacı kültür ve din üzerine eğitim vermekti. Ancak; İsrail işgaline karşı, İslami hareketliliğinin olgunlaşmasını bekleyen örgüt üyeleri, sonraları

177 Panette, L. E.,"Cıa ve Terörle Mücadele", Amerikan Gizli Servisi (CIA), Amerika, 2011,
Https://Www.Cia.Gov/Tr/Cia-Terorle-Mucadele (22.10.2013).

178 Avcı, İ., "El Kaide Tehdidi İle Mücadele", Polis Bilimleri Dergisi, Cilt. 11 (3), Sayı. 1 (3), Ankara, 2009, Sf. 98.

179 Erol, M. S., "Orta Asya'da Güvenlik Sorunları.", USAK OAKA Dergisi, Cilt. 1, Sayı. 2, Ankara, 2005, Sf. 97.

kendilerini parti olarak tanımlamış, parti içi düzenini din olgusunu temel alarak belirleyip, inanç, cihat ve ahlak üzerine kurulu bir yapılanma gerçekleştirmişlerdir.[180]

Hizbullah üyeleri, İslam'a olan sağlam bir iman ile hareket ettiklerini belirtmektedir. Necef'ten gelen din adamları ve ulemaların Lübnan'da verdikleri din eğitiminin, cemaatin örgütlenmesine sebebiyet verdiği açıklanan diğer bir husustur. Musa Sadr tarafından 1974'te "Lübnan Direniş Bölükleri" kurulmuştur. Lübnan Devlet temsilcilerinin İran devrimini incelerlerken İsrail'in Lübnan'a savaş açması üzerine Suriyeli ve Filistinli milis güçleri ile Hizbullah'ın, İsrail askerlerine karşı savaştıkları belirtilmektedir. 1982 yılında, Seyyid Abbas Musevi tarafından ilk askeri eğitim yapılmıştır.[181] Hizbullah'ın finans kaynağında ise silah kaçakçılığı önemli bir yer tutmaktadır. Birleşmiş Milletler Temsilcisi Terje Roed Larsen, Hizbullah tarafından Suriye'ye, Lübnan ve Filistin'deki silahlı gruplara silah kaçakçılığı yapıldığını açıklamıştır. Ayrıca, Suriye tarafından Hizbullah terör örgütüne, Lübnan'ın kuzeyinden ve doğusundan silah yardımı gerçekleştirildiği de belirtmektedir.[182]

7.2. İnsan Ticareti ve Göçmen Kaçakçılığı

Amerikan istihbarat servislerinin, Somali'deki terörist gruplara yönelik gerçekleştirdiği istihbarat çalışmaları neticesinde, El-Kaide terör örgütünün bu bölgede örgütlenmiş radikal, dinci terör örgütleri ile organik bağı olduğu belirlenmiştir.[183]Somali'de istikrarsız siyasi yapı ve kıyı güvenliğinin sağlanamaması sebebi ile Gine Körfezi, Aden Körfezi ve Batı Hint Okyanusu kıyılarında, El-Kaide terör örgütünün desteği ile insan kaçakçılığı yapıldığı belirtilmektedir.[184]

Kenya'nın başkenti Nairobi'de, El Kaide'nin Somali kolu olan El Şebab terör örgütünün yetmiş kişiyi bir alışveriş merkezinde öldürdüğü kamuoyunda yer almıştır. Bu eylemde, El-Kaide üyesi bir Türk'ün de aktif olduğu belirtilmektedir. Etkililiğini Afrika'da gösteren El-Kaide terör

180 Qassam, N., "Hizbullah", Kesit Yayınları, İstanbul, 2006, Sf.14-15-16.
181 Qassam, N., A.g.e. Sf. 15-16-76.
182 ORSAM.,"Orta Doğu Analiz", ORSAM Dergisi, Cilt. 4, Sayı. 42, Ankara, 2012, Sf. 40-137.
183 Artokça, İ., "Eş-Şebap Terör Örgütü", Stratejik Rapor No. 63, Ankara, 2013, Sf. 7.
184 Sarı, B., "Amerikan Ulusal Çıkarları ve Afrika", Ankara Üniversitesi Afrika Çalışmaları Dergisi, Cilt. 1, Sayı. 2, Ankara, 2012, Sf. 95-119.

örgütü, El-Şebab örgütü ile organik bir bağ içerisindedir. El-Kaide terör örgütü, Afrika coğrafyasında etkililiğini artırabilmek için Wesgate alış veriş merkezine 21.09.2013 yılında saldırı düzenlemiştir. Saldırının bir ay öncesinde, kendine bir dükkân kiralayan Türk şüphelinin, El Şebab terör örgütü üyelerinin silahlarını bu dükkânda gizlediği, bu durumun da Amerikan istihbarat servisleri tarafından ifşa edildiği uluslararası kamuoyunda yer almıştır. Bu silahlı eylemden sonra militanların ve sempatizanların bir kısmının sığınmacı olarak Hindistan'a ve Somali sınırlarında yer alan mülteci kamplarına kaçtıkları, bir kısmının da deniz yolları ile kaçak olarak Hindistan'a yakın bölgelere kaçtıkları belirtilmektedir.[185]

7.3. Uyuşturucu Kaçakçılığı

Uyuşturucu kaçakçılığı, terör örgütlerinin finans kaynağının büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Örneğin, uyuşturucuyu finans aracı olarak kullanan terörist grup Hizbullah'ın, İran istihbarat birimleri ile istişarelerde bulunduğu, Suriye ve İran'dan finans, silah, askeri alanda destek aldığı belirtilmektedir. Beka Vadisinde yapılan uyuşturucu imalatı ve ilaç kaçakçılığı, örgütün diğer gelir kaynakları arasındadır.[186]

Uyuşturucu trafiğini, Hizbullah aracılığı ile düzenleyen Suriye ve Lübnan, Afganistan'ın önemli noktalarından, Akdeniz, Avrupa ve Kuzey Afrika'ya afyon ve eroin temininde bulunduğu açıklanmaktadır. [187]

Amerika Birleşik Devletleri'nin, Afganistan'ı işgal etmesi ile El Kaide'nin, Körfez ülkeleri ve Suudi Arabistan tarafından desteklendiği bilinmektedir. Amerikan Merkezi İstihbarat Örgütü (CIA) 2008 - 2009 tahminlerine göre El-Kaide'nin, Afganistan'da afyon ticareti ile uğraşmasından dolayı, yüz altı milyon dolar gelirine ek olarak dış yardımlardan gelen destek ile toplamda, iki yüz milyon dolardan fazla gelirinin olduğu belirtilmiştir. [188] El Kaide terör örgütünün eylemleri için gerekli sermayeyi, uyuşturucu ticareti ve dış kaynaklı mali destek ile temin ettiği, uyuşturucunun terör örgütü için cazip bir gelir kaynağı olduğu bilinmektedir.

185 Artokça, İ., A.g.e. Sf. 18.

186 Erdin, M., "Hizbullah ve Hamas", Kastaş Yayınevi, İstanbul, 2002, Sf. 11.

187 Berry, L., Curtis, G. E., Hudson, R. A., Kollars, N. A., "A Global Overvıew Of Narcotıcs-Funded", A Report Prepared By The Federal Research Division, Library Of Congress, Washinton, 2002, Sf. 75-76.

188 Gökırmak, M., "Afganistan: Bölgesel Rekabet ve Yeni Açılımlar", Journal Of Security Strategies (Güvenlik Stratejileri Dergisi),C.E.O.O.L. Service, Sayı. 13, Poland, 2011, Sf. 23-24.

7.4. Sigara Kaçakçılığı

Sigara kaçakçılığı, terör grupları ve illegal yapılanmalarda bulunan örgütler için getirisi yüksek cazip bir finans kaynağıdır. Lübnan'daki Hizbullah terör örgütü, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı dışında sigara kaçakçılığından da finans kaynağı sağlamaktadır.

Tütün ürünlerinin tamamen kullanılmamasına dair yasal bir düzenleme genelde devletlerde söz konusu olmadığından sigara kaçakçılığını tamamen engellemek güçtür. Amerika, Avrupa ve pek çok ülkede sigara kaçakçılığı terör örgütleri tarafından yapılmaktadır.

Sigaradan, karton başına ortalama altmış Amerikan doları kazanan terör örgütleri, banka hesapları aracılığıyla sigara ve para trafiğini kontrol etmektedirler. El-Kaide, Hamas ve PKK terör örgütlerinin sigara kaçakçılığında, Avrupa'da aktif olduğu istihbarat raporlarında yer almıştır.[189]

ABD'de Güney Carolina'da güvenlik güçleri tarafından 18 eve düzenlenen baskın sonucunda, Hizbullah terör örgütü üyelerinin yakalandığı açıklanmıştır. Yakalanan kişilerin evlerinde, gece görüş dürbünü, kaçakçılıktan elde edilen para, silah ve bunlara ait mühimmat ele geçirildiği basında yer almıştır. Sigara kaçakçılığından elde edilen, bir milyon dolardan fazla paranın Lübnan'a transfer edildiği basında yer almıştır.[190]

7.5. Gümrüklerde Yaşanılan Rüşvet ve Kaçakçılık

Ülkeler ve terör örgütleri için gümrük sınır kapıları önem taşımaktadır. Çünkü yapılacak olan kaçakçılığın güzergâhları, sınır kapılarındaki güvenliğe bağlı olarak belirlenmektedir. Ayrıca, sınır kapılarından terör örgütleri tarafından sahte evraklarla, belgelerle, piyasaya getirilen ürünler, iç piyasada haksız rekabet ve kazanca sebep olmakta ve devleti zarara uğratmaktadır. Terör örgütleri tarafından sınır kapılarında, sahte belge ibrazı ile getirilen ürünler karşılığında devletin mükellefleri teşvike yönelik vergi iadesi ödemesinde bulunması, hazineyi zarara uğratmaktadır.

189 Billingslea, W., "Illicit cigarette trafficking and the Funding of Terrorism", The Police Chief, The Professional Voice of Law Enforcement, 6.13.2011, Sf. 1, www.policechiefmagazine.org (22.10.2013).

190 "ABD'de Hizbullah'a Operasyon", NTV Haber, 22.06.2000, http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/19162.asp (23.10.2013).

2013 yılında, Kenya Westgate alışveriş merkezine, El Şebab terör örgütü tarafından yapılan eylemden önce, örgüt üyesi bir Türk'ün alışveriş merkezinden silah saklamak için dükkân kiraladığı ve bu dükkânın camlarını kurşun geçirmez camlarla değiştirdiği, kurşun geçirmez camların, Kenya Gümrük Kurumu'ndan bir yetkilinin rüşvet karşılığında örgüte yardım etmesiyle ülkeye sokulduğu uluslararası basında yer almıştır.[191]

7.6. Terör Örgütlerinin Diğer Finans Kaynakları

ETA terör örgütü, İspanya'da totaliter rejimin baskıları sonucunda, 1959 yılında dil, kültür gibi İspanya Bask Bölgesi'nin özelliklerini korumaya yönelik olarak kurulmuş bir örgüttür. Franco rejiminin, yönetimi ele geçirip Kastilya dili haricindeki dillerin, kullanılmasını yasaklaması nedeniyle milliyetçi istekler hiçbir zaman sistematik olarak ifade edilememiştir. 1950 yılında İspanya ekonomisindeki sıkıntı, Bask Bölgesi'ndeki işçi grevlerini başlatmış, Franco rejimi de bölgedeki baskısını arttırmıştır. Bunun üzerine, Bask Direniş Hareketi radikal gençlerin eline geçerek 31 Temmuz 1959'da ETA (Euzkadi Ta Azkatasuna-Bask Anayurdu Ve Özgürlük) kurulmuştur.[192]

ETA terör örgütü, 1979 ve 1986 yılları arasında şantaj yoluyla önemli miktarlarda para elde etmiş "devrim vergisi'' adı altında halktan vergi almış, banka ve işletmelerde soygunlarda bulunmuştur. 1970'lerde ETA için ana gelir kaynağı ise "gasp'' olmuştur.[193]

ETA terör örgütü gelirini, fidye amaçlı adam kaçırmalardan elde etmiştir. Örneğin, Katalan işadamı Jesus Serra Santamans Nisan 1980'de kaçırılmış ve bir milyon beş yüz bin dolar karşılığında serbest bırakılmıştır. Sanayici Adolfo V. Martin, yaklaşık üç aylık kaçırılma döneminden sonra, 24 Şubat 1990'da iki milyon sekiz yüz bin dolar, fidye karşılığında serbest bırakılmıştır. Temmuz 1993'te kaçırılan barış hareketinin önemli isimlerinden, Zamona kaçırıldıktan sonra serbest bırakılması için ETA'ya büyük miktarda fidye ödenmek zorunda kalınmıştır.[194]

---

191 Artokça, İ., A.g.e. Sf. 19.

192 Bal, İ., A.g.e. Sf. 120-123.

193 Buesa, M., Baumert, T., "Dısmantlıng Terrorıst's Economıcs:. Unıversıdad Complutense De Madrıd", Facultad de Ciencias Económicas y Empresariales, Sayı. 11,Madrid, 2012, Sf. 11-28.

194 Alkan, N., "Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları", Emniyet Genel Müdürlüğü, Ankara, 2004,
http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm10_makale5.htm (26.11.2012),

Tablo.4. ETA 1979-2010 Adam Kaçırma Ve Gasptan Elde Ettiği Gelir (Euro)

Yıl	Kaçırma (Fidye) (Euro)	Gasp (Euro)	Toplam (Euro)
1978	614.5		614.5
1979	69.1		69.1
1980	7,584.3	2,475.2	10,059.5
1981	6,821.0	1,354.2	8,175.2
1982	3,893.3	1,282.0	5,175.3
1983	12,505.9	664.4	13,170.2
1984		574.5	574.5
1985	5,163.9	2,938.3	8,102.2
1986	7,415.0	5,338.8	12,753.8
1987	2,255.0		2,255.0
1988	14,515.3		14,515.3
1989	3,020.1		3,020.1
1990			
1991	22.7	196.0	418.6
1992			
1993	4,020.8	120.6	4,414.4
1994			
1995		5,870.7	5,870.7
1996	885,7		885,7
1997	10,421.5		10,421.5
1998			
1999			
2000		1,073.0	1,073.0
2001	217.8	1,768.6	1,986.4
2002	700.0	1,453.7	2,135.7
2003		1,209.8	1,209.8
2004	38.7	719.5	758.2
2005			
2006		1,149.5	1,149.5
2007		3,843.7	3,843.7
2008		4,045.9	4,045.9
2009		2,758.0	2,758.0
2010		3,927.0	3,927.0
	80,364.6	*42,745.3*	*123,109.9*

Kaynak: Buesa, M., Baumert, T., *"Dısmantlmg Terrorıst's Economıcs:. Unıversıdad Complutense De Madrıd"*, Facultad de Ciencias Económicas Empresariales. Sayı. 11, Madrid, 2012, Sf. 11-28.

Tablo 4'te, ETA, 1978'den 2010 yılına kadar, fidye için adam kaçırmadan seksen bin dört yüz otuz altı nokta altı euro, gasptan kırk iki bin yedi yüz kırk beş nokta üç euro elde etmiştir. 2000-2004 yılları arasında adam kaçırmadan toplamda, dokuz yüz elli altı virgül beş euro gelir elde edilmişken, 2005 yılı sonrasında gelirini ise sadece gasptan elde etmiştir. ETA tarafından, iş adamlarının kaçırılması 1972 yılında başlamış ve kaçırma olayları 1995'e kadar üst seviyeye ulaşmıştır. Buesa. M, Baumert, ETA terör örgütünün finans kaynağına dair belirtilen Tablo 4'teki istatistikî veriyi şöyle açıklamaktadır:

"1996 Yılında iyi eğitilmiş militanların kaçırılması ve pahalı alt yapıların olması eylemlerde riske neden olduğu için adam kaçırmayı bırakmıştır. Bask Bölgesindeki belediyelerin ve hükümetin ETA'ya varlık tahsis ettiği ve aktardığı, Bask milliyetçi partilerin de ETA'yı desteklemektedirler" [195]

Hizbullah terör örgütünün diğer finans kaynakları arasında, yardım kurumları arasında yoksul ve sakatlar için tıbbi yardım ve eğitim hizmeti veren "imdad" ve İsrail'e karşı savaşta ölenlerin ailelerine yardım sağlayan "Şehitler Müessesesi" bulunmaktadır. Bu kurumlar; bir bakıma sivil toplum örgütü gibi faaliyet göstermektedir. Hizbullah'ın birden fazla hastane, klinik, okul ve tarım merkezleri bulunmaktadır. Hizbullah'ın, Al Manar isimli televizyon kanalı, Nur isimli radyo kanalı, Lahit isimli gazetesi ve El Mukaveme adını taşıyan dergisi de bulunmaktadır.[196]

195 Buesa, M., Baumert, T., A.g.e. Sf. 17.
196 Boran, Y., "Ortadoğu'da Direniş" Siyah Beyaz Yayın, İstanbul, 2011, Sf. 262-263.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PKK'NIN ÖRGÜT YAPISI ve KAÇAKÇILIK FAALİYET TÜRLERİ

Yasadışı ekonomik faaliyetler, terör örgütlerine, yüksek miktarlarda gelir sağlamaktadır. Uyuşturucu, silah kaçakçılığı gibi adi suçlardan oluşan yasadışı ekonomik faaliyetler, getirisi sebebi ile pek çok terör örgütünün, finans kaynağını oluşturmaktadır.[197] Bu doğrultuda PKK terör örgütü de legal faaliyetlerden gelir elde ettiği gibi yasadışı ekonomik faaliyetlerden de gelir elde etmektedir.

Yirmi yılı aşkın süredir silahlı, bombalı vb. şiddet eylemlerinde bulunan PKK terör örgütü, eylemlerini kayıt dışı ekonomik faaliyetlerden finanse etmektedir. Bunlar; silah kaçakçılığı, insan kaçakçılığı ve kadın ticareti, uyuşturucu kaçakçılığı, gümrüklerde yolsuzluk olarak sıralanabilir. Günümüzde, altı bin militana sahip olan ve yıllık geliri ortalama yedi yüz yirmi milyon euro olan PKK terör örgütü, eylemlerini sistematik olarak sürdürmektedir.[198]

PKK'nın kuruluşundan bu güne, çeşitli devletler ile istişarelerde bulunduğu, pek çok devletin istihbarat birimlerinden destek aldığı literatürde yer almaktadır. Örneğin; Kuzey Irak'ta, pek çok devletin istihbarat ajanlarının PKK ile görüştüğü bilinmektedir. Pulitzer ödüllü ABD'li gazeteci yazar olan Seymour Hersh'ün Kuzey Irak, istihbarat birimleri ve terör örgütleri arasındaki ilişki ile ilgili açıklaması şu yöndedir:

"*Şu anda Kuzey Irak'ta eğitim vermiş ajanların dışında 1000 MOSSAD ajanı bulunmakta. Kürtçeyi çok iyi konuşan, Arapça ve Türkçeye hâkim MOSSAD ajanları mevcut. İsrail, PKK ile Türkiye'deki istikrarı bozmak istiyor.* [199]

Bu doğrultuda İsrail gizli servisi olan MOSSAD'ın (Israil Secret Intelligence Service), alenen hedef ve amaçlarını açıklaması düşündürücü-

197 Önder, İ., A.g.e. Sf. 242.

198 "Org. Saygun: PKK'nın Yıllık Geliri 700-900 Milyon Avro", Today's Zaman Gezetesi, 12.03.2008, Www.Haberaktuel.Com, (11.10.2012).

199 Özcan, H. S., "Kürt Sorunu Anatomisi", BSR Yayın Grubu, İstanbul, 2012, Sf. 27-28.

dür. Örneğin; Türkiye hakkındaki hedeflerini, açıkça belirten MOSSAD, resmi internet sitelerinde şu açıklamada bulunmaktadır:

"...Türkiye gibi Arap olmayan İslam devletleri ile dış ilişkilerde ittifak kurmaya çalışan, Yahudi varlıklarını kazanarak, İsrail'e getirme çabasında yoğunlaşmıştır."[200]

PKK'ya destek veren ülkeler arasında Suriye'de bulunmaktadır. PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın 1999 yılında yakalanmadan önce Suriye-Şam'da yaşadığı, 1999 yılında Türkiye Hükümeti ile Suriye arasında yapılan görüşmelerden sonra Şam'dan ayrıldığı belirtilmiştir.[201]

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda, güvenlik tedbiri olarak düzenlenen müsadere usulünün amacı, hukuk toplumunda suç fiillerinin bir kazanç elde etme yolu olarak benimsenmemesi ve bu fiiller sonucu, bir gelir elde edilmesinin önüne geçilmesinin sağlanmasıdır. Mülga, 765 Sayılı Kanunla suçların işlenmesinden elde edilen kazançların müsaderesine, yer verilmemiş olması nedeniyle uyuşturucu ve silah kaçakçılığından elde edilmiş bir paranın müsaderesi, söz konusu değilken ve sadece eşya müsaderesine, kanun cevaz verirken yasaya eklenen madde ile kazanç müsaderesi ile suç gelirine de el koyma yetkisi devlete verilmiştir. Böylelikle, cezanın suçtan caydırıcı etkisi artacak ve suç geliri kamuya kazandırılacaktır. Müsadere hukukumuzda, sadece gerçek kişiler için değil, özel hukuk tüzel kişilerine de uygulanabilmektedir. Bu güvenlik tedbirine başvurulması için suçun ispatı önem taşımaktadır. Şöyle ki; Türk Ceza Kanunu'nda yer alan şüpheden sanık yararlanır ve suçluluğu ispatlanana kadar hiç kimsenin suçlu sayılamayacağı ilkeleri benimsenmiştir. Bu ilkeler, aynı zamanda uluslararası sözleşmeler de ve Anayasa'da güvence altına alınmıştır. Bu nedenle devletin, TCK 55. Maddeye göre, kazanç müsaderesinde bulunabilmesi için, kişinin ya da kişilerin suçlu olduğunun ispat edilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle uyuşturucu, kara para aklama, kaçakçılık, insan ticareti gibi suçlardan elde edilen gelirlere el konulabilmesi için suçun kasten işlenmiş olduğunun ispatı ve paranın suç geliri olduğunun ispatı gerekmektedir. Aksi uygulamanın, insan haklarına aykırı olması, devletin suçla mücadelede aldığı ekonomik ve yasal güvenlik tedbirlerini ciddi oranda zayıflatmaktadır.

---

200 MOSSAD.,"History", http://www.mossad.gov.il/Eng/About/History.aspx (26.11.2013).

201 Kapmaz, C., "Öcalan'ın İmralı Günleri", İthaki Yayınları, İstanbul, 2011, Sf.55-56-57-58.

1. PKK Terör Örgütünün Anatomisi

PKK terör örgütü, kuruluşundan günümüze hızla güç kazanmış ve tehdit edici gücünün etkisi artmıştır. PKK terör örgütü, Türkiye'de çeşitli söylemler ile birlikte eylemlerde bulunmaktadır. Türkiye'nin ekonomisine zarar veren PKK terör örgütü, toplum psikolojisinde de travmalara sebebiyet vermektedir. Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, Kürt halkının, PKK tehdidi sebebi ile rahat ve refah içerisinde "oy" kullanamaması, okulların, iş yerlerinin, iş makinelerinin, PKK tarafından sabote edilmesi, PKK'nın bölge halkına baskı kurmaya çalıştığının bir göstergesidir. PKK'nın finans kaynağı olarak legal ve illegal yöntemlere başvurması ile bölgede psikolojik bir harekâtı da yürüttüğü katidir. Uyuşturucu satışında bulunan ve uyuşturucu kullanımını, 18 yaş altına kadar indiren PKK, eylemlerini Hassan Sabbah gibi uyuşturucu kullanan teröristlerle gerçekleştirmektedir.

PKK'nın Türkiye'de uyuşturucu satması, fidye elde etme amaçlı adam kaçırması, silah satışı, kaçakçılık faaliyetleri, dernek ve vakıflar aracılığı ile gelir elde etmesi, ihalelerde usulsüzlüklerde bulunması, Türkiye'nin güvenliğini ve ekonomisini tehdit etmektedir.

PKK doğuşunda, komünist söylemlerde bulunsa da sonraları kitlelere Kürt milliyetçiliği propagandası yaparak belli kesimlerden destek almıştır. Hükümetlerin milli kültüre gereken önemi vermemesi, Kürtçülük söylemlerini bu doğrultuda arttırmaktadır. Merhum Mehmet Eröz, bu konuyu şu şekilde açıklamaktadır:

"İlgisizlik, sahipsizlik, millî kültürden nasipsiz oluş, Kürtlüğe temessülü hızlandırıyor. Doğu vilâyetlerinin köylerine yerleştirilen Azerî Türklerinin, Kürtçeyi öğrendikleri duyuluyor. Bir nesil sonra onlar da Kürtleşecek. Üniversite, ilim muhitleri, devlet bu hususta bir fikir ve mes'uliyet sahibi değil...." [202]

Kürtçülük hareketindeki gelişmeye, Türkiye Cumhuriyeti milli kültürüne sahip çıkılmamasının neden olduğunu söylememiz mümkündür.

1.1 Kuruluşu

THKP-C lideri Mahir Çayan, Abdullah Öcalan'ı her açıdan etkilemiş olan sol görüşlü bir liderdir.[203] 1972 yılında Milli İstihbarat Teşkilat mensup-

202 Eröz, M., *"Kürtlerin Menşei ve Türkmenlerin Kürtleşmesi"*, İ. Ü. İktisat Fakültesi, Sosyoloji Konferansları, 1964-1965, Sf. 106-121.

203 Aslan, C., "Araratta 320 Gün", Kutup Yıldızı Yayınları, İstanbul, 2007, Sf. 23.

ları ve askerlerin Kızıldere köyüne düzenledikleri operasyon sonucunda, Mahir Çayan öldürülmüştür. Mahir Çayan'ın öldürülmesinden olumsuz etkilenen Abdullah Öcalan, 7 Nisan 1972'de Mahir Çayan için miting düzenleyip bildiri dağıtmıştır. Bu sebeple tutuklanarak, Mamak Askeri Cezaevi'ne gönderilmiştir. Yedi ay boyunca cezaevinde kalan Abdullah Öcalan, cezaevinden çıktığında, tam anlamı ile bağımsız bir örgüt kurmayı planlamıştır. Bu düşünce PKK'nın kurulmasındaki ilk aşama olmuştur.[204]

1974 yılında kurulan Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği'nin başkanı olan Abdullah Öcalan, başkanlığı süresince "Bağımsız Kürdistan Devrim Yolu" konulu çalışmalar yapmıştır. Abdullah Öcalan tarafından, Kürtçülük esasına dayanan gruplar oluşturulmuştur.

Abdullah Öcalan, PKK'yı kurarken "Vietnam Komünist Partisi" tüzüğünü örnek almış ve partileşme toplantısını da 27 Kasım 1978 Diyarbakır Lice ilçesinin Fis köyünde gerçekleştirmiştir.[205] Bu toplantıda alınan karar ile PKK'nın temeli olan KADEK (Kürdistan İşçi Partisi) kurulmuştur. Bu ad altında, Genel Başkanlık ve Genel Başkanlık Konseyi, Merkez Komitesi, Merkez Disiplin Kurulu, Eyalet yapılanması, Bölge Komiteleri, Yerel Komiteler, Hücreler oluşturularak organize olunmuştur.[206]

1.1.1. PKK Hücre Yapılanması

PKK terör örgütü, organizasyon yapısında parti olarak gerçekleştirmiştir. Hücre ise partinin en alt kuruluşu olduğu belirtilmektedir. Üç kişiden meydana gelen hücre, hücre sorumlusu bağlı bulunduğu komite tarafından görevlendirilir.[207]

Hücrenin görev ve yetkileri arasında; Parti programını ifa etmek, görev dağılımında bulunup on beş günde bir toplantı yapmak, parti yayınlarını dağıtıp okutmak[208], yayınlardan elde edilen gelirin üst komiteye derhal aktarılması, plan ve faaliyetlerin sonucunu her ay rapor olarak üst komiteye aktarmak olarak açıklanmaktadır.[209]

---

204 Aslan, C., A.g.e. Sf. 23.

205 Aslan, C., A.g.e. Sf. 24.

206 Aydın. N., "*Küresel Terör Ve Terörizm*", Kumsaati Yayın Dağı, İstanbul, 2009, Sf. 265.

207 Milli Güvenlik Kurulu, *"Kendi İfadesiyle PKK Kimdir Ne Yapmak İstiyor"* Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Yayınları No.3, Ankara, 1994, Sf. 6.

208 Bknz: Ek-5 C

209 Milli Güvenlik Kurulu, A.g.e. Sf.6.

1.1.2. PKK Köy Komitesi

PKK organizasyon yapısında köy komiteleri üç kişiden oluşmaktadır. Parti programları, iç tüzük ve politikasına uygun olarak devrimcilik iddiası ile organize olmak, iç tüzük 12'nci madde "b" şıkkında açıklanan 8 ve 9'ncu fıkralar[210] hariç görev ve yetkileri yerine getirmek olarak açıklanmıştır.[211]

1.1.3. PKK Yerel Komitesi

PKK Yerel komite üç kişiden oluşmaktadır. Merkezi komite veya bölgesel komitesi üyelerinden birisi tarafından direkt veya gerekli girişimler ile başkalarına kurdurulur. Hücre ve köy komitelerinin çalışmalarını yönetmek ve yöneltmek, on beş günde bir toplanarak müzakerelerde bulunmak, aidatları üst komiteye aktarmak gibi görevleri bulunmaktadır.[212]

1.1.4. PKK Bölge Komitesi ve Merkez Komitesi

Merkez komite bir veya iki üyesi tarafından kurulan bölge komitesi, üç ila beş üye tarafından meydana gelir. Merkez komite ile alt komiteler arasında rabatayı kurar ve koordinasyonu sağlar. Merkez komite ise PKK'nın en yüksek organı olarak belirtilmektedir. Bir genel sekreter ve dört üyeden oluşan merkez komite, partinin politikalarını ve bu doğrultuda metodolojileri üretmek ile mükelleftir. Merkez komite her altı ayda bir toplanmaktadır. Silahlı direnme ve bu doğrultuda yetki ve görevleri saptar.[213]

1.2 Stratejisi

PKK terör örgütü, amacına ulaşmak için halk savaşını stratejik savunma, stratejik denge, stratejik saldırı şeklinde gerçekleştirmeyi benimsemiştir. Stratejik savunma 1984-1989, stratejik denge 1989 - 1991, stratejik saldırı 1991 - 1996, taban destekli siyasallaşma, 1996 - 2003, uluslararası alanda kabul görme, 2003 - 2004, ABD destekli, Kuzey Irak merkezli yapılanma 2005 yıllarındaki PKK stratejileridir.[214]

---

210 Mad. 12, 8. ve 9. Fıkralar PKK terör örgütü Yerel Komite tüzüğünü açıklamaktadır. 8. ve 9. Fıkralar " Fabrika, işçi sendikalar ı, işçi birlikleri, kooperatifler, gençlik örgütleri vb. gibi bütün kuruluşları parti amacında çalıştırmak ve örgütlemek. İkaz, ihtar ve 6 aydan fazla olmamak şartıyla görevden düşürmek"

211 Milli Güvenlik Kurulu, A.g.e. Sf.7.

212 Milli Güvenlik Kurulu, A.g.e. Sf.8.

213 Milli Güvenlik Kurulu, A.g.e. Sf.9-10-11.

214 Aydın. N., A.g.e. Sf. 265.

PKK stratejisinin temeli, bölge halkı üzerinde Kürtlük bilincini oluşturmaktır. Ayrı bir ırk olduklarını, ayrı bir dil ve tarihlerinin olduğu, Nevruz'un Kürtlere has bir bayram olduğu, Kürdistan denilen bölgenin sömürgeciler tarafından istila edildiği, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin yeraltı ve üstü kaynaklarının, Kürt halkına ait olduğu PKK tarafından ileri sürülmektedir.[215]

PKK örgüt üyelerinin, Irak haricinde de çeşitli ülkelerde konuşlanan kamplarda eğitim aldığı kamuoyunda belirtilmektedir. Bu kamplar arasında en belirgin olanı Yunanistan'da bulunan Lavrion kampıdır. PKK ile aralarında organik bağı olan Kürdistan Ulusal Kurtuluş Örgütü siyasi ve askeri istişarelerini Lavrion kampında gerçekleştirmektedir. Kırsal alanda ise küçük gruplar halinde bulunan PKK, çeşitli mağara ve uygun arazilerde mühimmat depolaması sebebi ile az ve hafif teçhizat ile hızlı hareket kabiliyetine sahip oldukları bilinmektedir.[216]

Türkiye Cumhuriyeti kolluk kuvvetlerine karşı şehirlerde ve kırsal alanda karakol basma, mayınlı tuzak ve pusu gibi eylemler düzenleyen PKK terör örgütü, sivil halkı sindirmeye yönelik okul, sağlık ocakları basma ve canlı bomba saldırısı gibi eylemlerde de bulunmaktadır. Ayrıca, devletin veya özel teşebbüslerinin, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesine getirdiği iş makinelerini sabote ederek, iş sahibi olan bölge halkını tehdit eden PKK terör örgütü, eylemlerinde topluma karşı psikolojik harekât da gerçekleştirmektedir.

PKK kırsal alanlarda, silahlı eylemlerde bulunduğu gibi suikastlarda da bulunmuştur. PKK'nın suikast eylemleri arasında en belirgin olanı ise Korgeneral Hulusi Sayın'ı şehit etmiş olmalarıdır. PKK'nın diğer stratejisi ise eylemlerinde kadın terörist kullanmasıdır. Bu durum dışında, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde halk ile ibadet edip, halka vaaz vererek bölgede dini alana girmeye çalışmış, başarı sağlayamadığı bölgelerde camilere ve halka karşı eylemlerde bulunmuştur.[217]

PKK, propaganda faaliyetlerini; yirmi sekiz yayın organı, on bir ayrı dilde yayın yapan on yedi radyo ve bir televizyon istasyonu ile yürütmektedir. Militanlarına "Büyük Kürdistan'', Batı kamuoyuna "ezilen halk'', Yunanistan, Suriye ve Ermenistan'a "Türklere Karşı Birlik'', Irak

215 Aydın, N., A.g.e. Sf. 266.
216 Doğan, A., "*Jitemi Ben Kurdum*" , Timaş Yayın, İstanbul, 2011, Sf. 48-49.
217 Doğan, A., A.g.e. Sf. 156-157.

ve Türkiye'de ki çeşitli bölge halkına ise "Kürt İslam Devleti" temalarını işlemektedirler.[218]

PKK terör örgütü çeşitli silahlı eylemler ve bu doğrultuda taktikler üretse de tüzüklerinde de belirtmiş oldukları en önemli strateji enstrümanı "ideolojik saldırı" adı verdikleri stratejileridir. Yoksul ve işçi sınıfına Marksist ve Leninist ideolojiler ile köklü ve sağlam bir ideoloji aşılayarak toplumda keskin sınıfsal ayrılığı tetiklemeye çalışmaktadır. Bu doğrultuda ideolojik tutarlılık PKK'nın bu günkü durumuna etki eden en önemli faktör olmuştur. Ancak bu ideolojik saldırıyı militanlara verilen silahlı eğitim ve eylem ile güçlendirmekte ve desteklemektedir. Terörist dersleri ise aşağıdaki tabloda belirtilmiştir[219]:

a- Gerilla biçim ve Hareket Özellikleri

DERSELER	DERS SAATİ/GÜNÜ
Silahlar	6 Gün
Yanaşık Düzen	2 Gün
Yürüyüş Biçimleri	2 Gün
Keşif Gözcü	2 Gün
Öncü ve Ortal	1 Gün
Konaklama	1 Gün
Nöbetçi ve Tepeci	1 Gün
Kamuflaj ve İz Kaybet	1 Gün
Gizlilik	1 Gün
Sürekli Hareketlilik	1 Gün
Manevra	1 Gün
Takip ve Takipten Kurtulma	1 Gün
Kurye	1 Gün

218 Aydın, N., A.g.e. Sf. 266.
219 Milli Güvenlik Kurulu, A.g.e. Sf. 521-222.

b- Gerilla Savaş Taktikleri

DERSELER	DERS SAATİ/GÜNÜ
Planlama	2 Gün
Pusu	3 Gün
Baskın	2 Gün
Sabotaj	1 Gün
Suikast	1 Gün
Taciz Etme	1 Gün
Vur Kaç	1 Gün
Yanıltma	1 Gün
Kuşatma Yarma	1 Gün
Çekip Vurma	1 Gün
İnisiyatif	1 Gün
Çatışma Biçimleri	3 Gün
Düşmandan Silah Alma	1 Gün
Silah Kurtarma	1 Gün

d. Patlayıcı ve Korunma Dersleri

DERSELER	DERS SAATİ/GÜNÜ
Sığınak ve Depo	1 Gün
Sağlık	2 Gün
Mevzilenme	1 Gün
Halk Patlayıcıları	5 Gün
Topografya	2 Gün

1.3 Üye Profili

PKK terör örgütü, 1970'lerin ruh ve ideolojisinden etkilenerek kurulmuştur. Bu dönemlerde, sol örgütlere karşı kontrgerilla eylemleri

gerçekleştirilirken, Kürt kökenli solcular da kendilerini, diğer sol örgütlerden ayırma gereksinimi duyulmaktaydı. Ancak bu dönemde Abdullah Öcalan, cezaevinde, Amerikan emperyalizmi, ağalık gibi faktörleri hedef görmemiş, Kürt-Türk sorununa değinmiştir.[220]

Kuruluş aşamasında ağalık, kölelik ve emperyal sisteme baş kaldırmayan ancak sol örgütlerin içinde doğan PKK terör örgütü, Vietnam Komünist Partisi'nden etkilenip Kürt faşizanlığına yönelmiştir. Ayrıca, Kürt halkının haklarını savunduğunu iddia etmiştir. 1993 - 2011 yılları arasında, PKK terör örgütü kaynaklı, yirmi iki bin dokuz yüz yetmiş bir silahlı çatışma, iki bin iki yüz doksan beş sivile yönelik saldırı, iki yüz doksan üç kara mayını ve çeşitli patlayıcıların patlatılması, iki yüz kırk altısı, asker-polis şüpheli intiharı olmak üzere, yirmi beş bin sekiz yüz beş kişinin yaşam hakkı ihlali olduğu da açıklanmaktadır.[221]

Tablo.5. Sol Örgüt Mensuplarının Öğrenim Durum İstatistiği

	F	**%**
Hiç Eğitim Almamış	16	2
İlk Okul	248	30
Ortaokul	116	14
Lise	281	34
Üniversite	165	20
Toplam	826	100

Kaynak: Atıcı, B., Gümüş, Ç., *"Bireylerin Terör Hareketlerine Katılım Durumları İle Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişki"*, Türkiyenin Güvenliği Sempozyumu., Elazığ, 17-19 Ekim 2001, Sf. 4-5.

Tablo 5'te, sol terör örgütleri kapsamında toplam sekiz yüz yirmi altı örgüt mensubunun öğrenim durumu ile ilgili istatistikî bilgiler yer almaktadır. İstatistiğe göre, sol terör örgüt mensuplarının %2'si eğitim-

220 Ersever, A. C., "Üçgendeki Tezgah" Ocak Yayınları, Ankara, 1993, Sf. 78.

221 TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu., "Terör Ve Şiddet Olayları Kapsamında Yaşam Hakkı İhlallerinin İncelenmesine Yönelik Kurulan Alt Komisyon Raporu", TBMM, Ankara, 2013, Sf. 40.

sizken, %30'u ilkokul, %14'ü ortaokul, %34'ü lise ve %20'si üniversite mezunudur.[222]

Tablo. 6. Bölücü Terör Örgüt Mensuplarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

YAŞ GRUBU	TÜMÜ İÇİNDEKİ YÜZDESİ
14-25	% 54
25-30	%34
+30	%12

Kaynak: TBMM, İnsan Hakları İnceleme Komisyonu. *"Terör Ve Şiddet Olayları Kapsamında Yaşam Hakkı İhlallerinin İncelenmesine Yönelik Kurulan Alt Komisyon Raporu"* TBMM, Ankara, 2013, Sf. 39.

Tablo 6'da, 25 yaş altı olan sol terör örgütü mensupları, istatistik tablosunda %54'lük en büyük paya sahiptir. 14 - 25 yaş arasındaki gençlerin ve üniversite öğrencilerinin olduğu düşünülecek olursa, PKK terör örgütünün, destek ve militan temininde okulları ve okul çağındaki çocukları hedef aldığı anlaşılmaktadır.

Tablo. 7. Teröristlerin Cinsiyet Dağılımı

222 Atıcı, B., Gümüş, Ç., "Bireylerin Terör Hareketlerine Katılım Durumları İle Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişki", Türkiyenin Güvenliği Sempozuyumu, Elazığ, 17-19 Ekim 2001, Sf. 4-5.

Kaynak: TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu.. *"Terör Ve Şiddet Olayları Kapsamında Yaşam Hakkı İhlallerinin İncelenmesine Yönelik Kurulan Alt Komisyon Raporu"*,TBMM, Ankara, 2013, Sf. 42.

Tablo 7'de yer alan veriye göre, teröristlerin %88'i erkeklerden oluşmaktadır. Tablo 7'de belirtilen yaş oranları ile ilgili veriler TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Raporunda şu şekilde açıklanmaktadır:

"Katılımın en yoğun olduğu yaşlar 19 (% 13,61), 18 (% 13), 17 (% 12,46) ve 20 (% 11,13) yaşlarıdır, En genç katılan 9 yaşındayken katılmıştır, En yaşlı katılan 42 yaşındayken katılmıştır, En genç hayatını kaybeden 14 yaşındayken hayatını kaybetmiştir, En yaşlı hayatını kaybeden 48 yaşında hayatını kaybetmiştir, Örgütte en fazla bulunma süresi ise 28 yıldır, Dağdaki militanların ortalama ölüm yaşı 26,4'tür."[223]

Tablo 7'de, PKK'nın terörist yapısı açıklanmıştır. Ayrıca, Emniyet Genel Müdürlüğü' nün PKK'lıların ülkelere göre doğum oranlarının belirtilmesi ile ilgili ayrıntılı istatistikte %73,31'inin Türkiye, %12,49'unun Suriye, %9,89'unun İran, %3,72'sinin Irak, %0,37'sinin Avrupa'da doğmuş olduğu bilgisi verilmiştir. Türkiye illerine göre ise doğum oranları Diyarbakır %16,2, Mardin %12,8, Van %8,5 olarak açıklanmıştır. Terör örgütü mensuplarının %88'i erkek, %12'si kadın olup %54'ü 14-25 yaş grupları arasındadır.[224]

PKK terör örgütü, her terör örgütünde olduğu gibi ideolojik bir yapı içerisinde bulunmaktadır. Türkiye'de yer alan etnik kimlikler ve mezhepler üzerinden, PKK ideolojisini belirlese de eylem ve söylemi ile kurmuş olduğu ideolojik temel arasında tutarsızlık olduğu katidir. Marksist-Leninist-Maoist ideoloji, milliyetçi ideoloji ve kır-şehir gerilla ideolojileri ile arasında organik bağ olan PKK, ideolojik tutumlarını siyasi ve uluslararası konjonktüre göre değiştirmektedir.

27 Kasım 1978 tarihinde, Diyarbakır Lice ilçesinde, dönemin farklı sol örgütlerinden etkilenerek kurulan KADEK (Kürdistan İşçi Partisi), PKK ile Marksist-Leninist-Maoist ideoloji arasındaki organik bağın göstergesidir.[225] Mahir Çayan'ın Marksist-Leninist fikrinden, Abdullah Öcalan'ın etkilenmesi, PKK'nın kuruluşundaki ideolojik temelini oluş-

223 TBMM İnsan hakları İnceleme Komisyonu., A.g.e. Sf. 49.
224 TBMM İnsan hakları İnceleme Komisyonu., A.g.e. Sf. 43.
225 Aydın, N., A.g.e. Sf. 263.

turmaktadır. PKK'nın amacının Marksist-Leninist ilkeler doğrultusunda bağımsız, birleşik, demokratik bir Kürdistan devleti kurmak olduğu açıklanmaktadır.[226]

PKK kuruluş aşamasında, komünist bir çizgi izlese de komünist söylem, yerini milliyetçiliğe bırakmaya başlamıştır. Abdullah Öcalan PKK'nın ilk kuruluş aşamasındaki tüzüğünü, Vietnam Komünist Partisinden, söylemlerini ise Kürt milliyetçiliği üzerinden belirlemektedir.

Vietnam, Angola, Kore, Cezayir, Mozambik ulusal mücadelelerinden ve Kürdistan Demokratik Partisi'nin Irak ve İran Devleti'ne karşı yaptığı mücadeleden etkilenen PKK terör örgütü, Kürtlerin, Türklerden farklı bir halk olduğu şeklinde ayrılıkçı söyleme girerek Kürt milliyetçiliğini savunmaya başlamıştır.[227]

Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği'nin yıkılması ile devrimci sol söylemlerinden vazgeçen PKK, Kürt milliyetçiliğini angaje etmeye başlamıştır. PKK ambleminden orak-çekiç'in çıkarılması da bu döneme denk gelmektedir. Ayrıca PKK'nın, ulus tarihi oluşturma isteği de PKK'nın Kürt milliyetçilik söyleminde bulunmasındaki diğer sebepler arasındadır.

PKK'nın söylemlerini zamanla değiştirerek, Kürt milliyetçiliğini savunması, eylemlerinde kır ve şehir gerillalığını benimsemelerine sebep olmuştur. Ancak PKK, kır ve şehirlerde silahlı, bombalı vb. eylemlerini sadece güvenlik güçlerine karşı değil, Kürt halkının zorla desteğini almak için Kürt halkına karşı da gerçekleştirmiştir. Kürt halkına ve köylerine karşı eylemlerde bulunan PKK terör örgütü, 1987 - 1993 yılları arasında en belirgin silahlı eylemlerini Ortabağ köyü, Pençenek köyü ve Başbağlar köyünde gerçekleştirmiş, toplamda yirmi yediden fazla kişiyi öldürmüştür. 2007 - 2008 yılları arasında ise; Kürt halkına yönelik eylemi, on üç sivil vatandaşın ölümü ile sonuçlanırken, 17 Ekim 2012 yılında, Bulakbaşı köyünde altı öğretmeni kaçırarak, Kürt halkına karşı eylem ve baskılarda bulunmuştur. PKK'nın, Kürt milliyetçiliğini savunurken, Kürt köylerine saldırı düzenlemesi, PKK'nın ideolojik çerçevede hareket etmediğinin göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.[228]

---

226 Aydın, N., A.g.e. Sf. 264.

227 Kaplan, H., "Zerdüştlük Ve Kardeşlik" , Yeni Şafak Gazetesi, 24.12.2012, http://yenisafak.com.tr/yazarlar/HilalKaplan/zerdustluk-ve-kardeslik/35532 (28.12.2012).

228 Karabulut, A., "Kamu Eğitim Harcamalarının PKK Üzerine Etkisi", Akademik Perspektif Dergisi, 2013,http://akademikperspektif.com/2013/11/13/kamu-

2. PKK Terör Örgütünün Yasal Ekonomik Faaliyetleri

PKK terör örgütünün iç tüzüğünde parti gelirleri belirtilmiştir. Aidatlar, bağışlar, yayın organlarından sağlanan gelir, şenlik ve toplantılardan elde edilen gelirler olarak duygusal bir açıklamada bulunsalar da PKK terör örgütünün finans kaynakları çok yönlüdür.[229] PKK terör örgütü finans kaynakları legal ve illegal olarak ayrılmaktadır.

Milli İstihbarat Müsteşarlığı 6 Haziran 1990 ve 11.02.150.75144-14799 Sayılı ve Gizli yazısında, PKK terör örgütünün legal finans kaynakları arasında Orta Doğu ülkelerindeki yandaşların hasat ve ürün satışlarından temin edilen para, Süpermarket, Tekstil atölyesi, kahvehane, lokal, gıda ürünleri satan işyerlerinden sağlanan hasılat olarak açıklamada bulunmaktadır.[230]

Almanya'dan Hollanda'ya, Rusya'dan İsviçre'ye, Danimarka'dan Fransa'ya ve Irak'a kadar birçok ülkenin, PKK terör örgütüne, finansal destek vermektedir. PKK'nın özellikle Almanya'da Sosyal Demokrat Parti ve Yeşiller Partisi içinde etkin olduğu ve bu partilerden destek aldığı ulusal basında belirtilmektedir. PKK yurt dışında, İskandinavya Kürt Barış Konseyi, Fransa Kürt Halkı ile Dayanışma Kurulu, Belçika Kürt Halkına Yürütülen Savaşa Hayır Kurulu, İngiltere Londra Kürt İlişkiler Grubu, İngiltere Kürdistan İnsan Hakları Projesi, ABD'de Kürt Enformasyon Ağı Grupları aracılığı ile Avrupa'da propaganda yapmakta ve bu gruplar aracılığı ile kara para aklamaktadır. Almanya'da PKK tarafından kurulan derneklerin, Türk ve Kürt halkından bağış adı altında zorla haraç aldığı ulusal basında değinilen bir husustur.[231]

PKK terör örgütü, Irak'ta sahip oldukları Irak kimlikleri ile dernek ve vakıflar açarak hem propaganda yapmakta hem de, propaganda aracı olan kitap ve dergileri satarak gelir elde etmektedir.[232] Bu doğrultuda dış ülkelerin, Irak'ta konuşlanan PKK terör örgütüne vakıf ve dernekler aracılığı ile yardım yapması, PKK'nın Irak'taki ekonomik faaliyetlerini

egitim-harcamalarinin-pkk-uzerine-etkisi/ (23.11.2013).

229 Milli Güvenlik Kurulu, A.g.e. Sf.11.

230 Milli Güvenlik Kurulu, A.g.e. Sf. 743.

231 Denker, M. S., "Uluslararası Terör Türkiye ve PKK", Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1997, Sf. 133-134-135.

232 Ek-5., Sf. 113-114.

etkilemektedir. Özellikle, Bölgesel Kürt Yönetim'inde yer alan PKK yanlısı siyasetçilerin desteği ile ihalelerde destek alan PKK, Irak ekonomisinde etkinliğini arttırmaktadır. 2006 yılında, Saddam rejiminin devrilmesinden sonra Irak'ta yeni Anayasa ile beraberinde yeni düzenlemeler getirilmiştir. Yeni düzenlemede, Irak Kürdistan Özerk Bölgesi'nin var olması ile bölgede, hassas dengeler oluşturulmuştur. 30 Ocak 2005 tarihindeki, siyasi seçimlerden sonra Kerkük'ün, Kürt Bölgesi'ne bağlanması amacıyla, Kerkük'e Kürt göçü PKK tarafından hızlandırılmıştır. Bu durumun Kerkük'te isyan ve iç savaşı tetikleyeceği belirtilmektedir. Celal Gever kod adlı A.A, PKK'lıların 2011 - 2012 yılları arasında İran'daki kamplarda toparlandığı ve Irak Kürdistan Özerk Bölgesi Yöneticisi olan Barzani ile göç doğrultusunda gizli bir antlaşma yaptıklarını belirtmiştir.[233]

Irak'ta Türkmenlerin evlerinin ve topraklarının Mesut Barzani aracılığı ile PKK yandaşlarına dağıtıldığı, nüfusun çoğunluğu Türk olan bu bölgeye göç sağlanarak, Türkmenlerin azınlığa düşürülmek istendiği bölge halkı tarafından belirtilmektedir. Ayrıca bu göçlerden sonra adam kaçırma, fidye ve suikastların çoğaldığı, PKK yandaşı yerleşimcilere Barzani ve PKK yöneticileri tarafından silah dağıtıldığı da bölge halkı tarafından belirtilen diğer bir husustur.[234]

Kürdistan Federal Bölgesi ile Maliki Yönetimi arasında, "Tartışmalı Bölgeler" olarak adlandırılan ve başta Kerkük'ün yer aldığı vilayetlerin kontrolü ile buralarda, askeri birlik konuşlandırması konusundaki anlaşmazlık, bölgedeki istikrarsızlığı etkilemektedir.[235] Bu gerilimli ve istikrarsız ortamda, Kerkük nüfusunun değiştirilmesi için PKK Militanları'nın tapulu ev ve arsa sahibi olmaya başladığı, belediyelerde, iş sahibi oldukları basında yer almıştır. "Oy" karşılığında PKK'lıların ev ve iş sahibi olduğu yine değinilen diğer bir konudur.[236]

---

233 "Barzani, PKK ile Gizli Anlaşma Yaptı", Samanyolu Haber, 16.08.2012, http://www.samanyoluhaber.com/gundem/Yakalanan-teroristten-dehsete-dusuren-itiraf/819073/ (11.09.2013).

234 Ek- Murat., Sf. 105.

235 Bozyel, B., "Maliki, Kürdistan'ın kanayan yarasına dokundu", Hak ve Özgürlükler Partisi, 13.12.2012, http://www.hakpar.org.tr/root/index.php?option=com_content&view=article&id=218%3Ama liki-kurdistanin-qkanayan-yarasinaq-dokundu&catid=48%3Abayram-bozyel-makale-arsivi&lang=tr (19.09.2013).

236 Polat, G.,"Kerkük'te PKK Arsa Diyeti", Zaman Gazetesi, 09.05.2005, http://sektoreel.zaman.com.tr/aksiyon/haber-14140-32-kerkukte-pkkya-arsa-diyeti.html (20.09.2013)

Irak Anayasası madde7' ye göre:

"Madde 7: 1. Saddam Baasçılığı ve bütün sembolleri başta olmak üzere ırkçı, terörist, kökten dinci veya etnik ayrımcılığını benimseyen, ona teşvik eden, önünü açan, propagandasını yapan veya gerekçelendiren herhangi program veya doktrin hangi ad altında olursa olsun yasaktır ve Irak'taki siyasi çoğulculukta yer alamaz. (bu durum) Yasayla belirlenir

2.Devlet, terörün bütün çeşitlerine karşı mücadele etmekle yükümlüdür. Topraklarının terör şebekelerine üs, geçiş noktası ve/veya konuşlanma alanı haline gelmemesi için çalışır."[237]

Irak Siyasetçileri'nin belirtilen bu kanunları göz ardı etmeleri ve Türkiye'nin güvenliğini tehdit eden, PKK terör örgütüne karşı herhangi bir yaptırım uygulamamaları da dikkat çekicidir. Herhangi bir terör örgütüne yer ve konuşlanma sağlamamanın, Irak'ın asli görevi olduğu belirtilmesine karşılık, bu maddelere Irak hükümeti tarafından uyulmamaktadır. Kandil ve Zaho gibi bölgelerde; PKK terörist kamp ve köylerine Irak kolluk kuvvetleri tarafından müdahale edilmemektedir.

Irak Anayasası Madde 9'da ise:

"Madde 9: a) Irak Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Güçleri, Irak milletini oluşturan kesimlerden ayrımcılık gözetmeksizin ve hiçbir kesimi dışlamadan dengeli bir şekilde oluşturulur, sivil otoritenin komutasına bağlanır ve yönetim değişikliğinde rol oynamaz…"[238]

Irk ve mezhep ayırt edilmemesini belirtirken, Irak Kerkük'te Kürt halkının PKK mensuplarınca silahlandırılması ve Bölgesel Kürt Yönetimi tarafından bu kişilere yardım ve yataklıkta bulunması yine, Irak Anayasası'nın işlevsiz olduğunu göstermektedir. Irak Anayasası'nda yer alan Madde 35'te, Irak'ın uygarlık ve kültürel tarihine sahip çıktığı hususu yer alsa da, Kerkük'ün en büyük kültürel tarihi eseri olan, Irak Kerkük kalesi yıkılmış ve tahrip edilmiştir. Kerkük'teki kültür yapılarının çoğunluğunun ise Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait olması sebebi ile bu tarihi yapıların harap edilmesi, Irak Anayasası'nın sadece teorikte var olduğunu göstermektedir.[239]

237 ORSAM., "28 Aralık 2005 Tarihinde Irak Cumhuriyeti Resmi Gazetesi 4012. Sayısında Yayınlanmış Olan Irak Anayasası", http://www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=1352 (05.06.2013).

238 ORSAM., A.g.e.

239 Ek-7., Sf. 115-116.

Federal sistemi başkent, bölgeler, bir bölgeye bağlı olmayan vilayetler ve yerel yönetimlerden oluşan Irak'ta, Federal Otorite'nin, görev alanı içerisinde sayılmayan bütün yetkiler, bölgelere ve bir bölgeye, dâhil olmayan vilayetlere verilmiştir. Görev ve yetki alanları tahdidi olarak sayılan, Federal Yönetimin, Federal Meclis, Millet Meclisi, Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kurulu, Federal Yüksek Mahkeme'nin Irak'ta Anayasal hak ve yetkilerini kullanma konusunda Iraklı vatandaşlar açısından sıkıntılar yaşanmaktadır. Özellikle, etnik gruplar arasında eşitsizliklerin, yerel kaynakların, gelirlerin dağılımının adil olmamasının, engellenmeyen yasadışı ekonomik faaliyetler nedeniyle, Kuzey Irak'ta PKK terör örgütünün bölgeye, Federal Yönetim'e ve komşu ülkelere zarar vermesinin, süregelen etnik çatışmaların Irak Yönetimi'nde merkezi otorite eksikliğinden kaynaklandığını söylememiz mümkündür.

Türkiye ile Irak arasında yaşanan diplomatik sorunların bugüne kadar sağlıklı bir zemine oturtulmamış olması, Kuzey Irak'ta Bölgesel Yönetim'den destek gören PKK'nın bölgede Irak vatandaşı adı altında serbestçe hareket etmesine, dolayısıyla her türlü yasadışı faaliyeti rahatça yapmasına imkân sağlamaktadır. Irak Yönetimi'nin kendi Anayasası'nda yer alan hükümlere uymaması PKK ve destekçilerinin Irak'ta konuşlanması, PKK'nın Irak'ta ekonomik faaliyetlerini kesintisiz bir şekilde devam ettirmesine sebebiyet vermektedir. Kendi iç güvenliğinde ***istikrar*** sağlayamayan, etnik grupları ayırt edip dışlayan bir yapı içerisinde olan Irak Merkezi Hükümeti ve Özerk Bölge, sınır komşularının da güvenliğini bu nedenle tehdit etmektedir.

Irak Devlet sisteminde yaşanılan istikrarsızlık ve hukuki yetersizlik, PKK'nın Irak'ta yasadışı ekonomik faaliyette bulunmasını kolaylaştırmaktadır. Özerk Bölge'nin özellikle sadece Erbil ile ilgilenmesi, Merkezi Hükümet'in de Bağdat ve çevresinde hâkimiyet sürmesi diğer bölgelerde güvenlik zafiyetine neden olmuş, terör örgütleri Kerkük gibi önemli ve stratejik bölgelerde aktifleşmiştir. Irak Merkezi Hükümet ve Kürdistan Özerk Bölgesi'nin etkinliğini sürdürememesi, kendi Anayasalarını da çiğnedikleri anlamına gelmektedir. Siyasetin, ekonominin ve güvenliğin aksak işlemesi, PKK dâhil olmak üzere El-Kaide gibi uluslararası ve bölgesel terör örgütlerinin Irak'ta varlığına sebebiyet vermektedir.[240]

Irak Merkezi Hükümeti ile Bölgesel Kürt Yöntemi'nin etnik ve mezhepsel ayrım gözetmeden Irak'ın bütünü için ortak karar alması

240 Ek-8., Sf. 117.

gerekmektedir. Bu kararlar arasında Irak'ın güvenliği ve güvenlik güçlerinin yetki alanı belirlenmelidir. Irak'ta Özerk Bölge'ye ve Merkezi Hükümet'e bağlı olan güvenlik güçleri, yetki ve sorumluluk kargaşası sebebi ile Irak güvenliğini zafiyete sokmaktadır.[241] Irak sınır kapısı olan Zaho Sınır Kapısı ve Duhok Bölgesi arasındaki mesafede 10.12.2012 tarihinde PKK militanlarının belli başlı güvenlik kontrol noktaları hâkim tepelerdeki ufak kulübelerde varlıkları gözlemlenmiştir.

PKK'nın Avrupa'da haraç listesinin ve para trafiğinin mevcut olduğu, Türkiye ve dünya basınında yer almıştır. Örneğin; Belçika'da, Belçikalı yetkililerce 2010'da ele geçirilen PKK mali hesapları neticesinde on iki milyon avro Roj TV'ye, beş milyon avro Kandil'e, üç milyon avro ise Avrupa'daki kamplara gönderildiği belirtilmektedir. PKK'nın Avrupa'dan yılda yirmi milyon avro para topladığı, ABD'den mali destek geldiği de basında değinilen diğer bir husustur. PKK'nın en fazla parayı ise Almanya'dan topladığı da açıklanmıştır.[242]

PKK terör örgütü "Avrupa Demokratik Toplum Koordinasyonu'' adı altında para toplaması PKK'nın "Sivil Toplum Kuruluşu'' adı altında finans kaynağı elde etmesinin bir yöntemi olarak kamuoyunda yer almıştır. TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, Batman ili Sason ilçe Belediye Başkanı Muzaffer Arslan'ın terör örgütü PKK'nın, şahıslarla illegal ilişkisi ile ilgili açıklamaları şu şekildedir:

"…PKK'nın Kürdistan için ve bu memleket bizimdir gibi sloganlarla gençleri kandırdığını, örgüt adına eleman ve para toplayan kişilerden bazılarının örgüt adına topladığı paralarla İstanbul'da çok zengin olduğunu, örgütle korucular arasında silah, cephane ve bazı maddelerin ticaretinin yapıldığını ayrıca silah, el bombası, telsiz ve diğer şeylerin satıldığını…"[243]

İsviçre, Malta ve Kıbrıs Rum Kesimi'nin, Irak'ta aktif olarak faaliyet gösteren PKK terör örgütüne, ortalama bir milyar dolar fon ayırdığı, bu paranın bir kısmının Dubai'ye aktarıldığına dair açıklamalar kamuoyunda yer almıştır. Avrupa körfezlerinde yer alan gizli milyonerlerin de PKK'ya

241 10.12.2012 Irak Kerkük girişine intikal esnasında, Kerkük girişinde Bağdat Hükümeti'ne bağlı güvenlik güçlerinin kontrol gerçekleştirdiği ve yolcu otobüslerinin Kerkük merkezine sokulmadığı gözlemlenmiştir. 11.12.2012 Tarihinde Irak Kerkük merkezinde Erbil güvenlik güçlerinin varlığı gözlemlenmiştir.

242 "PKK'dan insan ticareti rantı" , Aktif Haber Gazetesi, 05.06.2012, http://www.aktifhaber.com/pkkda-insan-ticareti-ranti-613483h.htm (12.10.2013).

243 TBMM İnsan hakları İnceleme Komisyonu., A.g.e. Sf. 196.

yardım ettiği, Avrupa'da yer alan bazı şirketlerde PKK sempatizanı Kürt asıllı iş adamlarının olduğu ve bu kişilerin PKK'ya mali destek sağladığı bilinmektedir.[244]

PKK'nın finans kaynağını etkileyen diğer bir durum ise Avrupa'da bulunan Kürt Diasporası'dır. Kürt Diasporası, Avrupa'da etkinliği ile para transferi gerçekleştirmektedir.[245] Bu durumu etkileyen hususlar arasında ülkelerin, uluslararası alınan kararlara uymaması, alınan kararların sadece teoride kalması, işlevinin gerçekleşmemesi veya gerçekleştirilmemesi yer almaktadır.

3. PKK Terör Örgütünün Yasadışı Ekonomik Faaliyetleri

PKK terör örgütü varlığını idame ettirebilmesi için finans kaynaklarına ihtiyaç duymaktadır. Yasadışı ekonomik faaliyetler, terör örgütlerine yüksek miktarda kâr sağlamaktadır. Bu sebep ile PKK bu ekonomik faaliyet türünde aktif olarak yer almaktadır. Milli İstihbarat Müsteşarlığı 6 Haziran 1990 ve 11.02.150.75144-14799 Sayılı ve Gizli yazısında, PKK terör örgütünün illegal finans kaynakları arasında tehdit ve şantaj yolu ile toplanan paralar, sahte ABD doları ve Hollanda Florini ile bir kısım ülkelerin paraları sahte para basımı ile sahte pasaport tanziminden elde edilen gelirler, Doğu ve Güneydoğu'da iş yapan müteahhit, ticaret erbabı vb. baskı ile para elde etme, işçi simsarlığı vb. şartlarda gelir elde ettiği belirtilmiştir.[246]

PKK, Zaho'dan Türkiye'ye başta akaryakıt, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetinde bulunmaktadır. PKK, Irak'ta yasadışı ekonomik faaliyetlerde bulunduğu gibi Türkiye'de de Güneydoğu Anadolu halkını tehdit ve şantajla kaçakçılığa teşvik etmektedir. Örneğin; Ardahan Göle ilçesi Gedik Köyü sakini olan Fadime HIŞIR, eşi Casim HIŞIR'ın hayvanlarını yaylaya çıkarılmaması için PKK tarafından uyarıldığı ve daha sonrasında öldürüldüğü, TBMM İnsan Hakları Komisyonu Raporu'nda belirtilmiştir.[247]

---

244 "Org. Saygun: PKK'nın Yıllık Geliri 700-900 Milyon Avro", Today's Zaman Gazetesi, 12.03.2008, www.haberaktüel.com (11.10.2012).

245 Phillips, D.L., "Disarming, Demobilizing, And Reintegrating The Kurdistan Worker's Party" National Committe On, American Foreign Policy, ,America, 2007, Sf. 17.

246 Milli Güvenlik Kurulu, A.g.e. Sf.273.

247 TBMM İnsan hakları İnceleme Komisyonu., A.g.e. Sf. 196.

Prof. Dr. Ümit Özdağ 28.11.2011 tarihli İnsan Hakları İnceleme Alt Komisyon toplantısında, kaçakçılık ile uğraşan belli bir kesim halk ve PKK terör örgütü için şu açıklamalarda bulunmuştur;

"…Bu işin ekonomik boyutu var. Van'ın köyleri, İran sınırındaki köyleri, bakıyorsunuz örgüte oy veriyor, iç taraftakiler AKP'ye oy veriyor. Mantığı ne? Mantığı şu efendim: Bu köylüler için kaçakçılık bir yaşam tarzı ve bu PKK ile birlikte yapılıyor…."[248]

Artan terör eylemleri Türkiye ve diğer devletlerin barış ve güvenliğini tehdit etmektedir. Terör ve terörün finansmanı ile mücadele etmenin önemi açıktır. Terörist amaçlara yönelik temin edilen fon ya da bu tip kazanç yollarının durdurulmasına karşı da tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Amerikan Merkezi İstihbarat (CIA), Ortadoğu Finansal İstihbarat Sorumlusu Jhon Quirk, PKK terör örgütünün Avrupa kaynaklı fonlardan gelir elde ettiğini belirtmektedir. Belirtilen diğer bir konu ise, PKK'nın parasının büyük bir bölümünü PKK yandaşı olan bazı Kürt iş adamlarından sağladığıdır. İş adamlarından elde edilen bu gelirlerin bir kısmını silah, teçhizat gereksinimine harcandığını, bir kısmı ile de birtakım Kürt gruplarının eğitildiğini açıklamıştır. Bu Kürt grupları ise Kürt Gençlik ve Kültür Merkezleri adı altında faaliyet gösteren dernekler olarak belirtilmektedir. Jhon Quirk, bu gruplar üzerinden ayrıca kara para aklandığını da belirtmektedir.[249]

PKK'nın hareket alanının geniş olduğu Irak'ın kuzeyinde yatırım yapan iş adamları ve köylülerden haraç almaya çalıştığı basında yer almaktadır. Mesela PKK, Irak'ın kuzeyinde su projesi yürüten Alman şirketinin temsilcilerinden yüz bin euro haraç talep etmiştir. Ayrıca Settar Mustafa adında iş adamını kaçırıp elli bin dolar fidye isteyen PKK terör örgütü, fidyenin verilmemesi üzerine Settar Mustafa'yı öldürüp evinin kapısının önüne bırakmıştır. Belvari Bölgesi Kürt köylerinde hayvancılık yapan köylülerden ise PKK tarafından haraç alındığı, basında yer alan örneklerdir.[250]

---

248 TBMM İnsan hakları İnceleme Komisyonu., A.g.e. Sf. 195.

249 "Terörün finansmanı yasası ne getirecek", Aktüel Haber Gazetesi, 04.03.2013, http://www.aktuel.com.tr/Dunya/2013/03/04/terorun-finansmani-yasasi-ne-getirecek (10.09.2013).

250 "PKK, Irak'ta Fidye İçin Adam Kaçırıyor", Zaman Gazetesi, 02. 07. 2008, http://www.zaman.com.tr/newsDetail_getNewsById.action?newsId=709192 (10.09.2013)

PKK'nın diğer yasadışı ekonomik faaliyetleri ise Irak'ta yapmış olduğu mazot kaçakçılığıdır. PKK, Irak'ta içine katkı maddeleri koyduğu mazotu "çotura'' adı verilen bidonlar ile katırlarla kaçak olarak Türkiye'ye getirmektedir. Piyasadan %40 daha ucuza satılan bu mazotun ülkeye girişinin bizzat PKK tarafından gerçekleştirildiği bilinmektedir. PKK Uludere'den bir haftada bu yöntem ile 7 - 8 tır dolusu kaçak mazot getirmektedir.[251]

Türkiye'nin sınır güvenliği, komşu ülkelerdeki istikrarsız durumdan etkilenmektedir. Türkiye sınır komşularında yaşanan etnik, mezhepsel ve siyasi kaynaklı çatışmalar, Türkiye içerisinde terör suçlarını arttırmaktadır. 2006 yılında Adana'da 918, Ankara'da 2010, Bursa'da 691, İstanbul'da 1037, Mersin 1.182 kişi kaçakçılıktan gözaltına alınmış iken bu sayı Türkiye genelinde 19.992 kişi olarak kayda alınmıştır. Bu kişiler arasında terör örgütü mensupları da yer almaktadır.[252]

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) Mali Eylem Görev Grubu, 7 Mayıs 2007 tarihli açıklamasında, PKK terör örgütünün finans kaynaklarına değinmiştir. Bu açıklamaya göre PKK terör örgütünün uyuşturucu ticareti, insan kaçakçılığı, kara para aklama ve haraç gibi yasadışı faaliyetlerden gelir elde ettiği ve Türkiye'de 2007 yılında artışa geçen PKK eylemlerine paralel olarak, Avrupa ülkelerinde organize suç faaliyetlerinin de yoğunlaştığı açıklanmaktadır.[253]

3.1. Silah Kaçakçılığı

Terör eylemleri için silah ve patlayıcı maddeler önemli araçlardır. Bu araçların en önemli unsuru ise onları kullanacak olan teröristlerdir. Bu eylemleri yapacak olan teröristlerin barınma, giyinme ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması maliyet artışını da beraberinde getirmektedir.

251 Pazarcı, E., "İşte PKK'nın para kaynağı",Takvim Gazetesi, 27.09.2011, http://www.takvim.com.tr/Yazarlar/emin_pazarci/2011/09/27/iste-pkknin-para-kaynagi (11. 08. 2012).

252 Tüzüntürk, S., "Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi: Suç İstatistikleri Üzerine Bir Uygulama" Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt. XXVIII, Sayı. 2,Uludağ, 2009, Sf. 71 – 91.

253 Sarıçam, A, G., "Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu"TBMM, Dönem. 23, Yasama Yılı. 3, S. Sayısı. 323, Ankara, 2008, Sf.11.

Terör örgütleri, hem varlıklarını hem de eylemlerini sürekli kılmak için kentsel ve kırsal hücre yapılanmalarında belli başlı kişileri barındırmak zorundadır. Bu barındırmanın maliyetini karşılamak için de kaynak ayrılması gerekecektir.

Silah kaçakçılığı ile terörizm arasında doğrudan bir ilişki olduğu belirtilmektedir. Silah kaçakçılığı, iç siyasi çekişmeler, savaş ve terör gibi olayların tırmanışa geçmesi ile etkisi artan bir kaçakçılık türüdür. Terör örgütleri silah kaçakçılığı yapmak suretiyle hem güvenliklerini ve eylemlerini gerçekleştirebilmekte, hem de bu silahları diğer örgütlere satarak gelir elde etmektedir. Son zamanlarda ise nükleer ve kimyasal silah yapımında kullanılan maddelerin kaçakçılığı da silah kaçakçılığında önemli bir kaynak haline gelmiştir.[254]

Silah kaçakçılığı, PKK terör örgütü için finans kaynağı olmakla birlikte eylemlerinde de önem arz etmektedir. PKK terör örgütünün silah kaçakçılığından finans sağlaması Türkiye için bir tehdit oluşturduğu gibi, bu silah satışlarını DHKP/C gibi diğer terör örgütlerine yapması Türkiye için tehlikenin boyutunu farklılaştırmaktadır. Nitekim bu silah satışlarının sivil halka da yapılması hem sivil silahlanmayı hem de suç istatistiklerini arttırmaktadır.

Terör örgütleri tarafından yapılan silah ve mühimmat kaçakçılığı, toplumun, huzurunu bozan ve ülke güvenliğini tehlikeye sokan bir suçtur. Emniyet Müdürlüğüne bağlı olan Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2012 yılı verilerinde, Türkiye'de ele geçirilen silahların büyük bir çoğunluğunun ruhsatsız olduğunu belirtilmektedir. 2009 - 2011 yılları arasında şahsa karşı işlenen suçlarda yedi bin üç yüz on dört silahın %73'ünün, mala karşı işlenen suçlarda altı yüz yetmiş bir ateşli silahın % 70'inin ruhsatsız olduğu tespit edilmiştir.[255]

2009 - 2010 yılı verilerinde, PKK mensubu altı bin teröristin olduğu belirtilmektedir. Bunların üç bin ila üç bin beş yüz'ünün Kuzey Irak'ta olduğu da açıklanan diğer bir konudur. Her terörist için aylık ortalama beş yüz dolar harcandığı var sayılmaktadır. Hesaplama sonucunda altı bin teröristin maliyeti, aylık minimum üç milyon dolar olduğu belirtilmektedir.[256] Türk Silahlı Kuvvetleri, PKK'nın elinde en az elli milyon dolarlık silah

254 Aykın, H., Sözmen, H.K., A.g.e. Sf. 14.
255 KOM Daire Başkanlığı., *"2012 Kaçakçılık Raporu"*, KOM Yayınları, Ankara, 2012, Sf. 55.
256 Aykın, H., Sözmen, H.K., A.g.e. Sf. 14.

bulundurduğu, 2011 - 2012 yıllarında ise PKK yılda on beş milyon dolarlık silah satın aldığını açıklamıştır. PKK 2011 - 2012 tarihleri arasında özellikle mayın, uzaktan kumandalı patlayıcı ve bunun yapımına dair teçhizat, DOÇKA, KANAS, RPG-7 Roketatar, BCK Fişeği, M-16, G-3, KALAŞNİKOF, C-3, C-4 ve A-4 patlayıcılarını aldığı belirtilmektedir. Bu silah ve patlayıcıların çoğunluğunun Kandil Dağı mağaralarında olduğu, bunların Hakurk, Bekur, Misalog ve Zaho bölgelerindeki cephaneliklere gönderildiği istihbarat raporlarında yer almaktadır.[257]

2011 yılında organize suç örgütlerine yönelik otuz üç ilde toplam yüz iki operasyon gerçekleşmiştir. 2011 yılında gerçekleştirilen iki yüz yirmi dokuz silah kaçakçılığına yönelik operasyonlar incelendiğinde, silahların yabancı menşeli olduğu, bunlar içinde Çek Cumhuriyeti yapımı CZ-75, P-07 ve Sırbistan yapımı CZ-999 Zastava marka tabancalar ile Rus yapımı uzun namlulu Kalashnikof marka silahların öne çıktığı görülmektedir. CZ-75, P-07 ve CZ-999 Zastava marka silahların Irak yönetimi tarafından üretici firmalardan satın alındığı ve sonrasında kayıt dışı olarak örgüt mensuplarına ve kişilere verildiği bilinmektedir.[258]

Türkiye'de ise 1984 - 2006 yılları arasında yaklaşık kırk bin silahın, yapılan operasyonlarla ele geçirildiği ulusal basınlarda belirtilmektedir. ABD tarafından Saddam dönemi sonrasında Irak Devleti'ne hibe edilen ve büyük bölümü kaybolan Amerika menşeli GLOCK marka tabancalar ise İstanbul'da PKK adına silah kaçakçılığı yapan yedi PKK'lı teröriste bulunmuştur. PKK'nın elinde gece görüş dürbünlü uzun namlulu silahların, ağır silahların ve PADROID patlayıcıların olması ise dikkat çekicidir. Türkiye'de silahlı eylemler gerçekleştiren PKK, silahların büyük bir kısmını Kuzey Irak'tan temin etmektedir. Temin edilen bu silahlar Türkiye'ye katırlar ile sınırdan kaçak olarak getirilmektedir. Bu silahların tır, kamyon ve diğer araçların gizli bölme ve yakıt tanklarına gizlenerek ülkeye getirildiği de kamuoyuna açıklanmaktadır. Tır ve kamyon şoförleri, Türkiye'ye girişleri öncesinde PKK tarafından para teklif edilerek ya da tehditle silah kaçakçılığına zorlanmaktadır. Bu yol ile Türkiye'ye getirilen silahlar, PKK'nın sığınaklarına nakledilmektedir.[259]

257 "PKK'nın 50 milyon dolarlık cephanesi", TRT Haberleri, 31. 03. 2013, http://www.trhaberleri.com/pkk-nin-milyon-dolarlik-cephanesi-h12946.html (11.09.2013).

258 KOM Daire Başkanlığı, A.g.e. Sf. 56-57-58-59.

259 Silahlar Türkiye'ye Nasıl Sokuluyor?", Sabah Gazetesi," 18. 09. 2012,

PKK, silah kaçakçılığında Türkiye'yi transit bölge olarak görmemekte, çatışma bölgelerine göre sevkiyatlarını belirlemektedir. PKK'nın 2010 yılı itibari ile ağırlıklı olarak Libya ve Suriye üzerinden silah kaçakçılığı yaptığı, kamuoyunda yer almıştır. Türkiye'ye özellikle PKK terör örgütü tarafından, katırlar sırtında getirilen silahlar hem eylemlerde hem de halka satılmamaktadır. PKK, silah satın almayı ise özellikle Rusya'dan gerçekleştirmektedir.[260]

Rusya Yapımı AK-47

Kaynak: Andaç KARABULUT

PKK mobilize olma özelliği neticesinde silah temin edebilmektedir. PKK'nın ABD menşeli silah kullanmasındaki en büyük etki ise büyük itirazlara rağmen eski Amerikan Başkanı Bush'un, Irak'ta güvenliğin sağlanmasını özel şirket olan Blackwater'a vermesi sebebiyledir. Silahların Irak'a getirilmesi, PKK'nın, ABD menşeli silahlara sahip olmasını

http://www.sabah.com.tr/Gundem/2012/09/18/silahlar-turkiyeye-nasil-giriyor (18.09.2012).

260 "PKK Rusya'dan silah satın aldı", Yakın Doğu Haber Gazetesi, 30.04.2011, http://www.ydh.com.tr/HD8978_pkk-rusyadan-silah-satin-aldi.html (22.04.2012)

sağlamıştır. Avrupa'nın PKK'yı terör örgütü listesine eklemesine rağmen Fransız malı roketatarların, İngiliz marka tabancaların, Alman menşeli bombaların PKK'da bulunduğu bilinmektedir.[261]

PKK silah temininin büyük bir kısmını Irak'ta gerçekleştirmektedir. Irak'ta Saddam rejiminden sonra ortaya çıkan pek çok silahın, çeşitli terör örgütleri tarafından ele geçirildiği ve bunların arasında PKK'nın da olduğu ulusal ve uluslararası basında yer almıştır. Irak'ta istikrarsız ortam nedeniyle farklı ülkelerden gelen, menşeleri ve seri numaraları silinen pek çok silah, Irak'ta aktif olan PKK tarafından satın alınmakta ve farklı örgütlere ticareti yapılmaktadır.

Irak'ta Temini Gayet Kolay Olan DOÇKA Makineli Tüfek

Kaynak: Andaç KARABULUT

Irak, kayıt dışı silah piyasasında, taarruz tipi el bombası fiyatı on ila otuz beş Amerikan doları arasında, Kalaşnikof marka makineli tüfek özelliklerine göre iki yüz elli ila üç yüz Amerikan doları arasında fiyatları değişirken, Suriye iç savaşı ile birlikte bu fiyatlar artmıştır. Irak halkı bu el bombalarının minimum otuz Amerikan dolarına satıldığı-

261 Küçük, C., "PKK silahları kimden alıyor?", Yeni Şafak Gazetesi, 23.02.2013, http://yenisafak.com.tr/yazarlar/CemKucuk/pkk-silahlari-kimden-aliyor/34019 (19.10.2012).

nı, Kalaşnikof marka tüfeklerin fiyatının ise beş yüz Amerikan doları olduğunu belirtmektedir.[262]

3.2 İnsan Ticareti ve Göçmen Kaçakçılığı

Uluslararası Göç Örgütü verilerine göre dünyada yüz otuz milyon civarında göçmen olduğu, bunların yirmi ila otuz milyonunun yasadışı göçmen olduğu açıklanmıştır. Yılda ortalama üç yüz bin ila dört yüz elli bin arasında göçmenin Batı Avrupa ülkelerine giriş yaptığı da tahmin edilmektedir. Afrika'dan İspanya'ya insan kaçakçılığı bedelinin dört bin avro olduğu, sahte kimlik ile bu bedelin altı bin avroya kadar yükseldiği çeşitli literatürlerde belirtilmektedir.[263] İstanbul'dan Londra'ya sahte pasaport ve vize uygulaması ile gidecek olan göçmenlerden kişi başı beş bin sterlin alındığı da kolluklu kuvvet raporlarında yer almaktadır.[264]

Organize suç türü olarak insan ticareti, küçük veya küresel ölçekte faaliyet gösteren suç örgütleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu suç türü yüksek kâr elde ettirmesi ve düşük risk içermesinden dolayı, suç örgütleri tarafından organize edilmekte ve gündemden düşmeyeceği belirtilmektedir. Bu doğrultuda insan ticareti Türkiye'de Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu'nda şu şekilde yer almaktadır:

"Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçıran, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan 12 yıla kadar hapis ve 10.000 güne kadar adli para cezası verilir." Bununla birlikte insan ticareti suçunun, cinsel sömürü, cinsel istismar içermesi gerektiği vurgulanmaktadır.[265]

PKK kuruluş tarihinden günümüze, militan ve sempatizanlarını eğitmek veya maddi kaynaklar temin etmek amacı ile insan kaçakçılığı

262 EK-Fuzuli., Sf. 17.

263 Aykın, H., Sözmen, H.K., A.g.e. Sf. 14.

264 Başaran, E., "Kaçak göçmenin Türkiye yolculuğu", Hürriyet Gazetesi, 16.12.2007,
http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=7875390 (12.12.2012).

265 Erdal, H., A.g.e. Sf. 81.

olaylarında etkin rol oynamıştır. PKK'nın güvenlik sağlama gerekçesi ile insan kaçakçılığında bulunması, göçmenlerden "vergi" adı altında komisyon alması, örgütün yasadışı kazanç türleri arasında yer almaktadır.[266]

Avrupa Polis Birliği Europol raporunda, PKK'nın lojistik olarak Avrupa'dan destek aldığını belirtmektedir. Raporda şu tespit yer almaktadır:

"…Avrupa, örgüt için mali kaynak, militan temini, eğitim ve propaganda amaçlı olarak kullanılan bir lojistik merkez olmaya devam ediyor. PKK, bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için Avrupa çapında eleman temininde rol alan militanlardan oluşan bir ağa sahip bulunuyor. Bu durum bile tek başına, ayrı bir endişe kaynağı oluşturmaktadır…." [267]

PKK için Türkiye, göçmen kaçakçılığında "kaynak, transit ve hedef ülke" konumundadır. Bu durum Türkiye'ye dört milyon yedi yüz bin liraya mal olmaktadır. Bununla birlikte PKK'nın kişi başına üç bin dolar almaktadır. Türkiye'de 2010 yılında yakalanan otuz üç bin kaçak göçmenden PKK, doksan ila yüz milyon dolar kazanç elde ettiği kamuoyunda belirtilmektedir.[268]

PKK, İran ve Irak'tan Avrupa'ya kaçak göçmen sokmak için Türkiye'yi transit geçiş güzergâhı olarak belirlemektedir. Bu durumda Türk güvenlik güçleri tarafından 2008 Ocak ayında yetmiş sekiz olayda üç yüz kırk iki kaçak göçmen, 2013 Ocak ayında sekiz olayda yirmi beş kaçak göçmen yakalanmıştır.[269]

Suriye'de yaşanılan iç savaştan rant elde etmeye çalışan PKK terör örgütünün, Suriye'den toplamış olduğu mültecileri Avrupa'ya götürmeden önce Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nde yer alan Limasol ve Larnaka arasındaki bir köyü toplanma merkezi olarak kullandığı belirlenmiştir. PKK terör örgütü, Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nde insan ticaretini koordine eden "Çerkez" kod adlı kişinin zimmetine para geçirdiği iddiası ile PKK'lı militanlar tarafından öldürüldüğü de kamuoyunda yer almıştır. Fransa'da 2012 yılında yakalanan on üç PKK'lı teröristi, kişi başı on beş

266 Aykın, H., Sözmen, H.K., A.g.e. Sf. 28.
267 "Avrupa'nın PKK İtirafı", Akşam Gazetesi, İstanbul, 12.09.2013, Sf. 3.
268 "Bütün yollar Türkiye'den geçer", Hürriyet Gazetesi, 17.07.2011, http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/printnews.aspx?DocID=18271224 (22.04.2012).
269 Gümrük ve Ticaret Bakanlığı., "Yakalama İstatistikleri", 2013, http://en.gumruk.gov.tr/tr-TR/istatistikler/Sayfalar/ist.aspx (20.08.2013).

ila yirmi bin bin avro karşılığında iki bin mülteciyi Avrupa'nın çeşitli yerlerine götürdüklerini de itiraf etmişlerdir.[270] Bu doğrultuda iç savaş, kaos ve benzeri istikrarsız ortamların PKK tarafından rant elde edilen bir pazar olarak kullanıldığı aşikardır.

PKK Arnavutluk mafyası ile işbirliği yaparak Patra limanından İtalya'ya kaçak göçmen ve beyaz kadın sevk ederek gelir elde etmektedir. Kaçak göçmenlerden kişi başı iki bin ile iki bin beş yüz dolar arasında bir ücret alındığı ve otobüslerle yirmi kadar kaçak göçmeni taşıma kapasitelerinin olduğu basında yer almıştır.[271]

PKK'nın finans kaynakları arasında kadın ticareti de yer almaktadır. Avrupa Parlamentosu'nda, "kadın ticareti" üzerine rapor hazırlayan Yeşiller Grubu'nun üyesi Belçikalı parlamenter Patsy Sörensen, PKK'nın beyaz kadın ticareti ile gelir elde ettiğini açıklamıştır. PKK'nın Hollanda ve Almanya'daki pek çok genelevin patronluğunu yaptığını belirtmiştir. Sörensen'in raporunda Arnavutluk ve Rusya'dan genç kızları Avrupa'ya getirdiklerini, ölüm tehdidi ile PKK'ya doğrudan hizmet verdiklerini, kadın ticaretinin PKK için en az risk taşıyan gelir kaynağı olduğunu açıklamıştır. PKK yabancı uyruklu kadınların pasaportlarına el koyarak, onları yüksek miktarlarda borçlandırarak ve lüks otellerde fuhuşa zorlayarak gelir elde ettiğini belirtmiştir. Ancak PKK terör örgütü insan ticaretinde sadece fuhuş ve göçmen kaçakçılığında bulunmadığı ve organ ticaretinde de aktif rol üstlendiği açıklanan diğer bir konudur[272].

Irak Kerkük bölge halkının açıklamalarında ise Irak'ta yetişkin insan ve çocuk kaçırmanın çok sık olduğu belirtilmektedir. Bu eylemlerin Irak'ta aktif olan PKK mensuplarınca yapıldığı Kerkük halkınca belirtilen diğer bir husustur. Ayrıca Teri Shors, Irak'taki organ kaçakçılığı için şu açıklamalarda bulunmuştur:

"Irak, organ ticareti için sıcak noktalardan biridir. Bu bölgedeki işsizlik nedeniyle Irak'ta insanların %18'i organlarını satmaktadır. Bu bölgede yasadışı böbrek, karaciğer, göz, kan ve deri ticareti bulunmaktadır." [273]

---

270 "Bütün yollar Türkiye'den geçer", Hürriyet Gazetesi, 17.07.2011, http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/printnews.aspx?DocID=18271224 (22.04.2012).

271 "PKK'nın insan ticareti" , NTV Haber, 10. 02. 2011, http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/62983.asp. (22.10.2012).

272 "PKK'nın insan ticareti" , NTV Haber, 10. 02. 2011, http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/62983.asp. (22.10.2012).

273 Shors, T., "Understanding Viruses", Barlett Learning, Burlington, 2013, Sf. 257.

İşsizlik, kaos ve iç savaş gibi durumlardan rant elde eden PKK terör örgütü, organ ticaretinde de bulunarak yasadışı finans elde etmektedir. Irak'ta kaçırılan insanlar kimi zaman terörist olarak yetiştirilirken, hasta veya yaralı olanların bazıları canlı bomba olarak kullanılmakta, bazılarının da organları alınarak insan ticaretinin mağduru olmaktadır.

3.3 Uyuşturucu Kaçakçılığı

Uyuşturucu ticareti terör örgütlerinin finans temininde kullandıkları karlı bir gelir kaynağıdır. Terör örgütlerinin son dönemde artan oranda uyuşturucu ticaretinde yer alması, uyuşturucu ticareti ile uğraşan organize suç örgütleri ile terör örgütlerinin birbirinden ayırt edilmesini zorlaştırmaktadır. ABD Dışişleri Bakanlığı raporlarına göre, yirmi beş büyük terörist grup uyuşturucudan ile gelir elde etmektedir. Bu gruplar arasında PKK'nın da yer aldığı açıklanmıştır.[274] 1998 yılında İngiltere hükümetinin yaptığı açıklamada, Avrupa'ya getirilen uyuşturucunun %48'inden PKK'nın sorumlu olduğu belirtilmiştir.[275]

PKK'nın Irak'taki varlığı sebebi ile Kerkük Polisi Uyuşturucu Mücadele Şube Başkanı Albay Nevzad Salahaddin, Kerkük'te çok fazla uyuşturucunun satıldığını ve kullanıldığını belirtmiş; bu uyuşturucuların çoğunun Bağdat'tan getirilip Kerkük'te gençlere satıldığını açıklamıştır.[276]

Türkiye'de ise; 2008 yılında lise öğrencilerinin %5,6'sının alkol ve uyuşturucu kullandığı istatistikî verilerde yer almıştır. Uyuşturucu madde bağımlılarının %75'inin yirmi yaşından önce uyuşturucu madde kullanmaya başlaması, uyuşturucu kullanımının hızla arttığının göstergesidir. 2008 yılı verilerine göre, ilköğretim çağındaki çocukların %1,7'si uyuşturucu kullanırken ortaöğretim öğrencilerinin %4 esrar, %1,7 uçucu madde kullanmaktadır. Uyuşturucunun okul çağındaki çocuklar tarafından kullanılması ve kullanımının yaygınlaşması uyuşturucu tehdidine farklı boyut kazandırmıştır.[277]

---

274 Aykın, H., Sözmen, H.K., A.g.e. Sf. 24.

275 Phillips, D.L., A.g.e. Sf. 12.

276 "Bazen Yetkililer Uyuşturucu Ticareti Yapıyor", Kirkuknow Gazetesi, 2012, http://kirkuknow.com/turkmen/index.php/2012/10/bazen-yetkililer-uyusturucu-ticareti- yapiyorlar/ (11.09.2012).

277 Ünvar, N., "Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı Ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu", TBMM, Dönem. 23, Yasama Yılı. 3, S. Sayısı. 323, Ankara, 2008, Sf. 12.

Uyuşturucunun hızla yaygınlaşması ve ilkokul çocuklarına kadar ulaşması, terör örgütü PKK'nın finans sağlama ve toplumu uyuşturucu satışı ile tehdit etmede ne denli etkili olduğunun göstergesidir. PKK terör örgütü homojen bir yapıda olmadığı için, farklı adlardaki terör örgütleri ile de bir bağının olması mümkündür. Örneğin; El Kaide'nin El Şebab, Hamas terör örgütü, Hizbullah ile müşterek ilişkilerde bulunmaktadır. PKK terör örgütü de farklı terör örgütleriyle istişarelerde bulunmaktadır.

2002 - 2006 yılları arasında Türkiye'de PKK'ya yönelik yapılan çeşitli operasyonlarda, PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığını arttırdığı bunu ASALA, TKPL/ML ve DHKP/C gibi terör örgütlerinin faaliyetlerini finanse etmek amacıyla gerçekleştirdiği belirtilmektedir.[278]

Tarihte uyuşturucu kullanarak teröristlerinin eylemlerinde etkililiğini arttıran Hassan Sabbah, uyuşturucu ile terörist eylemlerini bağdaştırmıştır. Uyuşturucuyu farklı sebeplerde kullandığı çeşitli kaynaklarda belirtilmiştir. PKK terör örgütü de eylemlerinden önce teröristlerine uyuşturucu vererek kimi zaman silahlı saldırılarını, kimi zaman da canlı bomba eylemlerini gerçekleştirmiştir. Teröristlerin uyuşturucu kaçakçılığı yapmalarındaki tek sebep mali kaynak elde etmek amacıyla olduğu da bu doğrultuda düşünülmemelidir. Teröristler, uyuşturucunun stratejik amaçlarına yardımcı olduğuna; bağımlılık yapan maddelerin ticareti ile düşman olarak belirledikleri toplumu zayıflatabileceklerine inanmaktadırlar.

PKK'nın tecrübesiz olan teröristlere, yapacakları eylem öncesinde uyuşturucu kullandırması, PKK için uyuşturucunun sadece gelir kaynağı anlamına gelmediğini göstermektedir. Bingöl-Elazığ karayolu üzerinde bulunan Mendo Deresi mevkiinde 24 Mayıs 1993 yılında, otuz üç Türk askerinin şehit olmasına sebebiyet veren yirmi iki kişilik terörist grubun, eylemden önce uyuşturucu kullandıkları itirafçı olan bir kişi tarafından kamuoyuna açıklanmıştır.[279]

Türk güvenlik güçlerinin kırsal bölgelerde yapacakları olası uyuşturucu operasyonlarına karşı köylerdeki PKK milislerinin, köylere giriş

278 İnceakar, H., "Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı Ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu", TBMM, Dönem: 23, Yasama Yılı. 3, S. Sayısı. 323, Ankara, Sf. 15.

279 Altıntaş, C., Sunar, S., "PKK yüzde 75'ini organize ediyor!", Vatan Gazetesi, 23.10.2012, http://haber.gazetevatan.com/pkk-yuzde-75ini-organize-ediyor/488952/1/Haber (20.08.2013).

çıkış yapan araçların bilgisini örgüt mensuplarına verdikleri, PKK'nın canlı bomba eylemlerinde uyuşturucu ile teröristleri cesaretlendirdikleri bilinmektedir.[280] PKK örgüt sorumlusu Doktor Aydın kod adlı Hacı Türmak ve Reber kod adlı Mehmet Şah Yildeniz'in uyuşturucudan elde etmiş olduğu gelir ile bomba aldığı kamuoyunda yer almıştır.[281]

Türkiye'de uyuşturucu ile mücadelede, afyon yakalanmasında Gaziantep, İstanbul, Van, Adana, Şanlıurfa ve İzmir şehirleri başta gelmektedir. Uyuşturucu madde olan esrar satışında ise artış görüldüğü belirtilmektedir. 2011 yılında toplamda üç bin yüz elli beş kg esrar ele geçirilmiştir. Suç örgütleri uyuşturucu maddeleri Türkiye'de satışa sunarken, aynı zamanda Malezya, Tayland, Japonya, Endonezya ve Avustralya gibi Asya Pasifik ülkelerine de taşımaktadır. [282]

Türk güvenlik güçleri tarafından 1984 - 2011 yılları arasında yapılan üç yüz altmış beş operasyonda sekiz yüz kırk iki kişi yakalanmış, PKK'ya ait altmış hücre ev ve sığınakta çok miktarda uyuşturucu ele geçirilmiştir. PKK'ya karşı yürütülen operasyonlarda yirmi iki bin sekiz yüz yetmiş sekiz kilogram esrar, iki milyon dört yüz seksen dört bin üç kök kenevir bitkisi, dört bin üç yüz beş kilogram bazmorfin, sekiz kilo afyon sakızı, yedi yüz on kilogram kokain, üç yüz otuz yedi bin dört yüz on iki adet sentetik uyuşturucu ele geçirilmiştir. 2009 - 2011 yılları arasında on operasyonda dokuz yüz yirmi üç kilogram esrar ve yüz altmış yedi kilogram eroin ile birlikte pek çok uyuşturucu madde de ele geçirilmiştir. Bekaa vadisinin %85'ine haşhaş ekilmesi örgütün uyuşturucuya verdiği önemi göstermektedir.[283]

Uyuşturucunun kısa zamanda maddi kazanç getirmesi sebebi ile terör örgütü PKK'nın bu faaliyette bulunması kaçınılmaz olmuştur. PKK'nın, uyuşturucu kaçakçılarından vergi adıyla haraç aldığı ve insanlara Halk Savunma Güçleri adı altında mühürlü kâğıt verdikleri kamuoyuna açıklanmıştır. PKK terör örgütü, uyuşturucu üretimini, satışını ve kaçakçılığını tekeli altına almak istemektedir.

280 Altıntaş, C., Sunar, S., A.g.e

281 "PKK'nın İlginç Finans Kaynağı",Star Gazetesi, 28.08.2012 http://www.stargazete.com/guncel/pkknin-ilginc-finans-kaynagi/haber-643594v (10.09.2013)

282 KOM Daire Başkanlığı., A.g.e. Sf. 33.

283 KOM Daire Başkanlığı., A.g.e. Sf. 34.

PKK terör örgütünün uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığı ve uyuşturucunun Irak'tan temin edilmesinin zor olmadığı Abdullah ÖCALAN, Şemdin SAKIK gibi örgütün en üst düzey yöneticileri tarafından bizzat itiraf edilmiştir. Bu uyuşturucu kaçakçılığında, üretiminde ve satışında küçük çocuklar dahi kullanılmaktadır.[284]

Türk güvenlik güçlerinin 2009 yılında gerçekleştirdiği iki yüz seksen iki operasyonda altı ton altı yüz otuz dokuz kilo esrar, iki yüz on sekiz kilo eroin ele geçirilip üç yüz kırk yedi kişi tutuklanmıştır. 2010 yılında ise üç yüz otuz sekiz operasyonda, yedi ton iki yüz seksen iki kilo esrar, kırk sekiz kilo eroin ele geçirilerek üç yüz yirmi altı kişinin tutuklanmıştır, 2011 yılında beş yüz altmış operasyonda on ton yedi yüz seksen kilo esrar ile bir kilo kırk beş gram eroin, dört yüz on gram kokain, dört yüz elli dört sentetik uyuşturucu hap ele geçirilmiştir. Ayrıca dört yüz on iki kişi de tutuklanmıştır. Bu doğrultuda yakalanan uyuşturucu maddelerin miktarı göz önüne alındığında PKK için uyuşturucudan elde edilen gelirin miktarı ve önemi de ortaya çıkmaktadır.[285]

Türkiye'de ele geçirilen eroin miktarı her yıl Avrupa'nın tamamında ele geçirilen toplam eroin miktarının yaklaşık iki katıdır. Bu rakam dünya genelinde ele geçirilen eroinin %20'sine denk gelmektedir.[286] Bu nedenledir ki PKK terör örgütünün finans kaynakları içinde yer alan uyuşturucu ticareti, fonlardan elde edilen gelirlerden sonra ikinci önemli gelir kaynağı olmuştur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 23. Yasama Döneminde uyuşturucu başta olmak üzere madde bağımlılığı ve kaçakçılığı sorunlarının araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırma Komisyonu'nun 28 Şubat 2009 tarihli raporunda:

"Kaçakçılık boyutu başlıklı maddede, kaçakçılığa bulaşmış olanlara verilen cezalar ile kullananlara verilen cezalar arasında ciddi farklılıkların olduğu ve bağımlılık yapan maddelerin teminini engellemek için ekiminin etkili olarak engellenmesi gerektiği ancak cezalardaki alt sınır düşük olduğunun bunun sağ-

284 Aykın, H., Sözmen, H.K., A.g.e. Sf. 25.

285 "PKK belgeli uyuşturucu kaçakçıları", Radikal Gazetesi, 16. 12. 2011, http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&CategoryID=77&ArticleID=1072706 (15.10.2013).

286 "2012 PKK'nın Hezimet Yılı Oldu", Radikal Gazetesi, 03. 01. 2013, http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1115273&CategoryID=78 (09.09.2013).

lanmadığı azlığı, alt sınırlardaki cezalarında arttırılması gerektiği, kaçakçılık ile mücadele eden kurumların uzman personel yönünden desteklenmeleri gerektiği personel yetersizliğinin çok kısa sürede tamamlanması gerektiği vurgulanmıştır." açıklaması yapılmıştır.[287]

Uyuşturucu satışının yoğunluğu, sıklığı ve dinamik yapısı ülkelerin ekonomisini etkilerken konuda uzman nitelikli personel temininde de sorunlar yaşanmaktadır.

3.4 Sigara Kaçakçılığı

Terör örgütleri için yüksek gelirli suç piyasası olan kaçaklığın önemli diğer bir miktarını da sigara ve alkollü içki kaçakçılığı oluşturmaktadır. Bu mallar üzerindeki özel tüketim vergilerinin yüksekliği kaçakçılığı doğurmakta ve terör örgütleri bu yoldan rant elde etmektedir. Amerika'da teröristlerin sigara kaçakçılığından önemli gelir elde ettikleri, Kuzey Carolina ile Michigan eyaletleri arasında terör örgütlerinin sigara kaçakçılığından bir milyon beş yüz bin dolar gelir sağladığı açıklanmıştır.[288] Türkiye'de ise sigara kaçakçılığının büyük bir kısmını PKK gerçekleştirmektedir.

Saddam Rejiminin devrilmesi ile Irak'ın kuzeyinde konuşlanan PKK terör örgütü, günümüzde etkinliğini arttırmıştır. Irak'taki yönetim boşluğu sebebiyle PKK terör örgütü, Irak vatandaşlığı kimliğine sahip olmuştur. Bu nedenle PKK, Irak'ta hareket alanını genişletmiştir. Irak'taki siyasi istikrarsızlık neticesinde Kuzey Irak Kürt Özerk Yönetimi'nin ortaya çıkması, PKK'yı Kuzey Irak siyasetinde de söz sahibi yapmıştır. Bu durum sebebiyle PKK, Irak Kürt Özerk Bölgesi'nde ihalelere katılabilmektedir. Türkiye'ye karşı PKK, Irak – Zaho'da akaryakıt, silah ve sigara kaçakçılığına ağırlık vermektedir.

PKK terör örgütü sigara şirketleri üzerinden de rant elde etmektedir. Sigaraya verilen her bir doların yirmi beş sentinin PKK'ya gittiği ve bu sayede de PKK'nın asgari üç yüz milyon euro gelir elde ettiği, Avrupa Birliği tarafından açıklanmıştır. Türkiye'nin en büyük sigara şirketlerinden biri olan European Tobacco'nun Irak, İran, Kıbrıs ve Romanya üzerinden

287 BAYSAN, P.N., "Alkol, Tütün ve Madde Bağımlılığı Ülke Politikası Panel", Halk Sağlığında Gündem Bülteni, Cilt. 2, Sayı. 9, Ankara, 2012, Sf. 12.

288 Aykın, H., Sözmen, H.K., A.g.e. Sf. 29.

yaptığı kaçakçılık, Türkiye Mali Polisleri tarafından deşifre edilmiştir. Bu tespit üzerine de 24 Eylül 2011 tarihinde Türk güvenlik güçleri tarafından yapılan operasyon neticesinde bu firmanın elde etmiş olduğu gelirin bir kısmını terör örgütü PKK'ya aktardığı belirlenmiştir.[289]

PKK tarafından Bulgaristan, Irak ve İran'dan Türkiye'ye kaçak yolla girişi yapılan sigaralardan yılda yirmi beş milyar lirayı bulan haksız kazanç elde edildiği ve para transferinin banka hesaplarının güvenli olmaması sebebi ile elden yapıldığı Türk güvenlik güçleri tarafından belirlenmiştir. Bu yasadışı faaliyeti uyuşturucu ve sigara baronları ile PKK yöneticilerinin organize ettiği açıklanmıştır. Türkiye'de yılda bir milyar ile bir buçuk milyar dolar değerinde kaçak sigara satıldığı da kamuoyunda paylaşılan bilgiler arasındadır. [290]

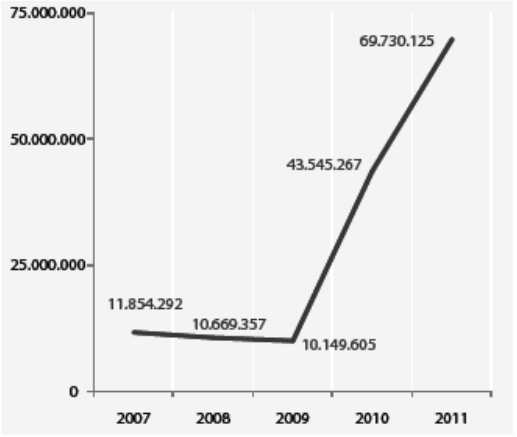
Sigara kaçakçılığının büyük bir kısmı, PKK tarafından Irak, İran ve Suriye'den Türkiye'ye getirtilerek gerçekleştirilmektedir. Kaçak sigaralar PKK tarafından, Van, Ağrı, Artvin, Hakkâri, Şırnak, Mardin, Hatay, Şanlıurfa illerinden iç piyasa girişi ile getirilmektedir. Van'dan gerçekleştirilen kaçak sigara girişi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki şehirlere; Bitlis, Muş, Batman, Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Ağrı, Erzurum ve Iğdır güzergâhından batıya gönderilmektedir. Kargo firmaları ve şehirlerarası yolcu otobüsleriyle kaçak sigara naklinde Şanlıurfa ve Diyarbakır istasyon şehirler olarak belirlenmiştir. Hatay ve Şanlıurfa'dan girişi yapılan sigaralar Osmaniye güzergâhından Gaziantep, Mersin ve Adana'ya dağıtılmaktadır. Karadeniz ve Akdeniz'deki küçük gemilerle ve balıkçı tekneleriyle de Türkiye'ye kaçak sigara getirilmektedir. Irak, İran ve Suriye sınırlarından "sırtçılık" adı verilen yöntem ile sigara girişi yapılmaktadır. 2010'da Şanlıurfa'da bir milyon iki yüz bin paket, Hatay'da bir milyon altı yüz otuz beş bin beş yüz paket, İstanbul'da bir milyon sekiz yüz elli üç bin beş yüz paket, Düzce ve Zonguldak'ta sekiz yüz altmış iki bin paket sigara ele geçirilmiştir. [291]

289 Uludağ, N., "Terörün Musluğu Kesildi", Haber Türk Gazetesi, 07.12.2012, http://www.haberturk.com/gundem/haber/801035-terorun-muslugu-kesildi (08.12.2012)

290 Ateş, H., "PKK'ya kapalıçarşı'dan para transferine darbe" , Sabah Gazetesi, 01.12.2012, http://www.sabah.com.tr/Gundem/2012/12/01/pkkya-kapalicarsidan-para-transferine-darbe (01.12.2012).

291 "Kaçak sigara parası teröre gidiyor", 28.10.2011, Hürriyet Gazetesi, http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/19105229.asp (11.09.2013).

Tablo. 8. Kaçak Sigara Yakalama Miktarı (Paket)

Kaynak: MASAK., *"MASAK Faaliyet Raporu 2011"*, Mali Suçlar Araştırma Kurulu, Kom Yayınları, No. 78,Ankara, 2011, Sf. 22.

Tablo.8'de belirtildiği üzere 2007 yılından 2009 yılına sigara yakalama miktarında bir azalış gerçekleşmiştir. 2009 yılı ve 2011 yılı arasında yaklaşık yetmiş beş milyon paket sigara ele geçirilmiştir. Bunun sebebini MASAK şöyle belirtmektedir;

"…çevre ülkelerde sigaraya uygulanan düşük vergi oranları ve ilgili ülkelerde sigara ithalat miktarlarının ülke potansiyeline oranla çok fazla olması sayılabilir…." [292]

Türkiye'de 2007 yılında on bir milyon altı yüz otuz dört bin üç yüz TL, 2008 yılında altı milyon yüz iki bin yedi yüz yetmiş dört TL, 2009 yılında on milyon yüz elli yedi bin dört yüz on sekiz TL, 2011 yılında otuz bir milyon iki yüz bin iki yüz on sekiz TL, 2012 yılında ise elli iki milyon dört yüz on yedi bin iki yüz altmış yedi TL tutarında tütün ve alkol ele gerçekleştirilmiştir[293]. Ağustos 2009 yılında Hakkâri'de teslim olan, Şervan Bozova kod adlı Ramazan Demir ifadesinde İran'dan

292 MASAK., A.g.e. Sf. 22.

293 Gümrük ve Ticaret Bakanlığı., "Yakalama İstatistikleri", 2013, http://en.gumruk.gov.tr/tr-TR/istatistikler/Sayfalar/ist.aspx (20.08.2013).

Türkiye'ye katırlarla sigara getirildiğini, katır başı yüz kutu sigaranın sınırdan geçirildiğini belirtmiştir. Kimi zaman; bu kaçakçılık faaliyetinin PKK tarafından yapıldığını, kimi zaman ise kaçakçıların gerçekleştirdiğini, bu doğrultuda kaçakçılardan da vergi aldıklarını belirtmiştir. Bu faaliyetler sonucunda PKK, kaçak yollar ile sigara satışından 2007 yılında devleti seksen milyon TL zarara uğratmıştır.[294]

2011 yılında ele geçirilen kaçak sigara miktarında ciddi bir artış olmuş, miktar 2010 yılına göre %60 artmıştır. Türkiye sınırına komşu olan Irak ve İran'da PKK tarafından üretilen sigaraların, sınıra yakın yerlerdeki depolarda saklandığı tespit edilmiş ve çeşitli tarihlerde Türkiye güvenlik güçleri tarafından yapılmış olan operasyonlarla bu kaçak sigaralar ele geçirilmiştir.[295]

Sigara tüketimi toplum sağlığını olumsuz etkilerken, piyasaya sokulan ve sokulmaya çalışılan kaçak sigaralar, kontrolsüz üretim ve gerekli standartlarda üretilmemesi sebebi ile bu olumsuzluğu arttırmakta ve piyasada haksız rekabete de sebebiyet vermektedir.

2011 yılında *"Ucuz Beyaz"* olarak tanımlanan Çin, Bulgaristan ve Dubai menşeli kaçak sigaraların, Türkiye başta olmak üzere Avrupa'nın çeşitli bölgelerine kaçak olarak deniz yolu ile nakledildikleri tespit edilmiştir. Sigara kaçakçılığında dikkat çekici diğer bir husus ise sigara bandrollerinin, PKK tarafından sahte olarak üretilmesi ve piyasaya sunulmasıdır. Sahte ürün ve ürüne dair sahte belgenin hazırlanması ile de PKK terör örgütü finans kaynağı temininde organize eylemlerde bulunmaktadır.[296]

Kuzey Irak'tan Türkiye'ye gerçekleştirilen kaçak sigaralarda PKK'nın etkisi olduğu gibi, Barzani'nin de etkisi çok büyük olmuştur. 2006 Yılı Emniyet Genel Müdürlüğünce belirtilen dikkat çekici husus ise Bulgaristan'da Mesut Barzani'nin kardeşi Necirvan Barzani'nin sigara fabrikasının olmasıdır. Bulgaristan Sofya'da "Prestige" markası ile üretilen düşük kaliteli bu sigara Bulgaristan'dan, Mersin Serbest Bölgesine getirilerek bir kısmı Türkiye iç pazara kaçak olarak, bir kısmı da Kuzey Irak Duhok, Erbil böl-

294 "Silahlar Türkiye'ye Nasıl Sokuluyor", Sabah Gazetesi, 18. 09. 2012 http://www.sabah.com.tr/Gundem/2012/09/18/silahlar-turkiyeye-nasil-giriyor (18.09.2012).

295 MASAK., A.g.e. Sf. 15.

296 MASAk., A.g.e. Sf. 16-20.

gelerine götürülerek dağıtımı ve satışı gerçekleştirilmektedir. Barzani'nin sigaraları, terör örgütleri ve kaçakçılar tarafından da satılarak ciddi finans kaynağı oluşturmaktadır.[297]

3.5 Gümrüklerde Yaşanılan Rüşvet ve Kaçakçılık

Ülkelerin ekonomisinde önemli bir rol alan gümrük teşkilatları, Türkiye için de önem arz etmektedir. Gümrük teşkilatları, "rüşvet, yolsuzluk'' gibi yasadışı ekonomik faaliyetler için merkez teşkil etmektedir.

İhracatın arttırılması ve uluslararası ticaretin geliştirilmesinde, gümrük teşkilatlarının, mevzuatlarının, koordinasyonunun önemi büyüktür. İhracat ve ithalat ülke ekonomisinin temel taşlarını oluşturmaktadır. Öyledir ki; ihracatın arttırılması ve uluslararası ticaretin geliştirilmesi için 1947'de Cenevre'de " Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'' imzalanmıştır.[298]

Ekonomik açıdan yolsuzluğu önemli kılan, yatırım iklimi etkisinden kaynaklanmaktadır. Özel sektörler açısından ekonomik ortam önem taşımaktadır. Yolsuzluk ve rüşvetin yaygın olması yatırımlardaki getirileri belirsiz hale getirmektedir. Türkiye'de gümrük kapılarında yaşanılan yolsuzluğun yaygın bir olgu olduğu da bilinmektedir.[299]

PKK'nın hayali ihracat şebekeleşmesinin ve faaliyetlerinin İstanbul Halkalı, Ambarlı ve Esenlerdeki Gümrük Müdürlüklerinden, Mersin, Hakkâri'deki Gümrük Müdürlüklerine kadar uzanan geniş organizasyon yapıları bulunmaktadır. Firmaların, sahte fatura temin ederek, hiçbir mal alım-satımı olmadığı halde, varmış gibi düzenlenen faturalarla hayali ihracat yaptıkları bilinmektedir. Firmaların belge üzerinde ihraç ettikleri eşya için yurt içindeki tedarikçi firmalara bir ödeme yapılmadığı halde, ödeme yapılmış gibi gösterilip sahte banka dekontları düzenlenmesi hayali ihracat yöntemleri arasındadır. Hayali ihracatın akabinde devletten Katma Değer Vergisi alınması da devlet hazinesine zarar vermektedir. [300]

---

297 Ertem, B., *"Tütün Savaşları"* IQ Yayınları,İstanbul, 2011, Sf.272.

298 Çardal, M., A.g.e. 2008, Sf. 1.

299 Karagöz, K., Karagöz, M., "Yolsuzluk, Ekonomik Büyüme Ve Kamu Harcamaları: Türkiye İçin Ampirik Analiz" , Sayıştay Dergisi, Sayı.76, Ankara, 2010, Sf. 5-22.

300 "Hayali ihracat operasyonunda PKK izi", HaberTürk Gazetesi, 01.05.2012, http://www.haberturk.com/yasam/haber/738728-hayali-ihracat-operasyonunda-pkk-izi

Rüşvet ve yolsuzlukta İstanbul Emniyet Müdürlüğü Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından 2011 yılında İstanbul Gümrüklerine yapılan baskın sonucunda dönemin İstanbul Gümrükleri Baş Müdürü Lütfi E. gözaltına alınmıştır. Yine yolsuzluk ve rüşvet ile mücadelede, Atatürk Hava Limanı Müdürü Hayrettin E. rüşvet alması ve üzerinden yirmi bin Türk Lirası çıkması gerekçesiyle tutuklanmıştır.[301]

Türkiye'de kurulmuş olan firmalar tarafından özellikle Hakkâri Bölgesi'nde hayali ihracat yapılması ve Kandil'e para aktarılması da gümrüklerde yaşanılan yasadışı faaliyetten PKK'nın faydalandığını göstermektedir Hakkâri ve Yüksekova'da, kır beş firmanın dört yüz milyon dolarlık hayali ihracat yaptığı, söz konusu bu kaçakçılıkta PKK'nın etkisinin olduğu, Mayıs 2012 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Müfettişlerinin denetim raporunda yer almıştır. Hakkâri'de 2012 yılındaki dört yüz milyon dolarlık hayali ihracatın yapılması ve devletin de firmalara KDV ödemesi kamuoyunda yer almıştır. Bu faaliyette bulunan firmaların temelinin, Kandil'e dayanması, PKK'nın finans kaynağındaki örgütlenmelerin ne denli geniş olduğunu göstermektedir.[302]

Türkiye'de önemli sigara şirketlerinden olan, Europen Tobacco Anonim Şirketi ile PKK'nın gümrüklerde yapmış olduğu kaçakçılık basında yer almıştır. Europen Tobacco Anonim Şirketi, tütün ürünlerini, Mersin Gümrük Serbest Bölgesi üzerinden, Irak, İran ve Romanya'ya ihraç ediyormuş gibi göstermiş, Mersin Serbest Bölgesi'nden yurt dışına ihraç etmek üzere gemilere yüklenen sigaraları, daha sonra açıkta bekleyen küçük teknelere yükleyerek tekrar Türkiye'ye sokmuş, iç piyasaya aktarmaya çalışmıştır. Paketi yurt dışında sıfır nokta yirmi dört ila sıfır nokta otuz altı TL'ye satılan sigaraların, kaçak olarak geri getirildikten sonra, ülkede bir buçuk TL'den satıldığı Türk Güvenlik Güçleri tarafından deşifre edilmiştir. Kaçakçılıktan elde edilen kara paranın döviz bürolarında aklanıp, PKK'ya aktarıldığı, Europen Tobacco Şirketinin %55 hissesine PKK'nın sahip olduğu açıklanmıştır.[303]

(03.05.2013).

301 "Gümrük'te büyük operasyon", Doğan Haber Ajansı, 08. 01. 2011, http://www.dha.com.tr/gumrukte-buyuk-operasyon_134486.html (05.04.2013).

302 Hakkari Sınır Kapısı Teröristlere Çalışmış", Sözcü Gazetesi, 21. 01. 2013, http://sozcu.com.tr/hakkarideki-gumruk-kapisi-teroristler-icin-calisiyormus.html (15.02.2013)

303 Uludağ, N., A.g.e.

5. SONUÇ

Kayıt dışı ekonominin evrensel olması sebebi ile ülkeler bu ekonomik yapıyı sıklıkla yaşamaktadır. Şahıs ve tüzel kişilerin rekabet üstünlüğü ve kar marjını daha da yükseltmek için bu yola başvurduklarından söz edilmesi mümkündür.

Kapsamlı yapıya sahip olan kayıt dışı ekonomi ve bunun nedenleri, ülkelere göre değişmektedir. Nüfus artışı, gelir dağılımı, göç, iş gücü piyasası gibi sebepler ile vergi yükünden kurtulmak isteme gibi etkenler toplumu yasadışı ekonomik faaliyete itmektedir. Sonuç olarak kayıt dışı ekonomi ve adaletsiz gelir dağılımı toplumun refah seviyesini etkilemektedir.

Devletlerin bürokratik işlemlerdeki yoğunluğu veya niyete bağlı olarak mükelleflerin gerçekleştirmiş olduğu yanlış veya yanıltıcı belge ibrazı da kaçakçılığın doğmasına sebebiyet vermektedir. Ayrıca hukuktaki yetersizlik veya yasal boşluktan kaynaklanan sebepler de kaçakçılığı etkilemektedir. İnsan nefsinin her zaman daha fazlasını istemesi, ihtiyaçların sınırsız, kaynakların kıt olması sebebi ile bireyler kazançlarını paylaşmak istememektedir. Bireylerin ve tüzel kişilerin kazançlarını devletle paylaşmak istememesi, kayıt dışı ekonomiye sebep olmaktadır.

Kayıt dışı ekonomi arasında yer alan yasadışı ekonomik faaliyet diğer adı ile yeraltı ekonomi faaliyet, illegal faaliyetten elde edilen gelir olarak açıklanmaktadır. İllegal ekonomik faaliyetten, bireyler gelir elde ettiği gibi, terör örgütleri de gelir elde etmektedir.

Terör örgütlerinin yasadışı ekonomik faaliyetinden gelir elde edilen ve en belirgin yasadışı ekonomik faaliyet olan kaçakçılık türleri ise silah, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı, sigara kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı, gümrüklerde yaşanılan rüşvet ve yolsuzluktur. Bu finans türlerinin oluşmasına yasaların etkili ve caydırıcı olmaması, kamu görevlilerinin ilgili mevzuat ve görevlerini yeteri kadar bilmemesi sebep olmaktadır.

Ülke yönetimlerinin adil ve istikrarlı olmaması, diğer komşu ülkeler ile olan uyuşmazlıklar, uluslararası sözleşmelerde yer alan yükümlülüklerin ve yerel mevzuatın uygulanmaması, spesifik olarak komşu ülkelerin birbirlerinin ulusal birlik ve beraberliğine gereken ihtimamı göstermemesi, ülkelerde yasadışı ekonomik faaliyetlerinin oluşma sebeplerinin başında gelmektedir.

Kayıt dışı ekonomi ile mücadelede, ulusal yasaların verimliliği ve istikrarının sağlanması, cezaların etkin ve caydırıcı olması, yasadışı ekonomik faaliyetin merkezi olan gümrük kapılarında sıkı güvenlik önlemlerinin komşu ülkeler ile işbirliği içerisinde alınması, bu konuda uluslararası sözleşmelerden destek alınarak karşılıklı yaptırımların uygulanması gerekmektedir. Ayrıca, silah şirketlerinin kontrolsüz üretim ve dağıtımlarını engelleyecek sözleşmelerinin hem ulusal, hem de uluslararası alanda etkinliğinin arttırılması bunun için ikili anlaşmaların ek olarak imzalanması, devletlerin terörü, stratejik bir araç olmaktan çıkararak gerekli hassasiyeti göstermeleri gerekmektedir.

Şiddetten beslenen terör örgütleri, finans kaynaklarını yasadışı ekonomik faaliyetten sağlamaktadır. Bu faaliyeti belirleyen asıl unsur ise; örgütün konuşlandığı coğrafyanın fiziki, siyasi ve uluslararası durumudur. Örneğin; ETA terör örgütünün adam kaçırması ve bundan fidye elde etmesi, Hizbullah'ın uyuşturucu satması buna örnek teşkil etmektedir. Hizbullah'ın ideolojik tutum çerçevesinde Müslüman halkın yoğun olduğu bir coğrafyada etkili olması, Hizbullah'ı güçlü kılmakta ve destek almasına sebep olmaktadır. Günümüzde terör örgütlerinin "*stratejik araç*" olarak görülmesi de yine çıkar doğrultusunda bölge coğrafyasında yer alan ülkelerce Hizbullah'ın destek almasına sebebiyet vermekte ve kaçakçılık faaliyetinde bulunmasına engel olmamaktadır.

Ülkelerin sınır komşularında yaşanılan siyasi durum, ülkelerin güvenliğini etkileyebilmektedir. Bu doğrultuda günümüzde yaşanılan en marjinal örnekler, Irak ve Suriye'dir. İç savaş ve istikrarsız durumu neticesinde sınır güvenliklerinin zafiyete uğradığı, kaçakçılığın arttığı belirlenmiş ve görülmüştür. Çünkü; istikrarın sağlanamadığı, iç savaşın yaşandığı bu ülkelerde en önemli finans kaynağı silah ve uyuşturucu kaçakçılığı olmuştur. Bu doğrultuda PKK terör örgütü, Suriye ve Irak'ta kaçakçılık faaliyetleri ve yasadışı ekonomik faaliyetler ile gelir elde etmektedir.

Kaosun yaşanıldığı bölgelerde silah, uyuşturucu ve sigaranın temini güvenliğin olmaması sebebi ile kolaylaşmaktadır. Kolay ve ucuz temin edilen bu mallar, PKK için finans kaynağı niteliği taşımaktadır.

Yirmi yılı aşkın süredir Türkiye PKK ve PKK'nın yasadışı ekonomik faaliyetleri ile mücadele etmektedir. PKK'nın yasadışı yollar ile elde ettiği gelirler yine örgütün yapılanması ve faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla kullanılmaktadır. PKK'nın konuşlanmış olduğu coğrafyalarda siyasi istikrarın ve güvenlik istikrarının olmaması, bölgeye sınır komşusu olan ve Türkiye'ye karşı olumsuz tutum sergileyen devletlerin olması sebebi ile PKK bölgede etkinliğini sürdürebilmektedir.

Irak'ta Saddam rejiminden sonra kurulan Bağdat ve Erbil Özerk Yönetimlerinde istikrarın olmaması, başta PKK olmak üzere pek çok terör örgütünün Irak'ta varolmasına sebebiyet vermektedir. Irak'da kaos ve mezhep savaşlarının varlığı, PKK için Irak'ı silah temin ve pazar yeri olarak belirlemesine sebep olmaktadır.

Bağdat ve Erbil Hükümeti' ne bağlı güvenlik güçlerinin yetki ve sorumluluklarının net bir şekilde belirlenememesi, bölgede istikrarsızlığın bir diğer nedenini oluştururken bu durum neticesinde bölgede güvenlik zafiyeti baş göstermektedir. PKK terör örgütü de bu zafiyeti avantaja çevirerek uyuşturucu başta olmak üzere silah, sigara ve insan ticareti yapmakta ve bu yasadışı ekonomik faaliyetten gelir elde etmektedir. Bu kaçakçılık faaliyetlerinin yapıldığı güzergâhlardaki gümrük sınır kapılarında ise rüşvet gibi yolsuzluklar ortaya çıkmaktadır.

Uyuşturucu temini ve satışı PKK için önem arz ettiği gibi terörist eğitiminde de kullanılmaktadır. Bu eylemsel stratejinin duayeni olan Hassan Sabbah gibi, teröristleri uyuşturucuya alıştıran, PKK terör örgütünün de eylemlerinde uyuşturucu etkisinde kalan teröristler kullandığı ifşa edilmiştir.

PKK'nın kaçakçılık faaliyetlerinin gerçekleştirildiği hedef ülkeler arasında Türkiye yer almaktadır. Profesyonel devlet anlayışı gereğince hükümetler tarafından gerçekleştirilmeye çalışılan vergi, ekonomi, güvenlik politikalarındaki uygulamalarını avantaja çevirmeye çalışan PKK'nın, bu doğrultuda kaçakçılık faaliyetlerini ve kaçakçılık faaliyeti için güzergâhını Türkiye olarak belirlediği bilinmektedir.

Çeşitli sebepler doğrultusunda (terör sebebi ile güvenlik sorunu) Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ve sınır bölgelerinde gerekli iş alanla-

rının bulunamaması nedeniyle, PKK tarafından bölge halkı kaçakçılığa teşvik edilmektedir. Bu doğrultuda PKK'nın kaçakçılık yapan halktan vergi aldığı ve PKK'nın bu şekilde finans sağladığı bilinmektedir.

PKK'nın aktif kaçakçılık faaliyeti başta Türkiye olmak üzere Avrupa Devletlerinin ekonomisine de zarar vermektedir. Ancak PKK'nın yasadışı ekonomik faaliyeti her ne kadar ülke sınırları içerisinde gerçekleştirilse de, ülke dışından aldığı destek ile varlığını devam ettirebilmektedir.

PKK terör örgütünün illegal faaliyetler doğrultusunda finans temin ettiği katidir. Ayrıca pek çok Avrupa Ülkesi tarafından terörün stratejik araç olarak görülmesinden mütevellit, PKK'ya finans ve teçhizat yardımı yapıldığı kamuoyunda yer almıştır. Bu doğrultuda Avrupa'dan PKK'ya para transferinin çeşitli dernek ve vakıflar aracılığı ile gerçekleştirildiği bilinmektedir.

KAYNAKÇA

Kitap

Akdeniz, S., Öcal. M. F., **"Ekonomik Suçlar Ve Kriz"** Political Economy Crisis And Development. Ijopec Publication, Türkiye, 2011.

Artokça, İ., **"Eş-Şebap Terör Örgütü"** Stratejik Rapor No.63, ORSAM, Ankara, 2013.

Aslan, C., **"Araratta 320 Gün"** Kutup Yıldızı Yayınları, 2007.

Atıcı, B., Gümüş, Ç. **"Bireylerin Terör Hareketlerine Katılım Durumları İle Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişki"** Türkiye'nin Güvenliği Sempozyumu, Elazığ, 17-19 Ekim 2001, Sf.83-93.

Atwan, A. B., **"*The Secret Histoy Of al Qaeda*"** Saqi Books, California, 2006.

Aydın, N., **"Küresel Terör Ve Terörizm"** Kumsaati Yayın Dağı, İstanbul, 2009.

Ayverdi. S., **"Türkiye'nin Ermeni Meselesi"** Kubbe Altı Dizgi Merkezi, İstanbul, 2007.

Bal, İ., **"Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Komplo Teorileri"** Siyasal Basın Yayın Dağıtım, Ankara, 2006.

Başar. Z., "**Ermenilerin Hiyanetleri Ve Erzurum'daki Cinayetleri"** Türk Kültürü Dergisi, Sayı: 156, Ekim 1975, Ayyıldız Matbaası, Ankara,1975.

Başbuğ, İ., **"Terör Örgütlerinin Sonu"** Remzi Kitapevi.İstanbul, 2011.

Baybaş, Ş., "**Türkiye'deki Terör ve Terörle Mücadele Yöntemleri Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme"** Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 2007.

Baytar, Y., **"Kayıt Dışı Ekonomi İle Mücadele Yöntemi Yüksek Lisans Tezi"** Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2006.

Becker, K. F., **"The Informal Economy"** Published by Sida Fact finding study . Production: ORGUT Consulting AB, 2004, Sf. 8.

Becker, S. G., **"Crime And Punishment: An Economic Approach"** Columbia University Journal Of Political Economy, Columbia, 2001, Sf. 169.

Berry, L., Curtis, G. E., Hudson, R. A., Kollars, N. A., **"A Global Overvıew Of Narcotıcs-Funded"** A Report Prepared By The Federal Research Division, Library Of Congress, Washington, 2002.

Biçer, Y., **"Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonomiyi Önlemeye Yönelik Vergi Politikaları ve Değerlendirilmesi"** Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2006.

Boran, Y., **"Ortadoğu'da Direniş"** Siyah Beyaz Yayın, İstanbul, 2011.

Cirhinlioğlu, Z., **"Terör Ve Toplum"** Gündoğan Yayınları, İstanbul, 2004.

Çardak, M., **"Türk Gümrükçülerin 100 Yıllık Serüveni"** Evrim Yayın Evi, İstanbul, 2009.

Çardak, M., **"Türkiye'mden Gümrük Manzaraları"** Evrim Yayınevi, İstanbul, 2008.

Denker, M. S., **"Uluslar arası Terör Türkiye Ve PKK"** Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1997.

Doğan, A., **"Jitemi Ben Kurdum"** Timaş Yayınları, İstanbul, 2011.

Eggenberger, N., **"Informal Sector Support And Poverty Reduction"** Gerster Consulting, 2005.

Erdin, M., **"Hizbullah Ve Hamas"** Kastaş Yayınevi, İstanbul, 2002.

Eröz, M., **"Kürtlerin Menşei ve Türkmenlerin Kürtleşmesi",** İ. Ü. İktisat Fakültesi, Sosyoloji Konferansları, 1964-1965.

Ersever, A. C., **"Üçgendeki Tezgah"** Ocak Yayınları, Ankara, 1993.

Ertem. B., **"Tütün Savaşları"** IQ Yayınevi, İstanbul, 2011.

Eymür, M., **"Bir Mit Mensubunun Anıları: ANALİZ"**Milenyum Yayınları, İstanbul, 2005.

Frıedman, M., **"Inflatıon And Unemployment"** Nobel Memorial Lecture, The University of Chicago, Illinois, USA, 1976, Sf. 267-286.

Güloğlu, T., **"The Reality of Informal Employment in Turkey"** Cornell University ILR School, Newyork, 2005.

Hamza, A., **"Makedonya – Arnavutluk İlişkilerinde Arnavutluk Sorunu"** Logosa Yayınları, Üsküp, 2005.

Hançerlioğlu, O., **"Büyük Fikir Kitapları Dizisi"** Remzi Kitap Evi, İstanbul,1995.

Kamuran. G., **"Ermeni Dosyası"** TTK Basımevi, Ankara, 1983.

Katkat, M., **"Muhasebede Vergi Yönünden Denetimin Kayıt Dışı Ekonomi Üzerindeki Başarısı"** Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Erzurum, 2007.

Kapmaz, C., **"Öcalan'ın İmralı Günleri"** İthaki Yayınları, İstanbul, 2011.

Karaş, Z., **"Ermeni Terör Örgütü: ASALA"** Atılım Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.

Kazgan, G., **"Türkiye Ekonomisinde Krizler 1929-2001"** Bilgi İletişim Grubu Yayıncılık, İstanbul, 2005.

Kırcı, N., **"Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonominin Tahmini Ekonometrik Bir Yaklaşım"** Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2006.

Kürkçü, E., Gür, N., **"İddianame"** V Yayınları, İstanbul, 1988.

Laçiner, S., **"Ermeni Sorunu, Diaspora ve Türk Dış Politikası"** Karınca Yayınları, Ankara, 2008.

Mikail. E. H., **"Rus Dış Politikası ve YENİ ÇAR PUTİN"** IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2007

Mikail. E. H., Tazegül. A., **"Türkiye ile Azerbaycan Siyasi ve ekonomik İlişkileri (1990-2005)"** IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2012, İstanbul

Önder, M., **"Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonomi Ve Uluslararası Uygulamalar Işığında Çözüm Önerileri"** T.C Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Mesleki Yeterlilik Tezi, Gelir İdaresi Başkanlığı, Ankara, 2012.

Öner, Z. M., "**Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları"** Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara, 2013.

Özcan, H. S., **"Kürt Sorunu Anatomisi"** BSR Yayın Grubu, İstanbul, 2012.

Phillips, D. L., **"Dısarming, Demobilizing, And Reıntegrating The Kurdistan Worker's Party"** National Committe On, American Foreign Policy, America, 2007.

Qassam, N., **"Hizbullah"** Kesit Yayınları, İstanbul, 2006.

Saygılı. H., **" 1905 Rus Devriminin Osmanlı İmparatorluğuna Etkileri"** İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul, 2012.

Shors, T., **"Understanding Viruses"** Barlett Learning, Burlington, 2013, Sf. 257.

Soylan, B., **"Kayıt Dışı"** Alfa Yayın, İstanbul, 2008.

Sugözü, İ. H., **"Kayıt Dışı Ekonomiyi Önlemede Vergi Politikaları"** Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Konya, 2008.

UNODC., **"World Drug Report 2011"** Unıted Natıons Offıce On Drugs And Crıme, Viena, 2011.

Uras. E., **"Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi"** Belge Yayınları, İstanbul,1987.

Uysal, D., Mucuk, M., Gerçeker, M., **"Terörizmin Ekonomik Etkileri: Türkiye Örneği"** Uluslararası Davraz Kongresi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, 24-27 Eylül 2009, Sf. 1-15.

Yılmaz, S., **"*Terör ve Türkiye*"** Kumsaati Yayıncılık, İstanbul, 2009.

Süreli Yayınlar

Akbay, A. **"Naylon Fatura Kullanımında Kaçakçılık Suçu İçin Kasıt Aranması"** Mali Çözüm Dergisi, Sayı: 59, İstanbul, 2002, Sf. 13-14.

Akşam Gazetesi **"Avrupa'nın PKK İtirafı"** İstanbul, 12.09.2013, Sf. 3.

Alsan Z., M**., "1949 Cenevre Sözleşmesi"** Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: VII Sayı: 3-4, Ankara, 1950.

Aslanlı. A., **"Karabağ Sorunu Ve Azerbaycan-Türkiye-Ermenistan İlişkileri"** Çankırı Karatekin Üniversitesi Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi, Sayı: 1(1) Çankırı, 2012.

Avcı, İ. **"El Kaide Tehdidi İle Mücadele"** Polis Bilimleri Dergisi, Cilt:11 (3), Sayı:1(3), Ankara, 2009.

Baysan, P. N. **"Alkol, Tütün ve Madde Bağımlılığı Ülke Politikası Panel"** Halk Sağlığında Gündem Bülteni, Cilt:2, Sayı: 9, Sf. 11

Buesa, M., Baumert, T**., "Dısmantlıng Terrorıst's Economıcs: Unıversıdad Complutense De Madrıd"** Facultad de Ciencias Económicas Empresariales. Sayı: 11, Madrid, 2012, Sf. 11- 28.

Canar. B., **"Rusya Federasyonu'nun Azerbaycan İle İlişkileri"** Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Cilt: 2, Sayı: 1, Çankırı, 2012.

Çetintaş, H., Vergil, H., **"Türkiye'de Kayıtdışı Eekonominin Tahmini"** Doğuş Üniversitesi Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 1, İstanbul, 2003, Sf.15-30.

Demirci, S., **"Terörizme Karşı Mücadele Modelleri"** Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt. 2, Sayı: 2, Çankırı, 2013, Sf. 206.

Derdiyok, T., **"Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonominin Tahmini"** Türkiye İktisat Dergisi, Sayı:14, İstanbul,1993,Sf 54-55.

Doğanay. R., **"Milli Mücadele Döneminde Türkiye, Sovyet Rusya Ve İtilaf Devletlerinin Kafkas Politikaları"** Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 19, Sayı: 2, Elazığ, 2009, P.281-282.

Doğan. K., "**Ermeni Mezalimi ve Erzurum'un Çilesi"** Aziziye Dergisi, Sayı: 7, Temmuz 1997, İstanbul, 1997.

Duman. S., **"Ali Rıza Paşa Hükümeti'nin Kuruluşu"** Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 12, Sayı: 2, Elazığ, 2002.

Eldem. E., **"26 Ağustos 1896 "Banka Vakası ve 1896 "Ermeni Olayları"** Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar Sayı:5, 2007.

Erdal, H., **"Organize Bir Suç Türü Olarak İnsan Ticareti Ve Türkiye Örneği"** Polis Bilimleri Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 2, Ankara, 2008, Sf. 1 -24.

Erkuş, H., Karagöz, K., **"Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonomi ve Vergi Kaybının Önemi"** Maliye Bakanlığı Maliye Dergisi, Sayı: 156, Ankara, 2009, Sf. 126.

Erol, M. S., **"Orta Asya'da Güvenlik Sorunları"** USAK OAKA Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2, Ankara, 2005, Sf. 97.

Gök, K. A., **"Vergi Direncinin Gelişimi"** Marmara Üniversitesi İ.İ.B.f. Dergisi, Cilt:12, Sayı: 1, İstanbul, 2007, Sf. 143-163.

Gürbüz V., **"Dağlık Karabağ Sorunu Karşısında Taraf Ülkeler, Bölgesel Ve Küresel Güçler"** Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 15 /2, Ankara, 2013.

Gökırmak, M., **"Afganistan: Bölgesel Rekabet Ve Yeni Açılımlar"** Journal Of Security Strategies (Güvenlik Stratejileri Dergisi), Sayı: 13, C.E.O.O.L. Service, Poland, 2011, Sf. 23-24.

Karagöz, K., Karagöz, M., **"Yolsuzluk, Ekonomik Büyüme Ve Kamu Harcamaları: Türkiye İçin Ampirik Analiz"** Sayıştay Dergisi, Sayı: 76, Ankara, 2010, Sf. 5-22.

Karlıkaya, C., Öztuna, F., Sola,. Z. A., Özkan, M., Örsel, O., **"Tütün Kontrolü"** Toraks Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 1 ,Ankara, 2006, Sf. 51-64.

Kıldiş, Y., **"Kayıt Dışı Ekonominin Boyutları"** Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:2, Sayı:2, İzmir, 2000, Sf. 2.

MASAK., **"MASAK Faaliyet Raporu 2011"** Mali Suçlar Araştırma Kurulu, Kom Yayınları, No. 78, Ankara, 2011.

Memiş. E., **"Ermenilerin Kökeni ve Geçmişten Günümüze Türk-Ermeni İlişkileri"** Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Ermeni Özel Sayısı, Afyon, 2005.

Nazır. B., "**Gümüşhane'de 1895 Ermeni Olayları"** SAÜ Fen Edebiyat Dergisi Sayı:1, Sakarya, 2009.

ORSAM., **"Orta Doğu Analiz"** ORSAM Dergisi, Cilt:4, Sayı:42, Ankara, 2012, Sf. 40-137.

Önder, İ., **"Kayıt Dışı Ekonomi ve Vergileme"** I.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Sayı: 23-24, İstanbul, 2000.

Özer, M., Biçerli, K., **"Türkiye'de Kadın İşgücünün Panel Veri Analizi"** Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 1, Eskişehir, 2003, Sf. 60.

Özsoy. İ., "*Sovyet* **Sisteminin Çöküşünden Tarihî ve Evrensel Dersler"** Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı, Sayı: 39, Ankara, 2 06, Sf..179-180-181.

Quarbanov, İ. B., **"Terörizmin Finansmanı İle Mücadelede Uluslararası Girişimlere Bir Bakış"** Azerbaycan Vergi Belgeleri, Sayı: 9, Azerbaycan, 2011, Sf. 87-95.

Sarı, B., **"Amerikan Ulusal Çıkarları ve Afrika"** Ankara Üniversitesi Afrika Çalışmaları Dergisi,Cilt: 1, Sayı: 2, Ankara, 2012, Sf. 95-119.

Selvi. H., **"Terör Eylemlerine Tarihsel Bir Yaklaşım: Osmanlı Devleti'nde Ermeni Terör Eylemleri Ve Yurtdışı Bağlantıları"** Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi, Cilt: 2 (1), Sakarya, 2011.

Takim, A., **"Effectıveness Of The Informal Economy İn Turkey."** European Journal of Social Sciences, Cilt: 19, Sayı: 2,Bartın, 2011, Sf. 308-319.

Tataroğlu, M**., "Terörün Siyasal Bütünleşmeye Etkisi"** Muğla Üniversitesi SBE Dergisi, Sayı: 7, Muğla, 2002, Sf. 3-9.

Tüzüntürk, S., **"Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi: Suç İstatistikleri Üzerine Bir Uygulama"** Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 28, Sayı: 2,Uludağ, 2009, Sf. 71 – 91.

Ünal. Ö., F., **"Azerbaycan 1988-1995: Sancı, Kargaşa Ve İktidar"** Qafqaz Üniversitesi İ.İ.B.F Kamu Yönetimi Bakü/Azerbaycan, 2000.

Üstün, O.**"Suç Gelirlerinin Aklanması Ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Konusundaki Yasal Düzenlemeler**" Bankacılar Dergisi, Cilt: 21, Sayı: 74, İstanbul, 2010, Sf. 71

Yıldırım, M., **"Karaparanın Kayıtdışı Ekonomi İçindeki Yeri ve Karapara Aklamanın Ekonomiye Getirdiği Tehlikeler"** Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:9, Sayı: 1, İzmir, 2007, Sf. 555.

Yılmaz, R. **"Azerbaycan Dış Siyasetinde Bağımsızlık Sonrası Yıllar ve Karabağ Problemi"** Çankırı Karatekin Üniversitesi iktisadi ve idari Bilimler Fakültesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, Sayı: 2, Çankırı, 2010.

Diğer Kaynaklar

Aykın, H., Sözmen, H. K., **"Terörün Finansmanı"** Mali Suçları Araştırma Kurulu, Yayın No: 12, Ankara, 2009, Sf. 27.

Başeri. A., **"Soykırım ve Soykırıma İlişkin Uluslar arası Mekanizmalar"**

Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 108, 2013.

Birleşmiş Milletler., **"Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/940)"** Birleşmiş Milletler, New York, 2000, Madde 2.

Çolak, M., **"Kayıt Dışı Ekonomi ve Çözüme Yönelik Politika Önerileri"** Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı Dergisi, Yayın No: 2012/423 Ankara, 2012, Sf.1-19.

Dursun, H., **"Suçun Ekonomik Modelleri"** İktisadi Sektörler Ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 1997, Sf. 15.

Gelir İdaresi Başkanlığı., **"Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Strateji Eylem Planı"** Yayın no: 87, Ankara, 2009, Sf. 15.

Gelir İdaresi Başkanlığı., **"Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Stratejisi Eylem Planı"** Yayın no: 89, Ankara, 2012, Sf. 3.

İnceakar, H., **"Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu"** TBMM, Dönem. 23, Yasama Yılı. 3, S. Sayısı. 323, Ankara, Sf. 15.

İncil **"Sevindirici haber"** Kitabı Mukkades Şirketi. İstanbul, 1998.

İzmiroğlu, A., **"Kayıtdışı Ekonomi Özel İhtisas Komisyonu Raporu: Devlet Planlama Teşkilatı Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı"** Devlet Planlama Teşkilatı, Yayın no: 2603-612,Ankara, 2001, Sf. 57-58.

KİHBİ., **"Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2011 Raporu"** Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Yayın no:78, Ankara, 2012, Sf. 2.

5607 Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 2007 Resmi Gazete, 2007, Madde 3

KOM Daire Başkanlığı., **"2012 Kaçakçılık Raporu"** KOM Yayınları, Ankara, 2012, Sf. 55.

Milli Güvenlik Kurulu **"Kendi İfadesiyle PKK Kimdir Ne Yapmak İstiyor"** Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Yayınlarından No: 3, Ankara, 1994.

Sarıçam, A. G., "**Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu"**

TBMM, Dönem. 23, Yasama Yılı. 3, S. Sayısı. 323, Ankara, 2008, Sf.11.

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu., **"Terör Ve Şiddet Olayları Kapsamında Yaşam Hakkı İhlallerinin İncelenmesine Yönelik Kurulan Alt Komisyon Raporu"** TBMM, Ankara, 2013, Sf. 40.

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı İşsizlik Oranı 2011.,

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı 10761 Sayılı Haber Bülteni.

Uyuşturucu Maddelerle İlgili 5728 Sayılı Kanun., Tertip. 5,Cilt: 26, Resmi Gazete, Ankara, 2008,Madde 4.

Ünvar, N., "**Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı Ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu"** TBMM, Dönem. 23, Yasama Yılı. 3, S. Sayısı. 323, Ankara, 2008, Sf. 12.

Yükseler, Z., **"Makro Ekonomik Hesaplar Ve Ödemeler Dengesi"** Devlet Planlama Teşkilatı Yıllık Programlar ve Konjektür Değerlendirme, Ankara, 1995, Sf.5.

İNTERNET KAYNAKÇASI

Resmi İnternet Yayınları

Alkan, N., **"Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları"** Emniyet Genel Müdürlüğü, Ankara, 2004,

http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm10_makale5.html (26.11.2012).

Dışişleri Bakanlığı., **"Birleşmiş Milletler Teşkilatı ve Türkiye"** Ankara, 2011, http://www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-teskilati-ve-turkiye.tr.mfa (11.09.2013).

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı.,**"Yakalama İstatistikleri"**2013,

http://en.gumruk.gov.tr/tr-TR/istatistikler/Sayfalar/ist.aspx (20.08.2013).

Ilgın, Y.,***"Kayıtdışı Ekonomiyi Tahmin Yöntemleri ve Türkiye'de Durum"*** Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 1999, Sf. 146

http://ekutup.dpt.gov.tr/planlama/42nciyil/ilginy/kayitdis.pdf (08.12.2012).

MI6 Secret Intelligence Service., **"Our History"**

https://www.sis.gov.uk/our-history.html (26.11.2013).

MOSSAD., **"History"**

http://www.mossad.gov.il/Eng/About/History.aspx (26.11.2013).

Panette, L. E.,**"Cıa Ve Terörle Mücadele"** Amerikan Gizli Servisi (CIA), Amerika, 2011, Https://Www.Cia.Gov/Tr/Cia-Terorle-Mucadele (22.10.2013).

PEK, A., **"Türkiye'de Silah Mühimmat Kaçakçılığı"** Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı

http://www.kom.gov.tr/Tr/KonuDetay.asp?BKey=64&KKey=166 (11.08.2012).

TC. Başbakanlık Yurt Dışı Türkler Başkanlığı, http://www.ytb.gov.tr/index.php/dunyadan- haberler/392-azerbaycanin- bagimsizliginin-20yil-donumu.html 2014.

Un. Gift., **"Human Traffıckıng: The Facts"** Un. Gift, Global Intiative to fight Human Trafficking, 2008, Sf.1

http://www.unglobalcompact.org/docs/issues_doc/labour/Forced_labour/HU MAN_TRAFFI CKING_-_THE_FACTS_-_final.pdf (24.11.2013).

Us, V., **"Kayıtdışı Ekonomi Tahmini Yöntem Önerisi: Türkiye Örneği"** Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 05.06.2004,

http://ekutup.dpt.gov.tr/planlama/42nciyil/ilginy/kayitdis.pdf (13.11. 2012).

Diğer İnternet Kaynakları

"PKK'dan insan ticareti rantı" Aktif Haber Gezetesi, 05.06.2012,

http://www.aktifhaber.com/pkkda-insan-ticareti-ranti-613483h.htm (12.10.2013).

"Terörün finansmanı yasası ne getirecek?" Aktüel Haber Gazetes,, 04.03.2013,

http://www.aktuel.com.tr/Dunya/2013/03/04/terorun-finansmani-yasasi-ne-getirecek

Altıntaş, C., Sunar, S., **"PKK yüzde 75'ini organize ediyor!"** Vatan Gazetesi, 23.10.2012 , http://haber.gazetevatan.com/pkk-yuzde-75ini-organize-ediyor/488952/1/Haber (20.08.2013).

Askeroğlu, S., **"Kırgızistan'da Rusya ve ABD'nin Üsler Mücadelesi**"

21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü, Ankara, 16.11.2013, http://www.21yyte.org (24.11.2013).

Ateş, H., "**PKK'ya Kapalıçarşı'dan para transferine darbe"** Sabah Gazetesi, 01.12.2012,http://www.sabah.com.tr/Gundem/2012/12/01/pkkya- kapalicarsidan-para-transferine-darbe (01.12.2012).

Azerbeycan. İhh.Org. Tr. http://azerbaycan.ihh.org.tr/insan/hocali/hocali.html 2014

Başaran, E. **"Kaçak göçmenin Türkiye yolculuğu"** Hürriyet Gazetesi, 16.12.2007,

http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=7875390 (12.12.2012)

Billingslea, W., **"Illicit cigarette trafficking and the Funding of Terrorism"**

The Police Chief, The Professional Voice of Law Enforcement,

6.13.2011, Sf. 1.

www.policechiefmagazine.org (22.10.2013)

Bozyel, B., **"Maliki, Kürdistan'ın kanayan yarasına dokundu"** Hak ve Özgürlükler Partisi, 13.12.2012,

http://www.hakpar.org.tr/root/index.php?option=com_content&view=article&id=218%3Amaliki-kurdistanin-qkanayan-yarasinaq dokundu&catid=48%3Abayram-bozyel-makale-arsivi&lang=tr (19.09.2013).

Çalışkan, İ., **"Güneybatı Asya Eroini Strateji Konferansı"** Çağın Polisi, 03.11.2012,

http://www.caginpolisi.com.tr/eski_sitemiz/3/11-12.htm (03.11.2012).

Ermenisorunu, http://www.ermenisorunu.gen.tr/turkce/ozet/teror.html

Faktör301, http://www.faktor301.com/2011/08/osmanli-bankasi-eylemi-14-agustos-1896/ 2011.

Guliyev. R., **"Elçibey'e Suikast İddiası"**

http://arsiv.zaman.com.tr//1999/03/03/dunya/13.html Zaman Gazetesi, 03.03.1999.

Hasanoğlu. M., http://www.1news.com.tr/yazarlar/20140225121706160.html 25.02.2014.

"Gümrük'te büyük operasyon" Doğan Haber Ajansı, 08. 01. 2011,

http://www.dha.com.tr/gumrukte-buyuk-operasyon_134486.html (05.04.2013).

"Hayali ihracat operasyonunda PKK izi", HaberTürk Gazetesi, 01.05.2012,

http://www.haberturk.com/yasam/haber/738728-hayali-ihracat-operasyonunda-pkk-izi (03.05.2013).

"Bütün yollar Türkiye'den geçer" Hürriyet Gazetesi, 17.07.2011,

http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/printnews.aspx?DocID=18271224 (22.04.2012)

"Kaçak sigara parası teröre gidiyor" Hürriyet Gazetesi, 28.10.2011,

http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/19105229.asp (11.09.2013).

Karabulut, A., ***"Kamu Eğitim harcamalarının PKK Üzerine Etkisi"*** Akademik Perspektif Dergisi, 2013,

http://akademikperspektif.com/2013/11/13/kamu-egitim-harcamalarinin-pkk- uzerine-etkisi/ (23.11.2013).

Kaplan, H., **"Zerdüştlük Ve Kardeşlik"** Yeni Şafak Gazetesi, 24.12.2012,

http://yenisafak.com.tr/yazarlar/HilalKaplan/zerdustluk-ve-kardeslik/35532 (28.12.2012).

"Bazen Yetkililer Uyuşturucu Ticareti Yapıyor" Kirkuknow. 2012,

http://kirkuknow.com/turkmen/index.php/2012/10/bazen-yetkililer-uyusturucu-ticareti-yapiyorlar/ (11.09.2012)

Küçük, C., **"PKK silahları kimden alıyor? "** Yeni Şafak Gazetesi, 23.02.2013, http://yenisafak.com.tr/yazarlar/CemKucuk/pkk-silahlari-kimden- aliyor/34019 (19.10.2012).

"ABD'de Hizbullah'a Operasyon" NTV Haber, 22 06.2000,

http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/19162.asp (23.10.2013).

"PKK'nın insan ticareti" NTV Haber, 10. 02. 2011

http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/62983.asp. (22.10.2012).

Losanglestime, http://articles.orlandosentinel.com/1992-03-14/news/9203141235 1992

ORSAM. **"28 Aralık 2005 Tarihinde Irak Cumhuriyeti Resmi Gazetesi 4012. Sayısında Yayınlanmış Olan Irak Anayasası"**

http://www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=1352 (05.06.2013).

Öztürk, S., **"Genel Kurmay Belgelerine Göre PKK Silahları"** Hürriyet Gazetesi, 19.10.2007,

http://www.hurriyet.com.tr/gundem/6922630.asp (05.10.2013).

Öztürk. M., **"II. Abdülhamit, Edouard Joris'i neden affetti? Yıldız Suikastı'nın Arkasındaki Belçikalı Anarşist"** http://www.zaman.com.tr/pazar_yildiz-suikastinin-arkasindaki-belcikali-anarsist_2114655.html 28.07.2013.

Pazarcı, E., **"İşte PKK'nın para kaynağı"** Takvim Gazetesi, 27.09.2011,

http://www.takvim.com.tr/Yazarlar/emin_pazarci/2011/09/27/iste-pkknin-para-kaynagi (11. 08. 2012).

Peki, A., **"Narko Terörizm"** Çağın Polisi, 21.08.2009,

http://www.caginpolisi.com.tr/v1/narko-ter%C3%96r%C3%9Dzm-1185-1.html?viewPoll=true (18.07.2013).

Polat, G., **"Kerkük'te PKK Arsa Diyeti"** Zaman Gazetesi, 09.05.2005,

Radikal "PKK'nın hacker grubuna 20 yıl hapis istendi" http://www.radikal.com.tr/turkiye/pkknin_hacker_grubuna_20_yil_hapis_istendi-1100544 01.08.2014

http://sektoreel.zaman.com.tr/aksiyon/haber-14140-32-kerkukte-pkkya-arsa-diyeti.html (20.09.2013).

Sabah http://www.sabah.com.tr/Gundem/2012/02/02/sarkozye-en-guzel-cevap 02.02.2012.

Takvim*"Abdülhamit'e suikast"* http://www.takvim.com.tr/yazi_dizisi/2010/08/24/abdulhamite_suikast 13.10.2010

"PKK belgeli uyuşturucu kaçakçıları" Radikal Gazetesi, 16. 12. 2011,

http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&CategoryID=77&ArticleID=1072706 (15.10.2013).

"2012 PKK'nın Hezimet Yılı Oldu" Radikal Gazetesi, 03. 01. 2013,

http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1115273&CateoryID=78 (09.09.2013).

"Silahlar Türkiye'ye Nasıl Sokuluyor" Sabah Gazetesi, 18. 09. 2012,

http://www.sabah.com.tr/Gundem/2012/09/18/silahlar-turkiyeye-nasil-giriyor (18.09.2012).

"Silahlar Türkiye'ye Nasıl Sokuluyor" Sabah Gazetesi, 18. 09. 2012,

http://www.sabah.com.tr/Gundem/2012/09/18/silahlar-turkiyeye-nasil-giriyor (18.09.2012).

"Barzani, PKK İle Gizli Anlaşma Yaptı" Samanyolu Haber, 16.08.2012,

http://www.samanyoluhaber.com/gundem/Yakalanan-teroristten-dehsete-dusuren- itiraf/819073/ (11.09.2013).

"Hakkari Sınır Kapısı Teröristlere Çalışmış" Sözcü Gazetesi, 21. 01. 2013 http://sozcu.com.tr/hakkarideki-gumruk-kapisi-teroristler-icin-calisiyormus.html (15.02.2013).

"PKK'nın İlginç Finans Kaynağı" Star Gazetesi, 28.08.2012,

http://www.stargazete.com/guncel/pkknin-ilginc-finans-kaynagi/haber-643594v (10.09.2013).

"Venezuela Kalaşnikof Üretiyor" Tıme Turk Gazetesi, 14.06.2012,

http://www.timeturk.com/tr/2012/06/14/venezuela-kalasnikof-uretiyor.html (05.10.2013).

"Org. Saygun: Pkk'nın Yıllık Geliri 700-900 Milyon Avro" Today's Zaman Gazetesi, 12.03.2008, Www.Haberaktüel.Com, (11.10.2012).

"PKK'nın 50 milyon dolarlık cephanesi" TRT Haberleri, 31. 03. 2013,

http://www.trthaberleri.com/pkk-nin-milyon-dolarlik-cephanesi-h12946.html (11.09.2013).

Uludağ, N., **"Terörün Musluğu Kesildi"** Haber Türk Gazetesi, 07.12.2012,

http://www.haberturk.com/gundem/haber/801035-terorun-muslugu-kesildi (08.12.2012).

"Savaş Lordu Yakalandı" Vatan Gazetesi, 06.03.2008,

http://haber.gazetevatan.com/Savas_Lordu_yakalandi_165716_30/165716/30 (10.10.2012).

"**PKK Rusya'dan silah satın aldı."** Yakın Doğu Haber, 30.04.2011,

http://www.ydh.com.tr/HD8978_pkk-rusyadan-silah-satin-aldi.html (22.04.2012).

"Tanıkların Gözünden Hocalı Katliamı" Milliyet, http://www.milliyet.com.tr/taniklarin-gozunden-hocali-katliami-sonhaber-1842863/?ref=milliyet_anasayfa 26.02.2014.

Yalçın, A., **"Rusya ikinci ülkelerin Kalaşnikof üretmesinden rahatsız"** Rusya Haber, 07.05.2010,

http://www.rusya.ru/Content/10642Rusya_+ikinci+%C3%BClkelerin+Kala% C5%9Fnikof+ %C3%BCretmesinden+rahats%C4%B1z (05.10.2013).

"PKK, Irak'ta Fidye İçin Adam Kaçırıyor" Zaman Gazetesi, 02. 07. 2008,

http://www.zaman.com.tr/newsDetail_getNewsById.action?newsId=709192 (10.09.2013).

EKLER

PKK Terör Örgütünün Yasadışı Ekonomik Faaliyeti ve Bu Faaliyete Irak Kerkük Türkmenlerinin Bakışı

Bu bölümde PKK terör örgütünün Irak'taki finans kaynakları, Irak-Kerkük'te yaşayan Türkmen vatandaşlar ile yüz yüze görüşülerek soru cevap tekniği ile araştırılmıştır.

Yirmi yılı aşkın süredir aktif olan PKK terör örgütünün, hareket alanının Irak'ta geniş olması sebebi ile orada yapılan görüşmede, çarpıcı ve farklı sonuçlar elde edilmiştir. Araştırma için Irak'a kara yolu ile gidilmiş, Irak topraklarına girildikten sonra yapılan gözlemler bu bölümde aktarılmıştır.

Irak-Zaho Sınır Kapısından Sonra Gözlemler

Zaho Sınır Kapısı'ndan girişte Irak Kürdistan Özerk Bölgesi bayrakları belirgindir. (Ek-1). Zaho Sınırından 1km sonra Zaho ve Duhok bölgelerinde evlerde ve binalarda Irak Kürdistan Özerk Yönetimi'nin bayrakları görülmektedir (Ek-2). Ayrıca Zaho bölgesi ile Habur Sınır Kapısı arası ortalama üç ila beş km mesafededir. Zaho Bölgesi'nde, benzin istasyonlarının sayıca fazla olması Irak'taki petrol ve akaryakıt ticaretini belirler niteliktedir. Zaho, Duhok ve Erbil Bölge Halkı, konukları Kürdistan'a hoş geldiniz sözleri ile karşılamaktadır. Bu bölgeler özerk yönetime tabi olsa da halkın tutumu, yönetimi bağımsızlığını kazanmış ayrı "Kürdistan Devleti" şeklinde benimsediklerini göstermektedir. Erbil'de yaşayan Türkmen vatandaşlar ise Erbil'i özerk bir yönetim ve Irak'ın bir parçası olarak belirtmektedirler.

Zaho yerleşim yeri olarak gelişmemiş olsa da taşıt ve araçların çokluğu dikkatleri çeken diğer bir durumdur. Büyük motor hacimli araçların ve yakıt tırlarının çokluğu belirgindir (Ek-3).

Zaho'dan Duhok Bölgesine intikal edilen güzergâhta, çok fazla güvenlik kontrol noktası bulunmaktadır. Zaho çıkışında ilk dört güvenlik

kontrol noktasının PKK ve Peşmerge askerlerinin ortak kontrol noktası olduğu bölge halkı tarafından belirtilmiştir (Ek-4).

PKK'nın Kerkük'te dernekler açıp örgütlenmesinin ve Kerkük'te yaşayan PKK yanlısı Kürtlerin silahlandırılmasının, PKK'nın, Irak Bölgesel Kürt Yönteminden aldığı destek ile de Kerkük'te yatırım yapmasının Türkmen halkının can ve mal güvenliğinin sağlanmasına engel olduğu, Türkmen halk tarafından belirtilmektedir.

Irak Anayasası Maddelerine Göre Irak Cumhuriyeti'nin İdari Yapısı

Bu bölümde; Irak Anayasası'ndan bazı maddeler belirtilmekte ve yorumlanmaktadır. Irak Anayasası'ndaki maddeler:

"Madde 7: 1. Saddam Baasçılığı ve bütün sembolleri başta olmak üzere ırkçı, terörist, kökten dinci veya etnik ayrımcılığını benimseyen, ona teşvik eden, önünü açan, propagandasını yapan veya gerekçelendiren herhangi program veya doktrin hangi ad altında olursa olsun yasaktır ve Irak'taki siyasi çoğulculukta yer alamaz. (bu durum) Yasayla belirlenir.

2.Devlet, terörün bütün çeşitlerine karşı mücadele etmekle yükümlüdür. Topraklarının terör şebekelerine üs, geçiş noktası ve/veya konuşlanma alanı haline gelmemesi için çalışır.

Madde 9: a) Irak Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Güçleri, Irak milletini oluşturan kesimlerden ayrımcılık gözetmeksizin ve hiçbir kesimi dışlamadan dengeli bir şekilde oluşturulur, sivil otoritenin komutasına bağlanır ve yönetim değişikliğinde rol oynamaz

Madde 35: Devlet, Irak'ın uygar ve kültürel tarihine uygun şekilde kültürel kurum ve aktiviteleri destekler ve asil Irak kültürü akımlarının benimsenmesine dikkat eder"[304]

Irak Anayasası'nın maddelerini belirtmemiz, araştırmayı analiz etmekte fayda sağlayacaktır.

Irak Cumhuriyeti federal sistemi başkent, bölgeler, bir bölgeye bağlı olmayan vilayetler ve yerel yönetimlerden oluşmaktadır. Federal otoritenin görev alanı içerisinde sayılmayan bütün yetkiler

304 ORSAM "28 Aralık 2005 Tarihinde Irak Cumhuriyeti Resmi Gazetesi 4012. Sayısında Yayınlanmış Olan Irak Anayasası
http://www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=1352 (05.06.2013)

bölgelere ve bir bölgeye dâhil olmayan vilayetlere verilmiştir. Federal otorite ile bölgesel ve vilayet yönetimleri arasında diğer yetkilerin kullanımı konusunda anlaşmazlık ortaya çıktığı takdirde, bölge ve vilayet yasaları geçerlidir. Irak Anayasasına göre federal otoritelerin görevleri tahdidi olarak sayılmıştır. Bununla birlikte; federal otorite ile bölge yönetimleri arasında ortak yürütülen görevler de Irak Anayasasında belirlenmiştir. Bunlar dışında bölge yönetimleri idari ve mali konularda geniş bir özerkliğe sahiptir. Federal otoritenin görev alanı içerisinde sayılmayan bütün yetkiler bölgelere ve bir bölgeye dâhil olmayan vilayetlere verilmiştir.

Uluslararası sözleşmeler ile dış borç politikasını müzakere etmek, imzalamak ve onaylamak, Irak'ın sınır güvenliğinin sağlanması ve ülkenin savunulması dâhil olmak üzere milli güvenlik politikasını belirlemek ve uygulamak, maliye politikası ve gümrük rejimini belirlemek, para basmak ve Irak'ta bölgelerin ve vilayetlerin sınırlarında yapılan ticaret politikasını düzenlemek, Irak dışından gelen su kaynaklarıyla ilgili siyaseti planlamak vb. bu durumlar tek başına Federal Yönetimin görevlerindendir. Petrol ve doğalgaz kaynaklarını tüm Irak halkının malı olarak gören Irak Yönetimi, mevcut kaynaklardan çıkarılan petrol ve doğalgazın yönetimini bölge yönetimleri ve vilayetlerle yapmayı tercih etmiş bu hususta hem kaynaklardan elde edilecek gelirin adil bir şekilde dağılımını sağlamayı hem de Irak halkına en fazla menfaati sağlayacak şekilde ve mevcut en ileri pazarlama ve yatırım ilkelerini ve teknolojisini kullanarak petrol ve doğal gaz yataklarını geliştirmek için gerekli strateji ve siyaseti ortak olarak yürütmeyi Irak Anayasası'nda hükme bağlamıştır.

Bölge yönetimlerinin yasal düzenleme yetkisine baktığımızda Federal Anayasaya tezat teşkil etmeyecek şekilde bölgesel otorite, görev alanları ve bunların uygulanmasını belirleyen bölgesel bir anayasa hazırlayabileceğini, federal otorite görev alanı içerisine dâhil edilen konular dışında anayasaya uygun olarak yasama, yürütme ve yargı erklerini kullanma hakkına sahip olduklarını görmekteyiz. Burada dikkat edilmesi gereken husus ise bölgesel yönetimlere geniş mali ve idari düzenleme yetkileri verilmiş olsa da tüm yetkilerin, yasa yapma dâhil olmak üzere anayasaya tezat teşkil etmeyecek şekilde kullanılması gerekliliğidir. Bununla birlikte Irak'ın birliğini, bütünlüğünü, bağımsızlığını, egemenliğini ve demokratik federal düzenini koruma görev ve sorumluluğu esasen Federal otoriteye aittir.

PKK'nın Yasadışı Ekonomik Faaliyeti Ve Kerkük Türkmenlerinin Bakışı

Irak Merkezi Hükümette istikrarın olmaması bu bölgede güvenlik zafiyetine sebep olmaktadır. Bu sebeple Kerkük'te yaşayan Türkmenler, güvenliklerinin bir kısmını kendileri sağlamaktadır. PKK'nın Irak'ta, alenen örgütlenmede bulunması, Irak'taki güvenliği etkilemektedir.

Kendi güvenliklerini sağlamak için Kurulmuş Olan
Irak Türkmen Sivil Silahlı Birliği

Şekerci

Şekerci ile yapılan görüşmede, Şekerci, araştırma konusunun önemini belirterek isminin ifşa edilmemesi şartı ile konuyla ilgili bilgi ve tecrübesini paylaşmıştır. Araştırma konusunun, sadece Irak, Kerkük ve bölge için önemli olmadığını, Türkiye'nin sınır güvenliği ile de ilgili olduğunu açıklamıştır.

Altmış yaşında olan bu kişi, ŞEKERCİ adı ile görüşmeye katılmış ve mesleğini esnaf olarak belirtmiştir.

X: PKK'nın Kuzey Irak ve Kerkük'teki ekonomik faaliyetleri nelerdir? Bu faaliyetleri nasıl gerçekleştirmektedir?

Y: Kürdistan Özerk Bölgesi'ndeki bazı PKK yanlısı Kürt siyasetçilerin PKK'ya destek verdiğini duymaktayız. Bu desteği veren kişiler

arasında Barzani de yer almaktadır. PKK'nın, Irak'ta uyuşturucu ve silah satmaktadır. Bu ekonomik faaliyette, Irak Kerkük Türkmenlerinin güvenliklerini tehdit etmek ve bölgede güç olmak PKK amaçlarındandır. PKK, silah kaçakçılığı yapmak, adam kaçırmak ve fidye talep etme gibi faaliyetlerde de bulunmaktadır.

X: PKK tarafından Irak'tan Türkiye'ye pek çok yasadışı mal getirilmekte veya getirilmeye çalışılmaktadır. PKK'nın Irak'ta temin ettiği ve Türkiye'ye kaçak olarak getirmek istediği ürünler nelerdir?

Y: Irak'ta silah, uyuşturucu gibi mallar çok kolay temin edilmektedir. Silah ve uyuşturucu kaçakçılığından yüksek gelirler elde edilmesi sebebi ile PKK bu mallara yönelmektedir.

X: PKK'nın ekonomik faaliyeti Irak'ı nasıl etkilemektedir ve Peşmergeler ile PKK arasındaki ilişki nasıldır? PKK'nın ekonomik faaliyetlerinde aşiretlerin tutumu nedir?

Y: Peşmerge askerlerinin çoğu PKK terör örgütü üyesi. Bu duruma karşı aşiretler, çıkarları doğrultusunda hareket etmektedir. Bundan dolayı Irak'ta ve Türkiye'de yaşanılan olaylar aşiretler tarafından görmemezlikten gelinmektedir.

X: Türkiye'ye kaçak yolla hangi ürünler getirilmektedir?

Y: PKK'nın yasadışı ekonomik faaliyette bulunmasındaki sebepler arasında Amerika, İsrail ve diğer yabancı devletlerin PKK'yı desteklemesi vardır. Bir kısım PKK'lı iş adamı, Erbil, Kerkük gibi bölgelerde ticaret yapmakta, yanlarında yandaşlarını ve sempatizanlarını çalıştırmaktadır. PKK yanlıları iş sahibi olmaktadır. Bu durum da Irak'ta işsizliği doğuran diğer bir unsurdur. İşsiz olan kişi geçimini sağlamak için yasadışı ekonomik faaliyetlerde bulunur. Bir kısım PKK sempatizanı ise örgüte katılmaktadır. Kandil gibi kamplarda bir kısmı terör örgütü üyesi olarak silahlı faaliyet gösterirken bir kısmı da kaçakçılık yaparak PKK'ya ve kendisine finans türüdür. Mazot kaçakçılığı Zaho ve Duhok'da en fazla görülen kaçakçılık ürünüdür.

Fuzuli

Fuzuli, PKK'nın Irak'ta güç kazandığını görüşme öncesinde belirtmiş, Suriye'deki Esad rejiminin PKK'yı etkilediğini, Suriye'de bulunan PKK ve yan kuruluşlarına, PKK tarafından silah satıldığını, şu anda Irak'ta

en çok bulunan silahın Ak-47 Kalaşnikof olduğunu, fiyatının ise seksen ila yüz Amerikan dolarından, Suriye'deki iç savaş sebebi ile sekiz yüz Amerikan dolarına yükseldiğini, el bombası fiyatlarının ortalama yirmi Amerikan doları iken şu anda ortalama yüzeli ila iki yüz Amerikan doları olduğunu belirtmiştir.

Elli sekiz yaşında olan görüşmeci, FUZULİ adında görüşmeye katılmış ve mesleğini esnaf olarak belirtmiştir.

X: PKK'nın Kuzey Irak ve Kerkük'teki ekonomik faaliyetleri nelerdir? Bu faaliyetleri nasıl gerçekleştirmektedir?

Y: Kerkük'te asfalt, yol yapımı, kaldırım yapımı gibi yerel yönetim faaliyetlerinde bulunan bazı özel şirketlerin arkasında PKK bulunmaktadır. Ayrıca Kuzey Irak'ta bu şekilde PKK'ya destek olan inşaat şirketlerinin olduğunu da duymuştum. Bu şirketlerin yurt dışından yardımlar aldığını, en fazla mali yardımın İsrail'den geldiğini bilmekteyiz. PKK'ya gelen İsrail yardımlarının, sadece PKK ve derneklerine harcanması bölge halkını güçsüz bırakmaktadır.

X: PKK tarafından Irak'tan Türkiye'ye pek çok yasadışı mal getirilmekte veya getirilmeye çalışıldığı belirtilmektedir. Eğer kaçakçılık yapılıyorsa bu mallar nelerdir?

Y: Silah, ilaç, sigara ve uyuşturucunun Irak'tan Türkiye'ye yasadışı yollarla getirilmeye çalışıldığını biliyorum.

X: PKK'nın ekonomik faaliyeti Irak'ı nasıl etkiliyor ve Peşmergeler ile PKK arasındaki ilişki nasıldır? PKK'nın ekonomik faaliyetlerinde aşiretlerin tutumu nedir?

Y: PKK'nın Irak'ta ekonomik faaliyetten elde ettiği gelirin tamamı yine PKK'ya aktarılmaktadır. Bu da Irak'ta işsizliğe sebep olmaktadır. Ayrıca Irak'ın pek çok bölgesinde ve Kerkük'te kurulmuş olan derneklerde, Abdullah Öcalan'a ithafen kitaplar PKK tarafından basılmaktadır. PKK'nın yayınlamış olduğu kitaplar hem propaganda hem de derneğe destek amacıyla satılmaktadır.

(Ek-5).

Özellikle Kuzey Irak'ta Zaho, Duhok, Erbil ve Kerkük'teki Kürt siyasetçiler ve iş adamları ile arası iyi olan PKK'nın, Araplar ile arasında ilişkinin sadece çıkara dayalı olduğunu, ticaret bölgeleri ve çatışmaların sık olduğu yerlere bakarak analiz edebiliyoruz. Bir yıl önce (2010-2011)

iki yüz elli tane avukatın katıldığı ve Kürt halkının özgürlüğünün konuşulduğu bir seminere başkanlık yapan kişi ve seminere katılan avukatların Arap kökenli Irak vatandaşı olduğunu bilmekteyim. PKK'nın Süryanilerle de arasının iyi olmadığını biliyorum.

PKK ile Perşmergelerin arasında 17.12.2012 - 23.12.2012 tarihleri arasında yapılacak olan silahlanma konulu görüşmede, yılbaşından itibaren Silahlı Kadın Ekibi kurulması planlanmaktadır. Bu ekipte, sivil Kürt kadınlarının görevlendirileceğini bilmekteyim. Bu kararın, 10.12.2012'de saat 10.00 civarında karar alındığını, PKK'nın Irak'ta pek çok derneğinin bulunduğunu bilmekteyiz. Örneğin bir tanesi "Kürt Kadın Hakları Derneği"dir.

PKK, Türk aşiret ve grupları hariç, diğer etnik grup ve aşiretler ile anlaşmaktadır. PKK'nın paravan şirketler veya açılan dernekler ile ticaret yaptığı Kerkük'te herkes tarafından bilinmektedir.

X: Türkiye'ye kaçak yolla hangi ürünler getirilmektedir?

Y: Daha öncede belirttiğim gibi, silah, ilaç, sigara ve özellikle uyuşturucunun hem Irak'a hem de Türkiye'ye çeşitli yollar ile getirilerek satıldığına Irak'ta şahit olduk, ayrıca Türkiye'ye bu malların kaçak getirildiğini hem Irak hem de Türkiye basınından öğrendik

Türkmenoğlu

Türkmenoğlu ile yapılan görüşmede, Türkmenoğlu, Irak'ta çok fazla terör örgütünün var olduğunu belirtmiştir. Bağdat'ın güneyinde yer alan bölgelerde bağımsız, küçük çaplı terör örgütlerinin bulunduğunu, yoğunluk olarak Arap kökenli teröristlerin var olduğunu, Kerbela yakınlarında ve Bağdat'tan Kerbela istikametine giden yollarda eylemler düzenlediklerini belirtmiştir. Bu örgütlerin adlarının meçhul olduğunu, amaçlarının Irak'ta mezhep çatışmasına sebebiyet vermek olduğunu belirtmiştir.

Türkmenoğlu, teröristlerin Irak, Kerkük ve Türkiye'nin ekonomik refahına zarar verdikleri gibi eğitimi de etkilediklerini, pek çok üniversitede görev alan akademisyenlere yönelik eylemler gerçekleştirdiklerini belirtmiştir. 1953 doğumlu Hayvan Fizyolojisi Doktoru Bahaa El-Din Ali adındaki Türkmen akademisyenin, Tikrit yakınlarında aracına

bomba konulması neticesinde şehit edildiğini belirtmiştir. Bu eylemin Türkmenleri derinden üzdüğünü açıklamıştır.

Otuz üç yaşında olan görüşmeci, Türkmenoğlu adında görüşmeye katılmış ve mesleğini işçi olarak belirtmiştir.

X: PKK'nın Kuzey Irak ve Kerkük'teki ekonomik faaliyetleri nelerdir? Bu faaliyetleri nasıl gerçekleştirmektedir?

Y: Kuzey Irak ve Kerkük'ten temin edilmesi çok kolay olan sigara, uyuşturucu ve silah hem Irak'a hem de Türkiye'ye satılmaktadır. Irak'ta siyasi, diplomatik açıdan ve güvenlik bakımından düzen, istikrarın olmaması, bu ürünlerin Irak'tan hem teminini hem de satışını kolaylaştırmaktadır. Bu malların Kerkük'te PKK yanlısı Kürtlerin eliyle satıldığından eminim. Ayrıca farklı şahıslar tarafından kurulan inşaat şirketlerinin Barzani desteği ile ihaleye kazandıklarını da biliyorum. Bu durum da iş sahibi PKK yandaşları, elde edilen gelirlerin büyük bir kısmını PKK ve yandaşlarına aktarılmaktadırlar. Biz bu bilgiyi bazı Türkmen iş adamı dostlarımızdan elde ettik.

X: PKK tarafından Irak'tan Türkiye'ye pek çok yasadışı mal getirilmekte veya getirilmeye çalışılmaktadır. PKK'nın Irak'ta temin ettiği ve Türkiye'ye kaçak olarak getirmek istediği ürünler nelerdir?

Y: Silah ve uyuşturucudur. Bunlar gece saat 21.00 – 22.00'den sonra Irak'tan Türkiye'ye dağ ve patikalardan katır sırtlarında ülkeye sokulmaktadır. Gelirlerinin büyük bir kısmını da ihaledeki fesatlıklardan elde etmektedirler. İhale yoluyla elde edilen paralar ile silah ve mühimmat almaktadırlar. Bunların bir kısmını örgütün saldırısı için kullanırlarken, bir kısmını da PKK'yı destekleyen halkı silahlandırmada kullanmaktadırlar. Bir kısmını da Türkiye'de satmaya çalışmaktalar.

X: PKK'nın ekonomik faaliyeti Irak'ı nasıl etkilemektedir ve Peşmergeler ile PKK arasındaki ilişki nasıldır? PKK'nın ekonomik faaliyetlerinde aşiretlerin tutumu nedir?

Y: PKK'nın Irak Kürtleri ile arası iyi. Ancak Süryaniler, ABD yanlısı olduğu için PKK ile muhatap olmamaktadırlar. PKK'nın Arap kökenli insanlarla ilişkileri ticaret ve çıkara dayalı gerçekleşmektedir. PKK'nın, Zaho ve Duhok bölgelerindeki silahlı güçleri, Peşmergelerin çizdikleri sınırları aşmadıkları sürece, Peşmergeler ile ticari ve siyasi ilişkileri devam etmektedir.

Arap ve Türk aşiretleri PKK'nın Irak'taki ihalelerden para kazanmasından rahatsızlık duymaktadır. PKK yanlısı Kürtler, Peşmerge askerleri bilgisi dâhilinde adam kaçırıp fidye almaktadır. Kandil ve Mahmur kampları PKK'nın ana kalesidir. Bu bölgelere Peşmerge Kürtleri dahi izinsiz giremez.

Murat

Murat ile yapılan görüşmede Murat, PKK terör örgütünün Kürt köylerinde yaşayan işsiz gençleri PKK dahilinde paralı asker yaptığını belirtmiştir. Ayrıca PKK'nın üniversitelerde etkili olduğunu, uyuşturucu gibi maddelerin satışını da üniversitelerde gerçekleştirdiğini belirtmektedir. Yirmi sekiz yaşında olan görüşmeci, Murat adında görüşmeye katılmış ve kendisini öğrenci olarak tanıtmıştır.

X: PKK'nın Kuzey Irak ve Kerkük'teki ekonomik faaliyetleri nelerdir? Bu faaliyetleri nasıl gerçekleştirmektedir?

Y: PKK'nın amacı, Kürdistan Özerk Bölgesi'ndeki PKK yandaşı siyasetçiler ile birlikte Kürdistan Özerk Bölgesi'nde yatırımları arttırarak çevre bölgeleri fakirleştirmek ve Kerkük'ü Kuzey Irak'a bağlamaktır. ABD ve İsrail'in, para, silah desteği ile Saddam Rejiminin devrilmesinden sonra yağmalanan cephanelerin PKK ve Barzani'nin eline geçmesi, PKK'ya en büyük ekonomik destek olmuştur. Bu durumun ise Saddam'ın devrilmesinden önce planlandığını düşünmekteyim.

X: PKK tarafından Irak'tan Türkiye'ye pek çok yasadışı mal getirilmekte veya getirilmeye çalışılmaktadır. PKK'nın Irak'ta temin ettiği ve Türkiye'ye kaçak olarak getirmek istediği ürünler nelerdir?

Y: PKK, silah, uyuşturucu temini ve satışında aktif. PKK bu malların kaçakçılığından gelir elde etmektedir. Bu duruma ek olarak adam kaçırma ve fidye, Kürt halkı adına açılan Irak'taki derneklere, Türkiye'deki bazı PKK yandaşı iş adamlarının yaptığı bağışlar, PKK'nın gelir kaynakları arasındadır. Mazot ve benzin kamyonlarının yakıt tanklarına poşet içerisinde silah konulup üzerlerine yakıt dökülerek mazot-benzin ticareti adı altında silah kaçakçılığı yapması da PKK'nın yasadışı ekonomik faaliyet yöntemleri arasındadır. Irak'ta çok fazla polis denetim noktası olmasına rağmen denetim ve güvenliğin sağlanamaması bu kaçakçılık faaliyetini arttırmaktadır.

X: PKK'nın ekonomik faaliyeti Irak'ı nasıl etkilemektedir ve Peşmergeler ile PKK arasındaki ilişki nasıldır? PKK'nın ekonomik faaliyetlerinde aşiretlerin tutumu nedir?

Y: PKK'nın etnik ilişkileri net değildir. Ancak Talabani ile arası iyi olmayan PKK'nın, Barzani ile müşterek ilişkileri bulunmaktadır. Barzani ile Talabani arasındaki liderlik kavgası da bu durumu etkilemektedir. PKK'lı Murat KARAYILAN ile Barzani "Goran Değişimi Partisi"ni Talabani'ye karşı ittifak sonucu kurmuşlardır.

X: Türkiye'ye kaçak yolla hangi ürünler getirilmektedir?

Y: Uyuşturucu ve silah temini Irak'ta hem kolay hem de ucuzdur. Genelde bunlar Türkiye'ye yasadışı yollardan götürülmektedir. Barzani ve Bağdat Hükümetinin basın üzerindeki baskısı yüzünden kaçakçılık olayları basında yer almamaktadır. Ayrıca basın mensuplarının ölüm tehdidi alması sebebi ile de bu tip konular gündeme getirilmemektedir.

Özellikle uyuşturucu, PKK tarafından Kerkük Köprübaşı pazarında, Cumhuriyet Caddesi'nde satılmaktadır. Faylak Askeri Karargâhında da uyuşturucu satılmaktadır. Saddam rejiminin düşmesiyle bu karargâhta böbrek ticareti de yaygın olarak yapılmaktaydı.

Mehmet

MEHMET ile yapılan görüşmede Mehmet, bölge köylerinden Kürt halkının Kerkük'e göç ettirildiğini, bunun amacının ise Türkmenleri azınlık olarak göstererek, Türkmenlerin ve Arapların siyasette söz sahibi olmalarını engellemek olduğunu belirtmiştir.

Kerkük kalesinde Türkmenlere, Osmanlı'ya ve Türk tarihine dair eserlerin, Saddam döneminde sonra bazı PKK yanlısı Kürtler tarafından talan edildiği, PKK'nın aktif olduğu bölgelerden biri olan Kerkük'te, Türk ve Osmanlı tarihine zarar verildiği görüşmeci tarafından belirtilmiştir.

Yirmi dokuz yaşında olan görüşmeci, Mehmet adında görüşmeye katılmış ve mesleğini açıklamamıştır.

X: PKK'nın Kuzey Irak ve Kerkük'teki ekonomik faaliyetleri nelerdir? Bu faaliyetleri nasıl gerçekleştirmektedir?

Y: 2007 tarihinde adı Deniz olan ve askeri karargâhta oturan bir kadın, üniversiteli öğrencilere ucuz fiyattan uyuşturucu satmaktaydı. Bu bayan gözaltına alınmasına rağmen baskılar sonucu serbest bırakılmış, onun yerine bir Kerkük polisi gözaltına alınmıştı. Ayrıca Kerkük'te bulunan bir binada dört devleti temsilen yöneticilerin olduğunu, bu binada yapılan işlerden Irak Kürtlerinin dahi haberdar olmadığını bilmekteyim.

Kafile

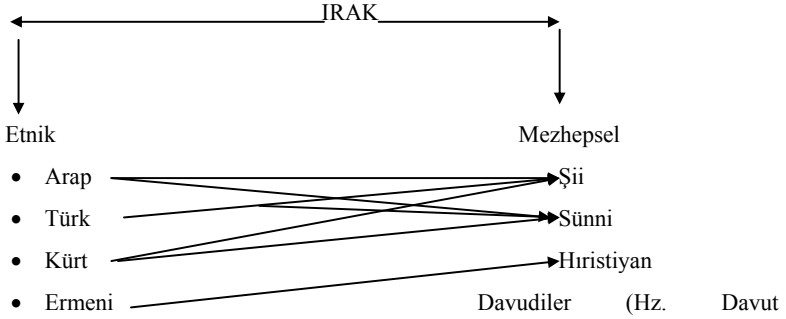
Kırk sekiz yaşında olan görüşmeci, Kafile adında görüşmeye katılmış ve mesleğini siyasetçi olarak belirtmiştir.

Y: PKK ve ekonomik faaliyeti ile ilgi görüşmeden önce şu konuyu açıklamak isterim. Irak'ta insan kaçakçılığı çok fazla olmaktadır. Diğer bir önemli konu ise adam kaçırma ve fidye olayıdır. Bunu yapan örgüt sadece PKK değil, El-Kaide de Arapların desteği ile bu faaliyeti gerçekleştirmektedir. Adam kaçırma ve fidye olayında örgütlere on milyon Amerikan dolarından fazla para ödenmiştir. 2010 yılından itibaren de El-Kaide de bu konuda çok aktif rol almaya başlamıştır. Irak'ta terör örgütlerini araştırmak için ilk başta Irak Saddam rejiminin devrilmesi dönemini ve bu dönemden sonrasını anlamak gerekmektedir.

2003'te Irak'ta devlet kurumlarını tasfiye eden ABD, Irak Konseyini kurmuştur. Yirmi beş kişiden oluşan konseyde tek bayan Kürt kökenli Songül ÇABUK'tu. Bu konseyde Türk temsilci ise bulunmamaktadır.

2003 öncesinde ise Irak yağmalanmış, Irak'ta 21. Tümen'e ait olan tank ve ağır silahlar İran'a çok ucuz fiyatlara satılmıştır. Bunun dışında Irak'ın kuzeyi PKK yandaşlarınca, güneyi ise bazı Arap ve İran yanlısı aşiret ve çetelerce talan edilmiştir.

Irak'ın sosyolojik yapısı ise aşağıdaki tablodan ibarettir.

Etnik grupların liderleri ise din adamlarıdır. Irak merkezi siyasetinin askeri düşüncesi ABD, fikri düşüncesi ise İran kökenlidir. Kuzey

Irak Kürdistan Özerk Bölgesi'nin siyasi düşüncesi ABD ve İsrail, askeri düşüncesi ise PKK tarafından belirlenmektedir.

X: PKK'nın Kuzey Irak ve Kerkük'teki ekonomik faaliyetleri nelerdir? Bu faaliyeti nasıl gerçekleştirmektedir?

Y: PKK'lılar Avrupa'dan gelen destek ile kendilerini Irak Kürtleri olarak gösterip otel gibi ticaret merkezleri kurmaktadırlar. Çünkü Körfez Savaşı sonrasında bölgedeki herkese Irak kimliği verilmiştir. Bu durum, PKK'ya yapılacak en büyük yardım olmuştur. Irak vatandaşı olan PKK yanlıları ile gerçek Irak vatandaşının ayırt edilmesi gerekmektedir. Çünkü PKK'lılar kimlikleri sayesinde inşaat alanında Irak'ta aktif olarak çalışmaktadırlar. Ayrıca PKK Irak sınırında etkin rol oynamaktadır.

Birinci Körfez Savaşı sonrasında, ABD'de (Amerika Birleşik Devletleri) harekete geçen Kürt lobisi, ilk olarak yaptıkları propaganda ile birlikte Avrupa'ya yerleşmişlerdir. İngiltere'de soyadı Züheyr adında bir PKK yöneticisi, İngiltere Lord lobisine geçmiştir.

Türkiye'ye karşı İran, Suriye ve Kuzey Irak'taki PKK'lılar, Nusaybin ve Zaho sınır kapılarının kontrolünü ele geçirmiş ve bu durumdan oldukça faydalanmıştır.

X: PKK tarafından Irak'tan Türkiye'ye pek çok yasadışı mal getirilmekte veya getirilmeye çalışılmaktadır. PKK'nın Irak'ta temin ettiği ve Türkiye'ye kaçak olarak getirmek istediği ürünler nelerdir?

Y: Zaho sınır kapısında günde en az üç bin ila dört bin kişi Irak'a giriş-çıkış yapmaktadır. Bunların %2-3'ü Iraklı ve Türk, %5-10 Kürt halkı ve PKK'lıdır. PKK'lılar Zaho'da taksicilik ve kapı ticareti yapmaktadır.

Irak'ta bulunan taksiciler ülkeden çıktıktan sonra, tekrar ülkeye giriş yapmak istediklerinde Türkiye sınır kapısında yolcusuz bir şekilde geçişlerine müsaade edilmediğinden Türkiye'den bay, bayan ve çocuk yolcular almaktadır. Amaç Irak'a giriş için vatandaşların pasaportunu kullanmaktır. Kimi zaman Türkiye'deki vatandaşlar da para karşılığında yolculuk etmektedir. Irak'ta mazot litresi Türk parası ile elli kuruş ile bir TL arasında değişmektedir. Türkiye'de mazot ve benzin fiyatları fazla olması sebebiyle araçların depoları Irak'ta doldurulmaktadır. Silopi Zaho arası ortalama yirmi km olduğundan, mazot kaçakçılığından günde en az iki yüz elli Türk lirası para kazanılmaktadır. Bundan hem Türkiye hem Irak zarar görmektedir (Ek-6).

X: PKK'nın ekonomik faaliyeti Irak'ı nasıl etkilemektedir ve Peşmergeler ile PKK arasındaki ilişki nasıldır? PKK'nın ekonomik faaliyetlerinde aşiretlerin tutumu nedir?

Y: 1984 - 1999 arası Irak Kandil Dağlarında KDP (Kürdistan Demokrat Partisi), KYP (Kürdistan Milli Birliği Partisi) adı altında aynı ideolojide iki parti kuruldu. Üçüncü Körfez Savaşından sonra Irak'ta otuz altıncı Pirana'nın altında tampon bölge oluşturuldu. 1991 - 1996 yılları arasında Kandil Dağına operasyon düzenleyen Türk Silahlı Kuvvetleri, KDP (Kürdistan Demokrat Partisi), KYP (Kürdistan Milli Birliği Partisi) sınırlarını koruyarak Türk Silahlı Kuvvetleri'ne pozitif dışsallık yarattı. PKK, KYP ve KDP'nin sınırlarını aşamadı.

Kürt hareketinin amacı, büyük Kürdistan'ı yaratmaktır. PKK'nın gözdesi Apo (Abdullah Öcalan), KYP'nin (Kürdistan Milli Birliği Partisi) gözdesi Barzani, KDP'nin (Kürdistan Demokrat Partisi) gözdesi ise Talabani'dir... Eğer Kürdistan kurulursa, Barzani iktidarı PKK'ya müsaade etmeyecektir. Kuzey Irak'ta PKK'nın hareket alanın geniş olması, Saddam rejiminin sonrasında aldıkları kimlik ve pasaporttan kaynaklanmaktadır. Ama günümüzde şöyle bir gerçekte mevcuttur. KDP (Kürdistan Demokrat Partisi) ve KYP (Kürdistan Milli Birliği Partisi) üyesi pek çok siyasetçi çıkarları gereği PKK'ya destek vermektedir.

X: Türkiye'ye kaçak yolla hangi ürünler getirilmektedir?

Y: Sınır ticareti için sigara, çay olmak üzere çeşitli ürünler kaçak olarak Türkiye'ye getirilmeye çalışılmaktadır. Bu ürünlerden PKK gelir elde etmekte ve PKK mensupları da ayrıca bireysel olarak gelir elde etmektedir.

EKLER

EK-1-) Habur Sınır Kapısından, Irak Zaho Sınır Kapısı

Ek-2- a) Zaho

Ek-3-) Duhok-Erbil Yolu

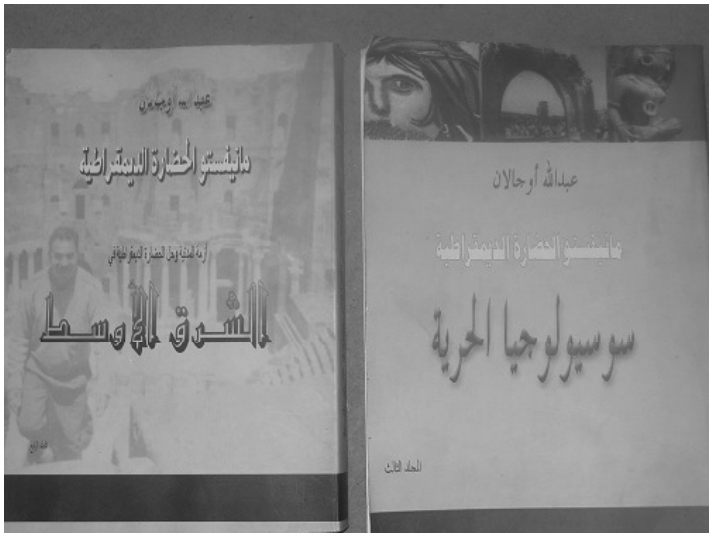

Ek-4-)

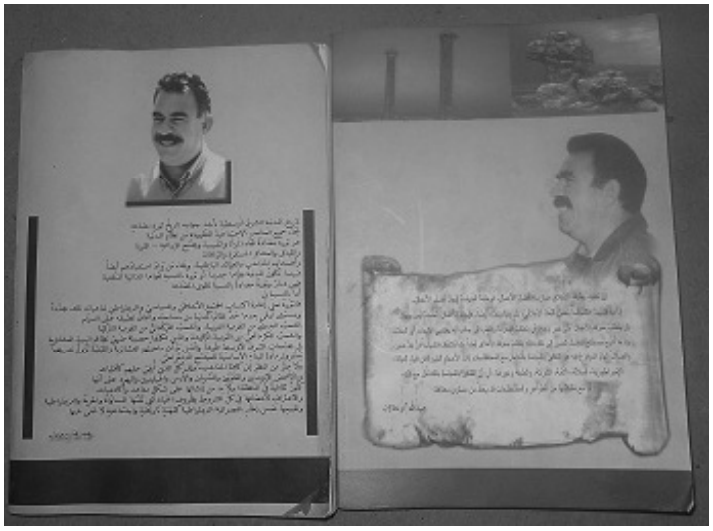

Ek-5 - a)

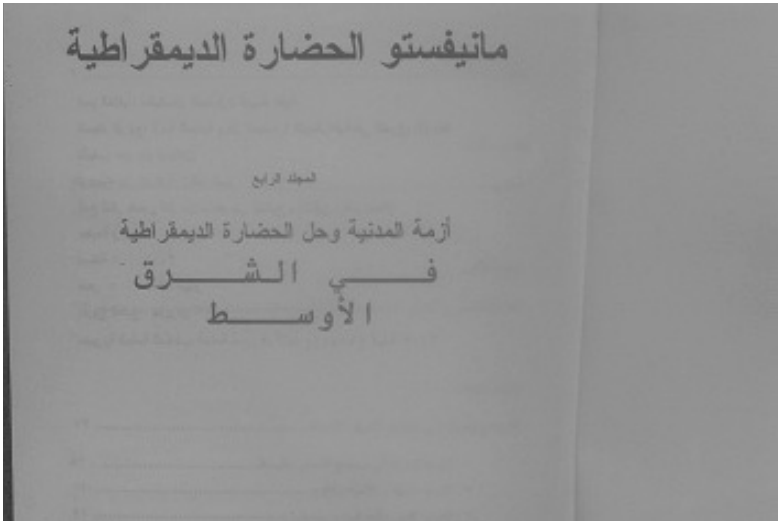
Irak Kerkük'te çeşitli dernekler adı altında dağıtılan PKK kitapları

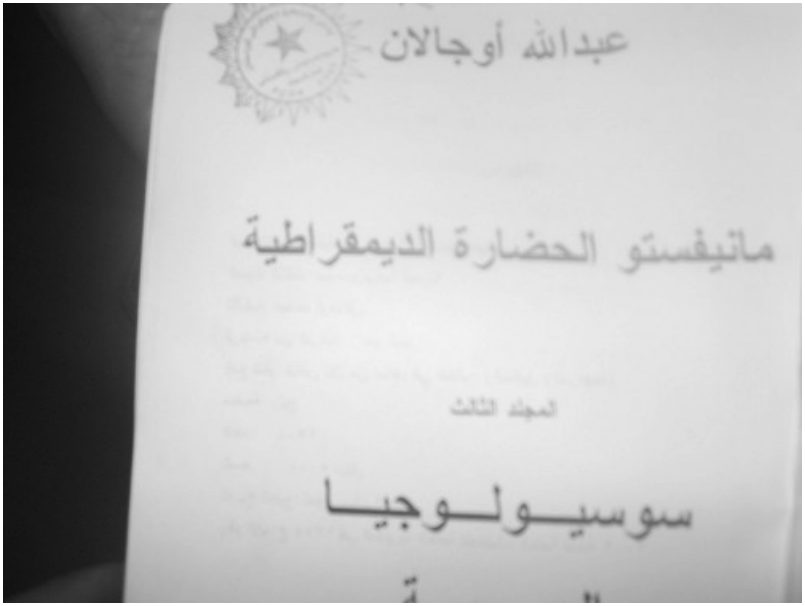
EK – b)

Ek– c)

مانيفستو الحضارة الديمقراطية
المجلد الرابع
أزمة المدنية وحل الحضارة الديمقراطية
في الشرق
الأوسط

Ek- d)

عبدالله أوجالان
مانيفستو الحضارة الديمقراطية
المجلد الثالث
سوسيولوجيا

Ek- 6 - a) Irak Zaho'dan akaryakıt alan bir vatandaş. Akaryakıt istasyonu Habur sınır kapısına 1 km uzaklıkta.

Ek- b)

EK-7- a) KERKÜK KALESİ

EK- b-) IRAK KERKÜK – KERKÜK KALESİ SELÇUKLU VE OSMANLI TARİHİ ESERLERİ

EK – 8 -)

2013 yılında Kuzey Irakta yapılan saha araştırması sonucu hazırlanan eserde, PKK başta olmak üzere terör örgütlerinin yasa dışı ekonomik faaliyet ve bu yolla elde edilen gelirle işledikleri suçların devletlere verdiği zarar ortaya konularak, ulusal ve uluslararası boyutta devletin milleti üzerindeki hâkimiyet yetkisinin örgütlerce taciz edilmesinin nedenleri sorgulanmaktadır.

* * *

"Devlet kasasının yedek anahtarı komşu ülkede olursa korumak için verilen uğraşların takdire şayan olduğunu gözler önüne seren bir çalışma..."

Öğ. Gör. Av. Filiz DEĞER

Özellikle 11 Eylül El-Kaide'nin ABD'ye yapmış olduğu saldırılardan sonra devlet yönetimlerinde, devlet güvenliği öncelikli sırada olmuştur. Çünkü terör tehlikesinin boyutları farklılaşmış, etkisi ise daha da artmıştır. Böyle bir zamanda bu eserin Irak saha araştırılması ile gerçekleştirilmesi dikkate değer bir durum sergilemektedir.

Yar. Doç. Dr. Elnur Hasan MİKAİL

978-605-9960-07-6
sertifika no: 12460
bilgeoguz.com.tr
Tavsiye Edilen Perakende Satış Fiyatı ₺15

BİLGEOĞUZ